Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu"

7-8

NR. 7-8 (220-221) • ANUL XXIII • Iulie-August 2019

apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

Eveniment editorial: "Metamorfozele unei comunități. Bolintinul și neamurile lui" – (de la stânga) Florentin Popescu, Marian Grigore, Vasile Grigore, Constantin Bărbuță, Ciprian Necșuțu pag. 22

Editorial

Speranțe

Vasile GRIGORESCU

„Sudiștii" au avut un început de vară tumultos, fiind implicați într-o serie de manifestări culturale ce le-au pus la mare încercare resursele și capacitățile organizatorice. Marele eveniment editorial reprezentat de apariția lucrării „Metamorfozele unei comunități. Bolintinul și neamurile lui" a demonstrat că românii iubitori de cultură formează o familie puternică, care știe să-și coaguleze energiile și să sprijine recunoașterea meritelor unui proiect valoros despre care, în Amfiteatrul „I. H. Rădulescu" al Academiei Române, o mare personalitate a României contemporane, academicianul Răzvan Theodorescu, mărturisea că „Sunt absolut extaziat !". Mulțumim tuturor acelora care ne-au fost alături, demonstrându-ne astfel că sunt prietenii de care avem nevoie și pe care ne putem sprijini.

Păstrând discuția în atmosfera lucrării mai sus amintite, vă împărtășim că am fost destul de uimiți să constatăm că cei mai interesați, atât din punct de vedere al exemplarelor achiziționate, dar și al reacțiilor, au fost românii/bolintinenii din emigrație, din Europa sau Canada, SUA și Australia chiar. Avantajul Internetului, desigur, dar și al democrației.

Legat de acest aspect, al „împrăștierii" românilor în cele patru zări, o altă sursă de mirare ne-a fost oferită de o coincidență din categoria „viața bate filmul !". În mijlocul manifestărilor ce aveau ca subiect principal „Bolintinul și neamurile lui", a sosit vestea – ce a ocupat câteva zile micile ecrane – că pe 16 iunie 2019, în orașul german Görlitz, a fost ales ca primar românul Octavian Ursu. Coincidența face că între „Bolintinul și neamurile lui" și primarul Octavian Ursu să existe o legătură cât se poate de directă, căci jumătate din rudele și strămoșii acestuia se regăsesc în această carte. De ce doar jumătate ? Fiindcă dumnealui este bolintinean doar după mamă și cu o vechime de cel puțin două veacuri în localitate, atât cât am reușit să coborâm de-a lungul acestei spițe de neam.

Mergem mai departe și vă spunem că o rudă rămasă acasă a aceluiași primar, nepot de văr de-al doilea mai precis, a avut curiozitatea să-și afle profilul genetic și, apelând la o firmă de profil, după analiza ADN-ului i s-a oferit următorul rezultat: „balcanic 56,1%, grec și sud italian 33,4%, evreu ashkenazi 3,9%, finlandez 2,7%, altele 3,9%". Există o singură definiție pentru acest amalgam: EUROPEAN și sunt convins că aceeași schemă genetică o vom întâlni la mai toți vecinii noștri.

Pentru cineva cât de cât cunoscător al trecutului, este surprinzătoare absența de aici a ADN-ului cu origini asiatice: mongolii, turcii mai vechi, adică pecenegii și cumanii sau mai noi, adică otomanii și, parafrazându-l pe Antonio Machado, nici măcar una „gota de sangre gitano", populație tot asiatică, alături de care conviețuim de câteva sute de ani.

Altfel, ce mai aflăm din paginile revistei ? Că un foarte priceput afacerist, Calouste Gulbenkian, de nație armean și cetățean otoman/turc, după ce și-a petrecut o bună parte a vieții în Franța și Anglia, la final a decis că de fapt el este portughez și a donat acestui popor strânsura unei vieți îmbelșugate. Iar despre Alexandru Negrescu, român de bună seamă, aflăm că numele său – Negresco – a devenit o „marcă înregistrată" a orașului francez Nisa, căruia îi aduce renume și un profit considerabil.

Așadar, românul Negrescu a decis că este francez, armeanul Gulbenkian că e portughez, „bolintineanul" Ursu german... Am zice atunci că apartenența la o nație a fost și este mai mult un act de voință, decât unul ce ține de moștenire, unul subiectiv, iar la momentul optării pentru o identitate sau alta, „bagajul" cultural cântărește mai mult decât cel genetic.

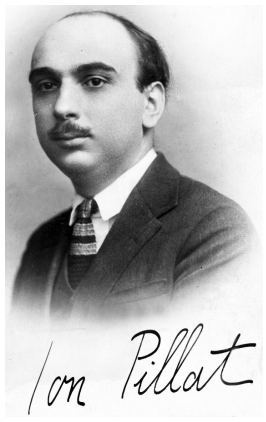
Metamorfoza identitară este un fenomen care la români, odată cu dobândirea libertății de mișcare și dezvoltarea noilor tehnologii informatice, a căpătat proporții „biblice". Chestiunea ar trebui să stârnească îngrijorare și să preocupe oricare persoană responsabilă și mai ales pe cei cu funcții de conducere în Stat.

În același timp însă, sunt unele motive de speranță. Faptul că bolintinenii ce locuiesc în afara României au fost și sunt mai interesați de un proiect precum „Bolintinul și neamurile lui" decât „rămașii", dovedește că „bagajul" cultural atârnă încă greu în definirea identității lor. În aceeași categorie intră atitudinea civică a „diasporei", cea jignită crunt de unii politicieni, în privința mobilizării la momentul votului sau al adoptării unor decizii importante privitoare la devenirea țării noastre.

Ei sunt români și încă simt românește. Altfel va fi atunci când copiii lor își vor pune problema identității și nu cred că noi sau reprezentanții noștri suntem pregătiți să-i îndrumăm în dificila alegere. La Bolintin sau aiurea...

Lumina lunii

de Ion Pillat

Lumina lunii pline alunecă în casă.
Toți înecații nopții și-nalță în oglinzi
Ca-n ape fața albă și iar la fund o lasă
Când, luna ca să iasă, obloanele le prinzi.
Și iat-o și mai albă, tiptil ca o pisică
Se suie pe burlane, pătrunde prin ferești,
Sărută lung și ochii închiși și gura mică,
Și cea mai tăinuită iubire n-o ferești.
Dar, părăsind orașul, răzbate pe câmpie,
Se scutură deodată de praf să n-o mai văz,
Măsoară iepurește păduri, livezi, moșie,
Ciulind urechi de raze prin verdele ovăz.

OAMENI DE LÂNGĂ NOI

Viorica și Gheorghe Iacob

pag. 7

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (V)

Florentin POPESCU

În numărul trecut al revistei noastre, scriind despre unul dintre cei mai mari graficieni contemporani, Silvan Ionescu, promiteam să ne oprim și asupra unor portrete de scriitori și artiști, realizate de acesta și în mare măsură intrate în conștiința lumii culturale, devenind totodată de referință.

O facem acum, având la îndemână albumul pe care Adrian-Silvan Ionescu, fiul marelui artist, i l-a editat în 2011 la Institutul Cultural Român.

Așadar, deschidem albumul și ne oprim la capitolul *Literați*. Cel dintâi portret este al lui Tudor Arghezi – o acuarelă de 34,9 x 25 cm. O figură conturată din linii negre (rama ochelarilor), violete (conturul capului), verde (partea laterală, cea aflată în lumină, a chipului). Aceeași culoare conturează buzele și zona umbrită a obrajilor, în timp ce de cealaltă parte un galben portocaliu urmărește trăsăturile feței de la frunte și până la gât. În ansamblul ei imaginea sugerează o forță, o anume rigiditate și – prin toate la un loc – o mare personalitate. Într-un „tuș", realizat la 15 iulie 1967, semnat și purtând mențiunea „în dimineața când am aflat că a murit Arghezi" reia, în linii mari, conturul acuarelei de mai înainte. Nu este singura ipostază în care a fost imortalizat autorul „Cuvintelor potrivite", fiindcă într-un desen din 1962, în tuș, marele poet apare văzut din profil – un bătrân parcă nedumerit de locul în care se află; în josul desenului, abia sugerată, apare mâna poetului ținând bastonul – pesemne aluzie la cartea lui „Cu bastonul prin București".

Silvan Ionescu – artist care nu făcea portretul oricui – s-a orientat îndeosebi către marile personalități ale vremii lui, mai ales ale celor care și din punct de vedere pictural sau grafic erau

(continuare în pag. 2)

Nicolae Scurtu
Nicolae Crevedia în mărturii epistolare pag. 10

Florin Colonaș
Un muzeu fascinant – Gulbenkian, Lisabona pag. 18

Șerban Codrin
Eliza Roha sau poezia ca ținere de minte așternută pe hârtie. Și pe suflet pag. 14

Emil Păunescu, Florentin Breazu
Războaiele moderne la Dunărea de Jos și consecințele lor. Studiu de caz: orașul Giurgiu pag. 21

circumscrieri

Timpul regăsirii

Alexandru Cazacu

„Accelerarea istoriei”, proces ce caracterizează ultima perioadă de timp, aduce cu sine schimbări de anvergură.

În ce privește spațiul nostru (de periferie, însă european) poziționarea în fața noului mers al lumii are două fațete: una de un conservatorism specific, cealaltă deschisă progresului celui mai radical. Aceste poziționări antagonice se înfruntă în mod caricatural, una încercând să imite un Orient „particular” (etnicism de secol nouăsprezece, apel la tradiții muzeale ce se doresc aduse în viața curentă, o formă de interpretare a istoriei în care se pune accentul pe victimizare și exaltarea moștenirii spiritual bizantine, reticență la orice formă de schimb cultural), alta un Occident „impersonal” (cetățean universal, fără origini și identitate clară, îmbrățișând până la adorație orice concept, din partea oricui, doar să fie „în trend” și în limba engleză, fără niciun interes pentru istorie, mare consumator de „tehnologie de socializare”). Uneori, din interes politic sau mercantil, aceste abordări se amestecă dând naștere unei duplicități ce devine caracteristica principală a unei lumi cu metehne orientale reambalate într-o formă occidentală. Astfel apar lideri de carton în domenii din cele mai diverse, care, pentru a se impune și menține apelează la manipulare și „pavlovizare” media la un nivel dintre cele mai grosolane, ca și la cultivarea unei atmosfere de aparentă bunăstare produsă de meritele imaginare ale celor ajunși la „butoanele” societății.

Anatol E. Baconsky (1925-1977) cu rădăcini într-o familie de preoți a fost un poet, eseist și traducător născut și având o formare primară în Basarabia, la Chișinău, după care date fiind circumstanțele istorice urmează studii superioare la Cluj. În acest oraș este membru fondator și director al revistei „Almanahul Literar” (ulterior “Steaua”) unde reușește să impună o poezie modernă și racordată la lirica europeană în plină epocă proletcultistă, după ce anterior făcuse concesii. Părăsește apoi urbea transilvană și se mută la București, unde desfășoară o intensă activitate scriitoricească (îi este interzis un roman distopic pe care îl tipărește în Germania), mai ales ca traducător, aducând în prim plan marea poezie a lumii, în special occidentale. Călătorește mult, fiind în epocă un cosmopolit și un autor ce sprijină tinerii care îl priveau drept un maestru autentic. Moare la cutremurul din martie 1977. După episodul concesiv inițial, Baconsky va scrie o poezie modernă la limita suprarealismului, utilizând adesea un ton meditativ și elegiac în cheie blagiană. Lirica sa este unanim văzută drept una care deschide calea generației șaizeci readucând în prim plan valorile estetice: „Ar fi fost să te uit ori să-mi spun/ că-ntâlnirile noastre n-au fost decât visul grădinii aceleia/ că volutele sânilor tăi nu erau decât umbletul lunii prin apă/surprins de un tânăr// Dar vara de câte ori trece și tremură-n zare/ din nou bănuindu-se toamna cu capul tău roșu/ văd iarăși nisipul acela văd iarăși cum pleci și strigă/ strigă pierind în Septembrie mâinile tale” (*Vara târzie*)

Tot rădăcini dincolo de Prut are și **Leonid Dimov** (1926-1987) care debutează la vârsta de patruzeci de ani (după ce începe și abandonează, pe rând, nu mai puțin de cinci facultăți) și la aproape un deceniu de la aventura colegilor de generație de la „Steaua”, fiind unul dintre fondatorii (alături de prozatorul Dumitru Țepeneag) grupului oniric. Era un grup ce dorea să dezvolte un curent estetic în continuarea suprarealismului și își propunea o exploatare literară a visului. Lipsa de aderență la cotidianul epocii face ca grupul să fie repede interzis, iar unii din membrii săi să aleagă exilul. Cu minime concesii și o retragere din zona vizibilă, Leonid Dimov își scrie mai departe opera. Importantelor influențe barbiene, dar și argheziene, li se adaugă o construcție barocă, o fină ironie și o inventivitate debordantă. Poezia sa posedă o măiestrie în utilizarea limbii și o sonoritate specifică, cu iz oriental, plus o asimilare livrescă mereu proaspătă. Mulți afirmă că el este primul nostru poet postmodern, iar astăzi lirica sa prezintă o mare atracție pentru tinerii poeți. „Cum nasc apoi năluci în cavalcade/ Gonind ușor spre porturi sidefii/ Spre specii calde, populând estrade/ La circul interzis pentru cei vii// Nu mă lăsa, de umeri mă cuprinde/ Șoptește-mi vorbe clare, să-nțeleg/ Ori șuieră preziceri și colinde/ Să fie iarnă pentr-un ev întreg. (*Să fie iarnă*)

Anatol E. Baconsky și Leonid Dimov au oferit culturii românești de la mijlocul secolului trecut câte o propunere lirică ce a ieșit din cadrul epocii, încercând o înnoire bazată pe o *forma mentis* occidentală unul, orientală celălalt. Ambii reușesc să reinventeze domeniul făcând apel la reconsiderarea valorilor estetice. Opera lor poate fi un îndemn de a iniția un timp al regăsirii cu moderație și responsabilitate față de trecut și mai ales pentru viitor, utilizând instrumentele prezentului.

pretexte

Ce poet mare ar fi fost băiatul ăsta !

Gabriel Dragnea

Atât de mult ne-am obișnuit să trăim în întuneric, să ne iubim viața alături de umbre, să zâmbim și să zidim pe întuneric încât, atunci când ne întâlnim cu o lumină, cât de firavă, ori nu o vedem, ori nu o recunoaștem și fugim de ea îndepărtând-o ! Prea puțin s-a vorbit despre acest tânăr poet, pentru care destinul nu a avut să-i ofere decât 21 de ani, dar plini de vise și poezie ! Multă poezie !

S-a născut în Brăila pe 23 martie 1970 și, la numai 11 ani obține un premiu pentru poezie la revista „Cronica”, revistă care îi marchează și debutul poetic. A publicat în reviste literare precum *Amfiteatru, Contemporanul* și *Luceafărul*. Ronald Gasparic, căci despre el este vorba în acest *in memoriam*, nu a avut timpul necesar pentru a demonstra ce poate face cu harul care i s-a dat. În 1992, la lansarea postumă a primei lui cărți, „Plâns la zâmbetul meu”, despre tânărul poet ucis cu bestialitate pe străzile Brăilei poetul Cezar Ivănescu mărturisea faptul că este „unul dintre acei tineri români care a fost înzestrat cu geniu, care ar fi putut să devină un nume celebru în știință sau în literatură. Așa cum spunea și Călinescu despre Mihai Eminescu, că a lăsat doar firimituri din ceea ce ar fi putut să fie opera eminesciană, așa a lăsat și acest tânăr de 21 de ani, niște firimituri ale spiritului său împrăștiate pe caietele de cursuri sau pe diferite cărți.”

Într-adevăr, citindu-i poemele vom observa un stil autentic, propriu, plin de metaforă, un vers surprinzător, pe alocuri șocant care nu ne lasă pe noi cititorii să intuim că în spatele acestor gânduri, bine construite poetic, se ascunde un tânăr aparținând anilor 90, student al Facultății de Electroenergetică din Iași. Concret: „Voi știți că suntem/ De când s-a sfârșit zborul/ Și-au început umbrele să zboare prin vânt ?/ Nu e așa, am spus/ Nu e așa, am strigat/ Noi suntem de demult/ De demultul în care copiii/ Purtau brațele în inimă.” (*De când ?*, din volumul postum *Plâns la zâmbetul meu*) Sau „Am căutat iarba prin roua/ Ce pusese stăpânire pe dorul din mine/ Și sufletul meu mi se curbase/ Asemeni unui spațiu plâns.// Pe afară mi-aleargă fără trup/ sufletul tău/ Îngândurat că nu-s decât/ un înger cu aripi de pamânt.” (*Între nord și neplâns*, din volumul *Universul oblic*). Deși tânăr, în majoritatea poemelor sale este urmărit permanent de ideea morții, idee care devine centrală, un laitmotiv clar, mai ales în paginile celui de-al doilea volum postum, „Universul oblic”, publicat în 1995 la Ed. Princeps din Iași. Este un poet care nu și-a diluat versurile, știind unde să se oprească pentru a nu afecta mesajul clar, profund, percutant: „Nu lăsați lacrimile să cadă/ pe aripile fluturilor/ așa cum zăpada cade/ pe aripile pământului,/ pentru că fluturii/ neștiind să vorbească,/ neștiind să cânte,/ nu vor alina durerea voastră, cu aripile lor ude/ pe muzica/ cuvintelor/ durerii voastre./ Nu lăsați lacrimile să cadă/ pe poeziile poetului/ pentru că el,/ poetul,/ va crede că poeziile plâng/ iar poeziile/ poeziile poetului/ nu plâng niciodată.” (*Nu lăsați*, din volumul *Universul oblic*).

Din păcate, acesta este încă un exemplu de joc nedrept al sorții, în care un om înzestrat de divinitate cu un talent fantastic, un tânăr cu un potențial enorm este situat, prin indiferență, la periferia literaturii. Din nou, versurile sale ne demonstrează că realizatorii clasamentelor în poezie și proză, aceia care gireză cu bani publici pentru texte scrise pe genunchi, pe sub mese de club sunt poziționați eronat între parantezele acestei ecuații literare, în care ar trebui să conteze doar valoarea textului: „În trei puncte stătea sprijinit/ Sufletul meu./ A căzut o stea/ Și a mai rămas agățat în două puncte/ Sufletul meu,/ A mai căzut o stea/ Și am ramas aproape eu./ Iar când se va stinge/ Ultima fărâmă de iubire/ Sufletul meu va zbura.” (*Eu*, din volumul *Plâns la zâmbetul meu*).

Dar, despre cine stabilește ierarhiile și care sunt condițiile care trebuie îndeplinite pentru a urca între marile paranteze ale poeziei românești, într-o scrisoare viitoare ! Așadar, să ne bucurăm cât putem de existența celor care fac poezie, muzică, de actori, de cei care desenează poezia în dans sau pictură... Să ne apreciem creatorii, mai des decât să privim crucile lor care ne amintesc că ei au trăit printre noi ! Spun și eu, așa cum au mai spus-o și alții, atunci când s-au referit la poeți tineri, dispăruți prematur de pe scena lumii, precum Labiș sau, de ce nu, Cătălin Bursaci, Daniel Turcea sau Virgil Mazilescu: ce poet mare ar fi fost băiatul ăsta !

Am citit despre...
Scriitori, în viziuni grafice (V)

(urmare din pag. 1)

mai expresive ca figură, sugerând complexitatea omului și – de ce nu ? – interiorul, psihologia acestuia, racordată, fără îndoială, la operă.

Din acest punct de vedere Bacovia a reprezentat pentru artist modelul de excepție, deoarece figura celui care ne-a dat „Plumb”-ul și „Scânteile galbene” i-a sugerat lui Silvan Ionescu mai multe portrete (nu mai puțin de șase sunt reținute și în albumul despre care vorbim, deși nu este exclus să fie chiar mai multe, probabil păstrate azi în arhiva familiei). Prima imagine bacoviană este o acuarelă (29,5 x 28,8 cm) în care poetul, cu o barbă proeminentă, mult împinsă înainte, apare cu ochii închiși, cu sprâncene conturate din doar câteva linii, așijderea mustața. Este interesant că artistul a reținut figura poetului în câteva culori închise, tonalitățile acestea sugerând, desigur, ceva din atmosfera poeziilor bacoviene. Al doilea portret (un pastel de 33,5 x 21,7 cm) ne arată un Bacovia strâns în sine, parcă ar fi lângă un perete, ferindu-se de ceva sau de cineva, poate de ploaie, cine știe. Culorile, de asemenea, sunt tot sumbre: un albastru cenușiu, un negru amestecat cu brun, în genere un fond întunecat și trist. Într-o acuarelă, guașă artistul a reținut doar capul scriitorului – unul de bătrân obosit, cu mari cearcăne roșii în jurul ochilor, cu pleoapele aproape închise, totul sugerând un fel de damnare sau de resemnare în fața sorții. Într-un tuș și apoi într-un pastel mai vedem și un Bacovia hieratic, scheletic aproape, parcă venind din altă lume…

Ceva mai încolo în album un alt mare scriitor care a constituit un model aparte pentru Silvan Ionescu a fost Ion Barbu. În primul dintre portrete, realizat în creion, poetul este văzut la o masă (probabil la Capșa, unde se știe că-și făcea veacul înainte de a merge la Facultatea de matematică, unde era profesor), din profil, cu mâna dreaptă scriind ceva, în vreme ce alături îl așteaptă ceașca de cafea. În desenul următor, în totul abstracționist, au fost reținute de la model doar câteva elemente definitorii: chelia, un ochi și mustața. Într-o a treia reprezentare autorul poemului „După melci” este văzut ceva mai realist, poate chiar exagerat de realist în comparație cu portretele de mai înainte: un bătrân încotoșmănat cu un palton grena, cu gâtul înfofolit într-un fular, se sprijină cu mâna dreaptă într-un baston, iar pălăria abia îi acoperă bogăția de plete ce îi iese pe sub cozoroc.

În alte două acuarele poetul-matematician a fost surprins văzându-i-se doar capul în două ipostaze ce par a înfiora la prima vedere; în cea dintâi nu i se vede decât bastonul ținut cu mâna stângă, în vreme ce deasupra unei mari mustăți, flancată de o bogăție de plete se văd doi ochi albaștri, larg deschiși, venind parcă de undeva de sus, din câmpia largă a unei calviții. În cea de a doua imagine poetul-matematician a fost eternizat văzut din profil. Coama leonină și mustața bogată, pe oală, surprind imediat, ca și ochiul drept – cel cu care poetul pare a privi către ceva care-l nemulțumește. Mâna îndoită sub bărbie sugerează ideea că modelul abia își poate stăpâni nerăbdarea față de ce aude (sau vede ?) în față.

Culorile ambelor portrete au vigoare și dinamism, dând impresia de ceva viu, în mișcare, neliniștitor pentru cei din apropiere…

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Un exercițiu de nemurire

Nicolae Dan Fruntelată

Am primit – Doamne, ce dar frumos înainte de Rusalii ! – primele două volume ale proiectului *Bolintinul și neamurile sale*, adică *Metamorfozele unei comunități*, realizate de colectivul coordonat de fratele nostru Vasile Grigorescu, căruia i se adaugă Ștefan Crudu, Marian Grigore și Ciprian Necșuțu. Și mai are în spate Vasile Grigorescu o elită a orașului Bolintin Vale, Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu.

Mulțumind tuturor celor care l-au sprijinit, directori de arhive, oficialități ale Bolintinului care au inclus lucrarea în bugetul localității, acest om cu totul deosebit, Vasile Grigorescu, istoric de vocație și patriot român de cea mai bună tradiție, nu uită să-i mulțumească fiului său, Dinu Ștefan Grigore, care, doar câțiva ani având, i-a îngăduit tatălui său să-i jertfească din timpul copilăriei, trăind pentru această operă. Gest superb pentru un bărbat care, alături de prietenii lui, de neamurile lui, de neamul lui, a construit o carte rară, ca o biblie a așezării de lângă București, în „furca de argint" a Argeșului și a Sabarului. Nu mă aștept să recunoască prea mulți concetățeni ce au făcut Vasile Grigorescu și echipa lui pentru Bolintin. Epoca bronzului a trecut de mult. Nu se mai ridică statui, nu se mai acordă recunoștință pentru fapte bune și mai ales pentru mari fapte de cultură. Timpul se măsoară în afaceri profitabile, în mită grasă plasată unde trebuie, în pile politice care întunecă meritocrația și promovează mediocritatea, tupeul și demagogia.

În fața acestei „cabale a încornoraților", cum zicea un poet genial, eu nu pot să lupt cu armele logicii. Nu pot decât să zidesc o placă de admirație pentru oamenii adevărați, atâția câți mai sunt, care muncesc nebunește și dau chip ideilor lor, imaginației lor, iubirii lor.

Cartea acestor bolintineni este o încercare exemplară pentru dorința României de a ieși din marasmul contemporan.

Este o carte de *pomenire*. Se spune în introducerea ei (un *exercițiu de nemurire* – splendid e un cuvânt prea sărac !):

A pomeni pe cineva înseamnă a trimite spre acela un curent de viață. Iar a-l pomeni neîncetat înseamnă a trimite spre el un curent neîntrerupt și veșnic de viață. A pomeni în veci înseamnă, deci, a ține veșnic în viață pe cei pomeniți.

E un citat din părintele Dumitru Stăniloae. E sensul acestor cărți pe care le-au realizat bolintinenii.

Bolintinenii mei. Dați-mi voie să-i consider așa, pentru că eu sunt un om al Sudului românesc, pentru că mi-am găsit la ei o casă a mea de suflet, pentru că revista „Sud", care apare aici, numai aici, e o matrice a eternității românești.

Bolintin Vale – lansarea lucrării "Metamorfozele unei comunități"

La Monumentul lui Bolintineanu: Silvan G. Escu, Marian Grigore, Gh. Tudor, Marian Dumitru, Nicolae Scurtu, Vasile Grigore, Emilia Dănescu, Nicolae Constantin, Emil Păunescu, Ioana Fruntelată, Mihai Antonescu, Nicolae Dan Fruntelată...

Dan Gîju, Emil Păunescu , Nicolae Scurtu

Opera de care vorbim astăzi are o caracteristică cu totul aparte. Numai două studii apărute în arealul românesc, unul în capitala țării, *Arhiva Genealogică Virtuală* și celălalt în Transilvania, *Historical Population Database of Transylvania*, mai abordează astfel această temă.

Al treilea, biblia unei localități din dunga Bucureștilor. Aproape mi-e frică să scriu, dar o fac totuși, orașul acesta intră în istorie pe cai albi și, dacă forurile științifice din România, dacă Academia Română vor înțelege acest lucru, se va putea deschide o cale de cercetare a existenței acestui popor hăituit și ignorat de istoria mondială.

Se spune în carte: *informațiile pe care le veți regăsi în lucrarea de față se referă la peste o sută de mii de indivizi (circa 22 000 de beneficiari direcți ai actelor, cărora li se adaugă părinții, nașii, martorii, preoții, primarii, ofițerii de stare civilă* etc.) *despre care veți afla momentul nașterii, căsătoriei sau decesului, vârsta, ocupația, domiciliul, ca și alte detalii, precum înrudiri, vecinătăți, confesiune, etnie, știință de carte sau cauza morții*.

Cartea lui Vasile Grigorescu și a echipei sale e o **istorie în mers**. Vie, pătimașă chiar, colorată de amănunte pitorești, un studiu sociologic umanizat până la paroxism, neamuri de *proveniți* și *venetici* în arealul bolintinean, începând cu celebrul Cosmad, părintele poetului Dimitrie Bolintineanu, emblema acestei așezări și unul dintre marii ctitori ai literaturii române, aromânul venit din Tesalia ori Macedonia, oricum din zarea aromânească a ființei noastre naționale. Treceri și petreceri de neamuri oltenești, transilvane, bulgare, turcești, sârbești, chiar un chinez, pe nume Tsang, pe această placă a Sudului unde s-au succedat destine și istorii.

Boierii mari și boierii mici ai locului, meseriașii, zidarii, țăranii, intelectualii satelor sudice pe oasele cărora s-au clădit generații de copii deștepți și luminați care au ajuns departe, la București și dincolo de București.

Până la generalul-erou de la Mărășești, Eremia Grigorescu, dintr-un neam venit dinspre Galați, care are rădăcini și aici, lângă apa Sabarului.

Nu pot să mă abțin de la a citi ca un scriitor această biblie bolintineană. Sunt pagini și informații ce au o savoare deosebită, cu un acut accent al prozei istorice.

Iată, de exemplu, de ce mai mureau bolintinenii în veacurile al XIX-lea și la începutul veacului al XX-lea. De anghină, de apoplexie, de apucat de-un lemn, de bombă de aeroplan, de brâncă, de dambla, de pușcă, de dropică, de fălcariță, de gloanțe, de înec, de lungoare, de tăiat cu o coasă etc.

Vine pe urmă o Addendă cu nume deosebite din aria bolintineană: Adâr, Adelaide, Casița, Evda, Grăsuna, Ilonda, Mehmet, Mercurie, Mustafa, Ramazan, Romana, Suchim, Suliman.

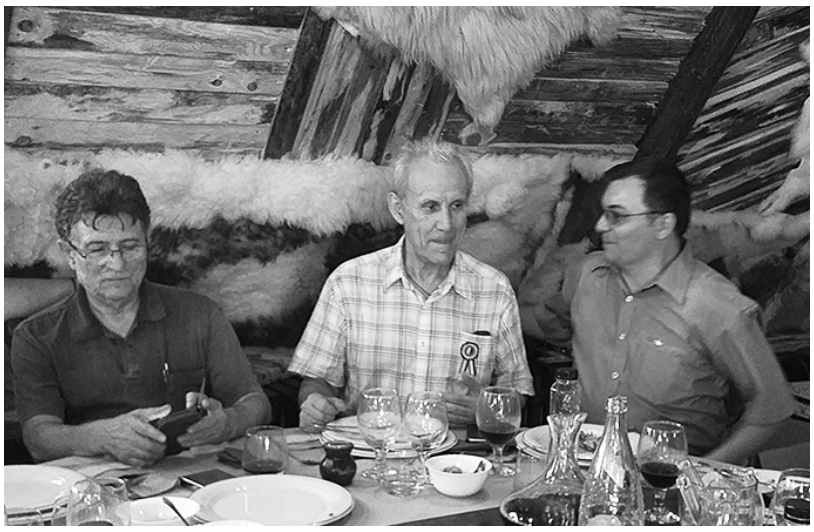
Și o carte a poreclelor de un parfum indicibil: Costel Tartacot, Popâinac, Didilică, Hrușciov, Șiretu, Gica Bâțâitii, Bojog, Beleagă, Pupalaș, Fât, Crudu, Ghiolbanca.

Cartea asta de leac e și o bucurie a limbii române, a umanității noastre colcăitoare, expresive până la delir verbal și înțeleaptă până la sentința definitivă a proverbelor.

Nu vreau ca judecățile mele să vă rămână în minte ca un simplu exercițiu de admirație, cum zice un autor foarte contemporan. Ci ca o scrisoare trimisă prin poșta secretă a credinței vechi românești întru pomenirea acestui neam care a rămas în picioare în ciuda tuturor răutăților istoriei. Cu speranța că va mai rămâne, va mai dura un timp măcar. Fratele nostru mai tânăr, Vasile Grigorescu, reproduce, într-un capitol al cărții, un citat din Ecleziast:

Cei vii în adevăr, măcar, știu că vor muri; dar cei morți nu știu nimic și nu mai au nicio răsplată, fiindcă până și pomenirea li se uită. Și dragostea lor și ura lor și pizma lor de mult au și pierit și niciodată nu vor mai avea parte de tot ce se face sub soare... Țara morților, în care mergi, nu mai este nici lucrare, nici chibzuială, nici știință, nici înțelepciune.

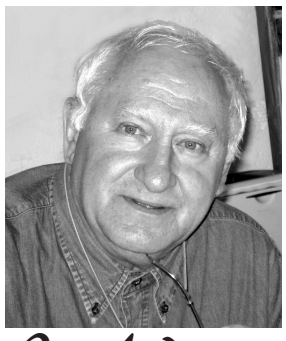
Sigur, acesta e înțelesul cel mare...

Miron Manega, Doru Dinu Glăvan, Gabriel Dragnea

De neamul moldovenilor... din Bărăganul ialomițean

4. La două capete de timp

Don Andreiță

Suntem invadați de vegetație ca într-*un veac de singurătate*. Un popor vegetal ne cuprinde cu brațe verzi și îndrăgostite, îmbătând aerul cu miresme aromitoare. Alt popor de vietăți mișună printre noi, pe pământul care, și el, freamătă în această lâncezeală fecundă. Timp propice abandonării, visării. Și, totuși. Gândul cheamă la judecată cuvintele, care se lasă greu strunite. Au trecut șapte luni de când am luat în pimire acest univers. Luni în care s-a salahorit zi și noapte pentru împăcarea cu locul ce pare a ne fi acceptat. Au urmat alte șapte luni, de bună înțelegere. Aceste ultime două capete de timp – cel de acum șapte luni și cel de azi – aș dori să le marchez, în continuare, prin două evenimente care au strâns în jurul lor o parte din istoria locului și a oamenilor.

Brumărel 14 – sub semnul Sfintei Cuvioase Paraschiva

Cuvioasa Paraschiva este sfânta ocrotitoare a Liei. Nu știu care pe care a ales. Cert este că după unul din pelerinajele de început la Iași, de închinare la moaștele sfintei, Lia susține că, de atunci, în viața ei s-a produs o semnificativă schimbare în bine. Astfel, ziua de 14 octombrie a devenit moment de bilanț – și de sărbătoare. Ca și de această dată, la care voi face referință în cele ce... – și tocmai când începeam să povestesc, îmi bate în poartă mai noul meu prieten din Moldoveni, Mitu Moldovitu – pseudonimul lui de *poet local cu dimensiuni naționale* (așa îi place să se recomande). Ține să-mi spună că a citit utimul reportaj din revista „Sud”, cel consacrat istoricului comunei; i-a plăcut și, inspirat de cele relatate, a scris o poezie pe care, musai, trebuie să mi-o arate. Citim împreună:

La Moldoveni

La Moldoveni, aici, la noi, devale,
Unde îți iese Ialomița-n cale
Cu lunca ei tăiată și vândută
Că nu mai ai din ce să faci o plută,

În Bărăganul vitreg al urgii
Unde și-a înțărcat dracul copiii
Și-și mână vântul peste tot ciulinii
Stârnind guzganii-n ușa vizuinii

Și-s viscole ce-n iarnă se răsfață
Și trec șacalii Dunărea pe gheață
Și vulpile cu blănuri argintii
Pândind la anafore pești molâi

Iar vara, sub a soarelui tornadă,
Pornesc nebune arșițe să cadă
Pârjolind totul, tăvălug de foc,
Peste pământul fără de noroc,

Aci șezum și plânsum noi, pribegii,
Nefericiți, când se bătură regii –
Prizonieri din neamul moldovean
Legați pe veci de asprul Bărăgan

N-au fost gepizi, avari sau vreun arab,
A fost un Lup și-a fost un Basarab,
Doi regi români, făcându-se de-ocară –
Nu le-ajungea domniei lor o țară

Și-n lupta ce ne-o amintim și azi
Învinse Basarabul ce viteaz,
Iară pe noi, prizonierii, deci,
Legatu-ne-a de Bărăgan pe veci

Atunci se născu satul ce-n inimă îl port:
Din lacrimi și speranță și efort –
Și-l botezarăm Moldoveni*, să fie*
De la obârșie până-n vecie.

...Poetul mă privește întrebător. Îl asigur că poezia e bună, chiar foarte bună – și-l îndemn să scrie mai departe, poate iese o monografie în versuri. Îmi mai citise câte ceva și înainte, dar toate la timpul lor. Acum pleacă mulțumit către o nouă inspirație, iar eu reiau firul de unde nici nu începuse bine povestea. Căci ziua de 14 octombrie a anului trecut a fost cu totul specială: a fost

Biserica din Moldoveni

inaugurată casa și „vernisată” troița – ambele sfințite de către părintele Silviu-Cristian Biteș, preotul paroh al Bisericii Ortodoxe din comună. Un cuvânt despre troiță. În Moldoveni, pe lângă poet, avem și un sculptor, care își zice, mai modest, *artist popular*. Se numește Petcu Tudorache și sculptează în lemn. El i-a sculptat Liei trei piese de dimensiuni mari: o cruce cu Iisus Hristos răstignit pe ea; Maica Domnului în înclinare pioasă la Fiul; Sfânta Paraschiva, în aceeași poziție smerită. Troița este așezată în fața casei, între flori, cu privirea la stradă. Pentru mai buna vedere, la sugestia artistului, gardul a fost desființat pe o distanță de cinci metri și înlocuit cu plasă de sârmă.

După ce-am beneficiat cu toții, în creștet, de câte o scuturătură de aghiazmă din busuiocul părintelui, toată lumea prezentă la eveniment a fost invitată de către amfitrioană la tradiționala agapă fraternală. Vecini mai de aproape și mai de departe: doamna Ioana, stăpâna celor mai căutate ouă de găină; doamna Florica și soțul ei, domnul Grigore, neîntrecuți în lapte și brânză (aici nu se discută decât cu *domnul* și *doamna* – să nu te audă cineva zicând *tușă, mătușă* ori *tanti*, că e foc ! – semn că se trag din foști boieri ai Moldovei), domnul Gigi de la magazinul de unde cumpărăm pâine. Evident, artistul și soția sa, doamna Constanța. Ne-au onorat cu prezența lor la eveniment și paharul adiacent domnul primar și domnul vice. A fost frumos, deși, din când în când, câte unul mai îndrăznește îl inoportuna pe primar cu întrebarea-durere a tuturor: Când dați drumul la apă pe țeavă, domnule primar ? Promisiuni. Nici astăzi onorate. Dar poate că nu totul ține numai de Primărie...

Cireșar 6 – Înălțarea Domnului, Ziua Eroilor

Joi. Sărbătoare însemnată cu cruce roșie în calendar. Suntem cu toții la biserică. Slujbă oficiată de parohul Biteș împreună cu fostul preot, venit în vizită. Mă uit la bătrânele înșirate pe peretele din stânga: toate înveșmântate în negru, cu basmale negre pe cap, ghemuite în genunchi, sprijinite parcă în crucile pe care și le fac cu luare-aminte. Pe chipurile pământii nicio tresărire. Din când în când, câte un oftat. La ce s-or fi gândind ? La nevoile de acasă sau la vreun om drag dăruit războiului, acum, când preotul predică despre eroii neamului ? !

După slujbă, se întinde, de-a lungul aleii, masa fraternală. Preoții servesc masa separat, după colțul bisericii, nu în bătaia ochiului vulgului. A venit și primarul. E ziua lui de naștere. Primește felicitări. *La separeu*, îmi șoptește poetul Titu Moldovitu, apărut nu știu cum lângă mine. Doamna Florica ne-a ținut loc lângă ea. Până să ne așezăm, cercetăm Monumentul Eroilor, o construcție modestă, din beton, pe care însă nu se zărește niciun nume de erou. Sprijină cerul, anonim, vegheat de maiestuoasa statuie a Maicii Domnului, sculptată de marele artist popular. Poetul, în urechea mea:

Am avut și noi eroi
Și veterani de război,
Dar nici unul n-a intrat
Pe monumentu-nălțat.
Apoi, cu voce tare:
Pe unde ne-or fi eroii
Risipiți în pânza ploii ?
Pe la Stalingrad, măi frate,
Dorm pentru eternitate,
Pe la Cotu Donului
Sub pecetea somnului
Și aripa dorului.
Au fost și la Mărășești,
Că dreptatea n-o cerșești,
O câștigi prin luptă grea,
Măiculiță, mama mea –
Ca să-ți râdă viața-n soare
Pentru România Mare.

...Un bătrân trage din ceașca de țuică murmurând: *Ehe, Cotu Donului... Cotu Donului...*

Nemaiputând răbda, alt bătrân se răstește: *Ce-aveți, mă ? Lăsați eroii să doarmă-n pace. Mai bine să vă povestesc eu ce-am visat acu vreo două nopți, că n-aș vrea să uit. Se făcea că eram mai mulți într-un loc și ne întâlnim cu Domnul Ștefan cel Mare. Și ne întreabă Domnul, vrând să ne adune de prin niște văioage, pentru luptă: Unde sunteți voi, moldovenii mei ? Și eu sar în sus și răspund: Aici, la Moldoveni, Măria Ta ! Și m-am trezit lac de sudoare*. Tăcu un timp, apoi adăugă, concluziv: *Asta e*.

Nu-mi pot stăpâni o curiozitare, și-l întreb dacă a văzut vreo piesă de teatru cu Ștefan cel Mare. *De unde, domnu, că eu de-aici am ieșit doar cât am făcut războiul – și m-am întors, după cum se vede*. Iar eu îmi amintesc de o întâmplare asemănătoare, auzită într-un șantier din Slatina. Se construiau hidrocentralele de pe Olt, iar în Slatina se afla sediul Grupului de șantiere Oltul Inferior. Aici sosește o trupă de teatru cu piesa „Apus de soare”, de Delavrancea. Sala arhiplină de constructori. La un moment dat, eroul Ștefan chiar așa întreabă: Unde sunteți voi, moldovenii mei ? La care un șantierist răspunde instantaneu: Aici, la Tecehaș, Măria Ta ! *Tecehaș* – TCH, adică Trustul de Construcții Hidrotehnice. Dar constructorii îi ziceau, familiar, *Tecehaș*, într-atât se identificaseră cu el, după cum m-a lămurit un șantierist: Muncim la Tecehaș, umblăm cu Tecehașul, mâncăm cu Tecehașul, dormim cu Tecehașul, ne bucurăm cu Tecehașul, plângem cu Tecehașul, ni s-a născut copilul când eram cu Tecehașul la...

...*Scrisori pe vechea adresă*, vorba scriitorului Marin Sorescu. Și astfel, sub semnul dublei chemări a lui Ștefan cel Mare, se trage cortina și după acest al doilea eveniment din viața *moldovenilor de Bărăgan*.

CĂRȚILE SUDULUI (XVI)

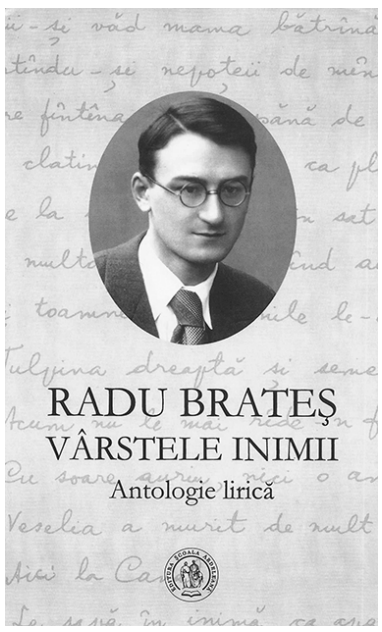

Titus Vîjeu

„Doamne, sufletul meu / E o binecuvântată câmpie...”

Recenta vizită la Blaj a Sanctității Sale Papa Francisc a pus pe orbită internațională „mica Romă” eminesciană, percepută drept o concentrare excepțională a virtuților spirituale românești, de-a lungul a peste trei secole de tragice încercări ale istoriei.

Sunt nenumărați prelații și credincioșii de rând, țăranii și cărturarii ardeleni ce au crezut cu putere în curățenia rădăcinilor neamului și în nevoia iluminării prin carte a acestuia. Între cei ce au urmat cu înaltă fidelitate demersul promovat de episcopul Inochentie Micu și de apostolii Școlii Ardelene se prenumără la loc de binecuvântată amintire poetul Radu Brateș, despre care regretatul scriitor Ion Brad afirma în prefața la *Cântece de pe coline*, prima carte a autorului apărută după război (1974, la editura *Dacia*): „El era dăruit, era un poet adevărat, sensibil, cultivat. Trăind toată viața la Blaj, sub umbra zidurilor prin care respiră istoria, dedicând studii speciale acestui oraș-simbol al deșteptării românilor, poetul Radu Brateș și-a impus rigori stilistice, prozodice, de esențializare. Aceluia care m-a învățat nu numai pe mine, ci întregi generații să citească, să înțeleagă și să iubească marea poezie românească de totdeauna, unui astfel de dascăl nu-i pot purta decât o imensă și perpetuă recunoștință.”

Radu Brateș este pseudonimul (sau, cum spun francezii *le nom de plume*) al lui Gheorghe I. Biriș (născut la 16 martie 1913, decedat șase decenii mai târziu, la 11iulie 1973) fost dascăl de limba română la liceul „Sf. Vasile cel Mare” din Blaj, unde l-a avut coleg și prieten pe prea timpuriu dispărutul scriitor Pavel Dan, admirabilul prozator al Câmpiei transilvane, acel spațiu despre care poetul va scrie în *Dar ceresc*: „Ne-a dăruit Dumnezeu o câmpie ca-n povești: / Grânele cresc înalte și grele de rod; / Belșug de soare-n lanuri și norod / Crescut în datini și minuni cerești.”

Strofa aceasta adună cele două ipostaze majore ale poeziei lui Radu Brateș: teluricul și divinul, aflate într-o sublimă corespondență, cea a Creației și a Creatorului.

Antologia *Vârstele inimii* (editura *Școala Ardeleană*, Cluj-Napoca 2018) pune în valoare această dualitate a scrisului autorului încă din primele versuri ale culegerii *Satul cu minuni*, rămase ca și *Cântece de pe coline* în paginile a două caiete pe care, abia peste decenii, devotata fiică a poetului, Liana-Tereza Biriș, avea să le facă publice: „Satul meu n-are istorie și primar. / E un sat cu triști și minuni: / Dumnezeu coboară printre oamenii buni / Să le-ajute la sapă, la plug, la car.”

Satul acesta, numit la începutul veacului douăzeci Ciufud, a devenit sub numele de Izvoarele un cartier al Blajului, urbea în care poetul și-a trăit mulți ani din viață (cu excepția celor petrecuți în timpul studiilor universitare la Cluj și cu ceilalți, nefericiți, de recluziune undeva pe malul Prutului și, ulterior, în lagărele de muncă forțată de la Canalul Dunăre-Marea Neagră). În tot acest timp Blajul i-a fost stea fixă a existenței, ca și celui mai mare poet al românilor despre care va scrie în poemul *Eminescu la Blaj*: „Orașul îi vorbește copilului-poet / De lupte, suferințe, idealuri... / Sub cerul toamnei, murmură discret / Târnava-ntre galbene maluri. / Iar cărturari în chilii obscure / Citesc trecutul din pagini vechi. / Sună în noapte zvon de pădure / Și clopote-n turlele vechi. / Și-apleacă poetul frunte și gând: / trecutul e un vast labirint... / Îl cheamă departe o mamă plângând / Și-o vale cu sclipiri de argint. / Îl cheamă... dar taine plutesc împrejur. / Poetul, poporul sau râul cuvântă ? / Îmi târăsc soarta ca un vultur / Ce își târăște aripa frântă ?”

Foarte activ în viața culturală transilvană a anilor treizeci-patruzeci, Radu Brateș avea să fie practic interzis după 1948, când viața sa a căpătat o turnură dramatică.

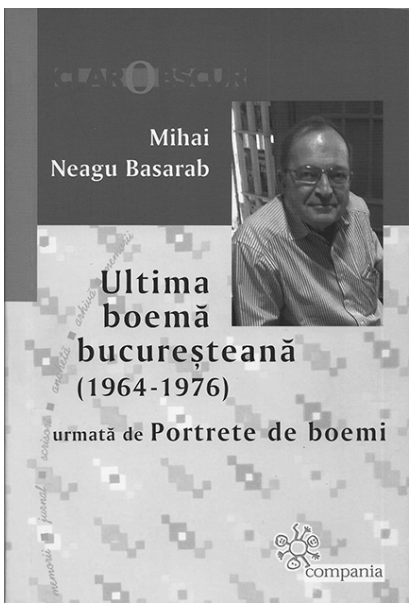
Ciclurile de poeme *Tristia* și *Lângă apa Prutului* păstrează în alcătuirea lor lirică o suferință imensă și, în același timp, plină de demnitate. Deși reîncadrat la un moment dat în învățământul public, scriitorul a rămas practic uitat, până la moarte. Personal, aflasem de existența sa în vara anului 1968, în redacția revistei *Astra* din Brașov de la sensibilul poet Dumitru Gherghinescu Vania și de la exuberantul dramaturg Emil Poenaru, acesta din urmă și el fiu al Blajului. Erau anii unei anumite liberalizări a epocii dar care l-au ocolit pe delicatul poet Radu Brateș ce avea tot dreptul să considere că „Nimic în lume nu-i neclintit. / Vană iluzie-i starea pe loc. / ... Stîlp de lumină, în asfințit, / Mă mistui singur în propriul foc.”

La un an de la dispariția sa fizică urma să apară volumul de la *Dacia*, *Cântece de pe coline* datorită influenței administrative a fostului său alumn Ion Brad. Cartea beneficiază de o densă postfață a regretatului nostru prieten Valentin Tașcu care avea să confirme mult mai târziu, în 2008, în textul ce va prefața *În împărăția lutului* (ed. *Clusium*): „Permanența poeziei lui Radu Brateș este legată de cea a poeziei ardelene. Ceea ce-l diferențiază de ea și-l definește pe poet este evitarea obsesiei istorice. Radu Brateș simte istoria, este copleșit de ea, dar o receptează liric și tot astfel o înapoiază.”

Altfel spus, cu referire la vizita la Blaj a Sanctității Sale Papa Francisc despre care am pomenit în deschiderea rândurilor de față, spre deosebire de mucenicii întru credință, poeții n-au nevoie de autoritatea religioasă spre a fi beatificați. Acest serviciu le este asigurat de însuși harul pe care li l-a dăruit Cel de Sus.

La Bohème...

Generația mea a trăit cu intensitate patetica „Boemă” a lui Charles Aznavour, mulți dintre tinerii acelor ani (șaptezeci) având sentimentul că străbat Montmartre privind superior spre noii veniți ce nu vor fi avut acea istorică șansă: „*Je vous parle d'un temps / Que les moins de vingt ans ne peuvent pas connaître*”. Mai ales că scurta liberalizare românească dintre 1965-1970 avea să fie brutal spulberată, lăsându-ne amintirea zilelor și nopților de la *Podgoria* și de la *Povernei*, unde un mandatar iscusit (nea Jerca) izbutise să adune într-un timp record un mare număr de artiști într-un spațiu nu prea generos. De aceea, cum aveam să rememorez peste ani cu poetul George Astaloș și cu pictorul Mihai Sânzianu, probabil că doar „*Au Lapin Agile*” se va fi înregistrat o atare densitate artistică... De fapt, cred că noi nu făceam altceva decât să mimăm boema, dovadă că mai toți ne-am strâns pe la casele noastre din țară ori – după caz – la cele din Paris ori Lausanne.

Am realizat acest lucru destul de târziu și mi s-a confirmat recent prin lectura unei cărți surprinzătoare vizând *Ultima boemă bucureșteană (1964-1976) urmată de Portrete de boemi* (ed. *Compania*, 2018). De ce surprinzătoare ? În primul rând pentru că ea este scrisă de un eminent medic psihiatru, doctorul Mihai Neagu Basarab, autor al unor lucrări științifice importante dar și al unor piese de teatru ce l-au impus între dramaturgii de esență ai teatrului românesc, încă nepregătit din păcate să pună în valoare mesajul intelectual al acestor lucrări curajoase. În al doilea rând, pentru că, dincolo de țesătura unor întâmplări ce mărturisesc de la sine esența boemei bucureștene de la sfârșitul epocii Dej și începutul epocii Ceaușescu, aflăm o analiză profundă a acestui fenomen socio-cultural ce-și află pentru prima oară comentatorul ideal.

De altfel, cartea e plină de sentințe necruțătoare precum aceasta: „Boema, ca mizerie aproape generală, este în același timp autentic trăită și simulată, jucată în prezența unor speranțe de nezdruncinat într-un viitor mai mult sau mai puțin tenebros, dar până la urmă împlinit ca realitate. Această mizerie concretă, în parte autentic trăită, ferește boema de impostori” (p.7).

Câteva rânduri mai departe aflăm că „boema este formată în principal din candidați la ratare care se consideră candidați la nemurire” (p. 8). Vorba lui Jacques Plante, textierul lui Charles: „*Dans les cafés voisins / Nous étions quelques uns / Qui attendions la gloire...*”. Tot acest „parolier” i-a pus la dispoziție lui Aznavour și *Les Comédiens...*

Și să nu uităm, zice Mihai Neagu Basarab, că «prima boemă bucureșteană după model parizian a fost pentru noi o prosteală. Ne prosteam așa cum domnul Goe sau Ionel din *Vizita* îi imitau pe „oamenii mari”. Acum o sută cincizeci de ani, noi eram copii și franțujii erau adulți» (p. 50).

În schimb, la un moment dat aveam să dobândim o boemă pur românească, datorită condițiilor istorice pur românești și de care Franța fusese ferită.

Este chiar cazul boemei bucureștene înfățișată de Mihai Neagu Basarab. Ea a apărut ca urmare a amnistierii deținuților politici, «sute de mii, care reprezentau în sânul poporului român de atunci o masă ca de minereu aurifer îmbogățit față de restul populației, mai adaptată la socialism, cu credința mai puțin antrenată, în libertatea iluzorie „de afară” » (p. 9). Între aceștia se vor număra câțiva dintre intelectualii pe care tânărul M. N. Basarab îi va frecventa și-i va cunoaște îndeaproape și cărora le va dedica în carte expresive portrete. E vorba de filosoful Petre Țuțea și de gazetarul Oscar Lemnaru, dar și de pictorii Niculai Georgescu și Decebal Nițulescu ori desenatorul Dan Boiță, prețuit de Corneliu Baba și care se va dedica medicinei stomatologice. Observându-le manifestările, ei l-au condus probabil pe autor la concluzia că „într-un fel, boema este ca o boală care se vindecă, atestând astfel puterea de regenerare a unui neam, resursele de apărare chiar în condiții vitrege, ale organismului social.” (p. 8)

Cartea dovedește o imensă afecțiune față de lumea descrisă. În același timp, autorul fiind un valoros medic, nu-i lipsește inserția științifică. Dovadă: „La boemi, instinctul de conservare suferă o distorsionare, funcționează la niște parametri speciali, pe care un om obișnuit numai cu mare greutate îi poate înțelege, și asta dacă îi sunt explicați de o persoană cu foarte mult talent pedagogic” (p. 72).

Din fericire, doctorul Mihai Neagu Basarab este departe de a fi un om obișnuit. Deși trăiește de trei decenii în „neagra străinătate”, el reușește să susțină cultura română prin Academia Germano-Română din Baden-Baden, al cărei președinte este și ca director al Bibliotecii Române și al Institutului Român de la Freiburg, instituții sub auspiciile cărora editează un anuar al culturii noastre scrise cu o devoțiune incredibilă față de producțiile editoriale ale confraților săi din țară.

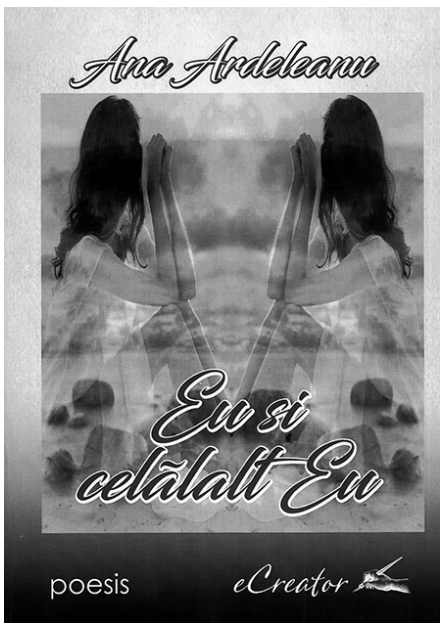
„Precum o aripă de libelulă”

O propunere lirică a alterității, cu punct de pornire în rimbauldianul „je est un autre” ne este oferită de Ana Ardelean în *Eu și celălalt Eu* (editura *eCreator*, Baia Mare, 2018).

„Știi cum e să te strigi în altcineva / Ca-ntr-o fântână părăsită / Și să nu-ți răspundă nimeni, / Dar nimeni, / Ochii adânci ai fântânii, / Să dezintegreze vestea / Încât tu să nu mai vezi din ea / Decât lista cu păreri scrisă mărunt.” Chiar și titlul acestui poem al cărui început l-am citat (*Hopa-Mitică*) este răsfrângerea unei identități instabile pe care poeta o corectează prin vers: „Glasul meu, mâinile mele / Sunt o răcoare abia simțită, / Umerii mei, ochii și stelele mele / Sunt o iluzie smerită.” (*Dă-te-n iluzia mea*). Iluzia reapare și în alt poem, precum cel numit *Între mine și Dumnezeu*: „Între mine și Dumnezeu / Se înalță fumul unui șantier de iluzii,/ Deschis în inima ta, / Cu mii de muncitori și proiecte, / Anotimpuri, soluții, frecvențe / Și ace indicatoare”. După această descriere reportericească a lumii fizice urmează purificarea: „Conul de lumină al îngerului / Cade la picioarele tale, / Precum un meteorit.”

De altfel, tema iluziei este o prezență constantă în poezia Anei Ardelean. O găsim în *Poeme de seară*, o mai veche culegere de versuri (ed. *ExPonto*, 2014): „Am iluzia venirii și plecării iernii / Prin sistemul de alarmă al inimii. / Am această iluzie / Pe care nu știu cum s-o curăț de zăpadă / (...) / Am iluzia destinelor fericite / Spițate în felul rotund de-a iubi / Cum roata ce trece / Cu toată greutatea existenței / Peste urmele solului abia sosit / Pentru a încălzi mâinile veștile bune / cu emoții așezate în cupe de rubin...”

Poezia, percepută drept „har al iluziei”, face parte ea însăși din „veștile bune” ale acestei lumi zbuciumate și căreia „Memoria timpului / Îi mângâie obrazul / Cu gestul frumuseții restituite”.

Ana Ardelean este o poetă ce merită a fi cunoscută și de noile generații de cititori, datorită rafinamentului ei imagistic în care „se regăsesc pescărușii exilați, frustrări, / Roți de cauciuc aruncate, idei sfărâmate, patimi, / precum și inimi, / Lista cu efecte speciale și afecte”.

Acest ultim vers mi-a evocat una din sentințele teoriei cinematografice moderne promovate de Vivian Carol Sobchack de la University of California ce afirmă că „special effects = special affects”. Nu-mi rămâne decât s-o felicit pe autoarea noastră pentru intuiția lirică dovedită...

Petre Ion Stoica s-a născut în 1955, în Fierbinți-Târg, jud. Ialomița. A debutat editorial în 2015 cu volumul de versuri *Păpuși de tutun* (Editura Detectiv literar), după care a mai publicat: *Propoziții de iarbă* (2016, Editura Armonii culturale), *Amara ispită a albului* (2017, Editura Betta), *Îngrijitorul de duminici* (2018, Editura Betta). Tot în 2018, obține Premiul al III-lea la prima ediție a Concursului național de poezie „Radu Cârneci". A publicat poezii în revistele: „Arena literară", „Sintagme literare", „Poezia". În Prefața cărții *Îngrijitorul de duminici*, din care am reprodus grupajul de mai jos, doamna Ana Dobre apreciază: „Poet al neliniștii, Petre Ioan Stoica interoghează liric nu atât pentru a da, într-un ton didactic sau apologetic, răspunsuri posibile, cât pentru a se situa în lume și pentru a-și afla rostul". Petre Ion Stoica este un poet discret care știe ce vrea. Într-o lume în care cei mai mulți autori vor să publice cât mai multe cărți, acest poet vrea calitate nu cantitate. Iar calitatea poeziei sale este la un nivel foarte înalt: șlefuită, racordată la poezia modernă actuală, sesizând esența lucrurilor, într-un mod inteligent și surprinzător. (**Victoria Milescu**)

Petre Ion Stoica

Îngrijitorul de duminici

Duminica
Mai toate pisicile sunt albe,
Tăvălite
Prin pudra de zahăr
A cărților despre pace.
La Psihiatrie
Sunt câteva pisici bălțate
Moțăind
Sub niște tei înfloriți cu sedative.
Le hrănește
Strecurându-se printre convulsiile
Celorlalte zile,
Îngrijitorul de duminici !

Sfinxul din perete

La umbra copacului
S-au cuibărit niște păsări
Roșii.
Un vierme înfulecă jumătatea
albă
A lumii.
Se rostogolesc
Doi bolovani
Din ochii Sfinxului
Crescut în perete,
Noaptea !

La „Cuvinte"

Ce-ar fi
Să se facă atât de târziu
Și să se închidă
La „Cuvinte",
Așa cum se întâmplă
Să se tragă oblonul
La „Pâine" ?
Cum ar fi
Să nu am cu ce
Să-ți spun măcar
Noapte bună ?

Când scrii

Când scrii,
Muți dincolo
Tot calabalâcul.
Sentimentele
Nu au prioritate
Ca la orice situație de forță
majoră.
Tu și ele,
Ghemuiți
Pe scara ultimului
Vagon,
Tras de o pereche
De bronhii !

Un Dumnezeu orb

Eu sunt pianul
În care
Mor partiturile
Cum mor într-un azil
Amărât,
Fostele miss Univers,
Domnișoare !
Sunt suma tăcută
A unor scări
Prăbușite,
Claviatura aceasta alcătuită
De un Dumnezeu orb !

Acasă, în Sud

E loc
Pentru toate păsările calde
Din Sud, aici
Unde brațele au rămas
singure
Până la os,
Cruci ale unui cimitir părăsit
De pe care curge vopseaua,
Moartă și ea !
E loc
De aprins lampioane ușoare
Din pleoapele străvezii
Ca un perete de
Uter !

Instantanee

Să mai rămânem aici !
Dincolo
Tot ce poți găsi
Este un pahar pătat
De muște,
Din care bea
Pe la miezul nopții
Lapte,
O pisică oarbă.
Să mai rămânem aici !
Cineva
Prinde în piuneze lucioase,
Instantanee !

Apa morților

Nouă,
Nouă nu ni se vor îneca
Sigur, sigur
Corăbiile.
Suntem oameni de Câmpie,
Senini !
Corăbiile noastre
Sunt urcate în vârful
Salcâmilor.
Noaptea,
Sub ele, egală
Se așază
Apa morților, cerul !

Îngerii...pâș, pâș

Pe la miezul nopții
Îngerii,
Pâș, pâș
Pe acoperișul din
Tablă albastră
Al satului acesta cât
Lumea.
Cade de niciunde
Un didițel
Și se lovește cu
Fruntea de întuneric.
Îngerii,
Pâș, pâș !

Declarație

Îmi plac
Învingătorii cu picioare de
lut,
Crucile din cimitir
Rămase cu gâtul sucit
După cei plecați,
Camerele singure, singure
Alergând cu mușchii bete
De întuneric,
Dintr-un perete în
Altul.
Îmi plac uneori oamenii
Și caprele negre !

Îngeri sub acoperire

Dansează-mă Sâmbătă
Când celelalte femei
Stau agățate
De tijele orhideelor !

Sâmbătă,
Când copiii coboară
Pe fascicule verzi de
Laser.

Sâmbătă,
Când bătrânii
Împart grăunțe porumbeilor
Albi,

Îngeri sub acoperire
Ai orașului.

Sticle goale

Tristețea strânge mai departe
Sticle goale.
Le umple cu greierii
Neadăpostiți
De furnicile binevoitoare.
Le umple cu frunze
Căzute între mine și tine,
Două continente
Despărțite de
Singurătate.
Tristețea vine întotdeauna
Cu plasa plină de
Sticle goale !

Poezia ca o plasă de sârmă

Nu știu
Ce poate să sune
Mai straniu,
Poezia asta
Ca o plasă de sârmă
Cu ochiuri
Întinsă inutil
În jurul unui teren viran,
Albina
Făcând miere din
Flori amare,
Tu
Înzăpezită de bunăvoie
În uitare !

Umbra rece a fricii

Acrobații mor
Împiedicați
În suprafețe plane
Cu șosetele lor albe
Obișnuite să calce
Doar pe diafragma
Respirației noastre !
Ne împiedicăm și noi
De umbra rece a
Fricii.
Amintirea însă
Face fără trapez, întotdeauna
Salturi mortale !

Ieșire la cer

Eu nu am avut
Ieșire la cer
Decât foarte târziu
Când ceilalți
Părea că l-au golit
Așa ca pe o vitrină
De cești, pahare și
Scobitori.
Am petrecut
Ca la o inaugurare
De casă
Apoi am urcat
Mobila !

Cameră de gardă

Taci
De se-aud
Unghiile cum cresc prin saloane.
Mai mută
Decât toți pacienții
Aflați în faze terminale
Ești,
Cu umerii drepți
Neatinși
De resemnare
Tu,
Camera mea de gardă,
Poezie !

Retrospectiva Viorica şi Gheorghe Iacob

George Apostoiu

La Muzeul Național de Artă Contemporană a fost vernisată, la 19 iulie, retrospectiva Viorica și Gheorghe Iacob, cu siguranță cel mai important eveniment din domeniul expozițional al anului. Este cunoscută reticența pictorului Gheorghe Iacob față de prezența în manifestări publice; atelierele, cel de la București și cel de la reședința de la Malu Spart, par să le considere suficiente pentru viața operelor lui.

Curatorii retrospectivei, criticii de artă Călin Dan și Sandra Demetrescu, au meritul de a fi învins reticența artistului reușind să organizeze o expoziție reprezentativă la prestigiosul muzeu din Palatul Parlamentului. Cei care îl cunosc, știu că Gheorghe Iacob, ca orice mare artist, nu pune preț pe gloria măgulitoare a momentului. Numai că, dacă este firesc ca un mare artist să nu fie încercat de vanități comune, amatorii de artă au îndreptățirea lor să se bucure de arta acestuia. Calea cea mai bună este cea a ieșirii, prin expoziții, în lume; mijloacele de a deveni colecționar nu sunt la îndemâna oricui.

Iacob este un pictor de patrimoniu, cunoașterea operei lui este benefică și necesară. Bolintinenii au făcut un titlu de mândrie din prezența pictorului printre ei, conferindu-i titlul de „Cetățean de Onoare al Bolintinului din Vale". Faima lui a trecut de mult granițele României.

*

În 1968, împreună cu alți cinci tineri artiști plastici români, Gheorghe Iacob era prezent într-o expoziție de grup organizată la Paris, la Galeria Lambert. Criticul Paul Gauthier prezenta entuziast evenimentul: „Din România răsar șase tineri pictori, inegal înzestrați, dar toți decișI să se despartă de canoanele imbecile ale realismului socialist. Libertatea proaspăt cucerită, hotărârea de a o ilustra și a o apăra vibrează în pânzele lor. Gheorghe Iacob ajunge la o sinteză strălucitoare a geometriei și a culorii". Pe coperta revistei de artă *L'Arche*, din 28 noiembrie, expoziția este anunțată prin reproducerea unui tablou al lui Iacob, iar *Nouvelles littéraires* din 3 octombrie a acelui an 1968 recunoștea păcatul ignorării valorii și direcțiilor noi din evoluția artei plastice în România: „Rău cunoscută, ca să nu spunem total nesocotită, arta contemporană românească este reprezentată aici prin șase tineri pictori care, în diversitatea lor de expresie, au totuși un punct comun: refuzul aservirii față de simpla asemănare. Astfel, găsești la Gheorghe Iacob, într-o formă epurată, tihnită, blând colorată, transcrierea unei stări mentale". Remarca este importantă, aș spune în plus, venită la timp pentru evoluția lui Gheorghe Iacob spre marea pictură modernă. Francezii sesizau deopotrivă calitatea operei tânărului artist și ruptura grupului de tineri de dogmatismul realismului socialist dominant în cultura română a momentului. În *Figaro littéraire* din 20 octombrie, cronicarul mergea ceva mai departe: „Abstracția geometrică, informalul, suprarealismul și un nou expresionism, iată ce-i interesează pe pictori în Europa Centrală și pretutindeni. Contribuțiile unui grup de șase tineri artiști români confirmă această reînnoire".

*

Pictorul Iacob, nonagenar astăzi, este unul dintre artiștii cutezători ai acelei cotituri din anii 60 ai secolului trecut. A avut avantajul primei sale opțiuni, instinctuale probabil, portretistica și peisajul rural, care l-a ferit de angajarea în curentul oficial. Adoptată din convingere și crez artistic, calea spre nonfigurativ nu a fost părăsită până astăzi. În expoziția retrospectivă de la M.N.A.C. au fost aduse și câteva tablouri ale începutului: case, un pod, portrete etc. Prezența acestora arată, comparativ, cât de mare este ruptura în evoluția artistului. Inițial, pasta groasă a culorilor rezona cu chipurile persoanelor frământate de povara vieții. Formula s-a schimbat radical în pictura nonfigurativă: lumina a invadat miezul unei geologii necunoscute, poate din timpul primordial.

Una dintre mizele artei moderne (moderniste mai degrabă), anume cea a compatibilizării realității cu viziunea abstractă este rezolvată inteligent de Gheorghe Iacob. Temele artistului se rânduiesc după reguli proprii. Șansele deslușirii imediate a sincronismul involuntar este posibil doar în cazul marilor artiști. În pictura lui, Iacob știe să desfacă și să refacă formele după reguli proprii. El recurge la suprafața plană din rațiuni ale logicii creației lui. Impresia este de refacere a articulațiilor în căutarea unui nou echilibru. Performanța îi asigură pictorului particularitatea stilului. O remarcă specială: sculpturile, de mici dimensiuni, sunt așezate pe socluri construite din pietrele adunate din albia Argeșului în cutii de lemn: formula sugerează simbioza fericită dintre piatra eternă și lemnul efemer. Există un dramatism al universului picturii lui Gheorghe Iacob, surprins interogativ de criticul Dan Hăulică: „Prin ce mister durata, oricât de arborescentă, se poate totuși acomoda ușor esențialelor contracțiuni, visând la puritatea unui perpetuu început ?".

La vernisajul expoziției: Vasile Grigore, Viorica Iacob, Ștefan Crudu, Gheorghe Iacob, Maria Dumitrică, George Apostoiu, Marian Grigore, Florin Colonaș și Iulian Botta (în plan secund)

*

Printr-o firească contaminare, Viorica Iacob rămâne în aceeași atmosferă creativă cu precizarea – poate este doar o impresie – că depărtarea sa de real este mai mică. În tablourile artistei prezente în expoziție – singura tapiserie pe care o expune este încă și mai edificatoare în această privință – sesizăm mai lesne preocuparea pentru surprinderea forței regenerative a pământului. Descifrarea este facilitată de registrul cromatic restrâns la culorile câmpului de dinainte de explozia vegetalului: lumină mai puțină, materialitate mai grea. Artista rămâne într-o relație sesizabilă cu universul imediat. Picturile ei, dar mai ales tapiseriile – este surprinzător că nu au fost expuse mai multe ! – par un covor ce se așterne de la casa lor boierească până la zăvoiul de pe malul râului din apropiere.

*

Cu ani în urmă, într-una din vizitele în atelierele artiștilor, l-am întrebat pe Gheorghe Iacob, alegându-mi cu grijă vorbele: când *veți accepta* să expuneți ? Constatasem că de aproape două decenii – era puțin înainte de 2000, pictorul nu mai apăruse în saloanele expoziționale. Se simțea confortabil exilat în propria creație. Răspunsul: am multă treabă, nu am reușit nici să-mi semnez tablourile ! Un deceniu mai târziu, la 1 octombrie 2011, Gheorghe Iacob se prezenta într-o impunătoare expoziție personală deschisă în Sala Cecilia Cuțescu-Storck din Palatul A.S.E. din București cu aceeași omisiune benevolă. Și acum, multe din exponatele prezente în retrospectiva găzduită de M.N.A.C. au rămas nesemnate. Indiferența poate fi semnul conștiinței propriei valori. Totuși, timp mai este pentru pus pe pânze nu doar sigiliul talentului, ci și pe cel al autorului.

Să ne bucurăm, totuși, că după aproape un deceniu, Gheorghe Iacob, de data asta împreună cu Viorica Iacob, sunt din nou în atenția amatorilor de artă. Pictura, sculptura și, de ce nu, cele câteva obiecte din casa și atelierele lor aduse pentru ambianță în expoziție: o laviță, ulcioare, o scoarță oltenească – atenție ! – 1818 !, sunt o încântare.

*

O scurtă rememorare. Când am aflat că Iacobii și-au fixat reședința de vară în satul Malu Spart m-am grăbit să-i cunosc. Îmi deveniseră consăteni. Cunoșteam din copilărie conacul de pe malul Argeșului, cu înfățișarea lui aparte în care se regăseau, Dumnezeu știe cum și de ce !, motive ale arhitecturii tiroleze așezate deasupra unui cerdac mai degrabă brâncovenesc. Nu de puține ori am avut impresia că pomii din fața acestei case boierești descind din poezia lui Dimitrie Anghel: *Cu legănări abia simțite și ritmice, încet-încet,/ Pe pajiștea din fața casei, caișii, zarzării și prunii,/ Împovărați de haine albe se clatină în fața lunii,/ Sunt gata parcă să înceapă un pas ușor de menuet.* Un astfel de peisaj corupe orice pictor. Îndrăznesc să cred că, într-un fel, l-a sedus și pe Gheorghe Iacob, fără să-l smulgă formulei proprii de creație. Și, cu siguranță pe Viorica Iacob în acea frumoasă tapiserie intitulată „Ogorul": ca și pomii încărcați primăvara de flori, brazdele maronii ale pământului acoperă ritmic drumul de la casa artiștilor până pe prundișurile Argeșului.

*

Retrospectiva Viorica și Gheorghe Iacob ridică o problemă ce trebuie rezolvată cât mai repede, una ce solicită angajarea Uniunii Artiștilor Plastici și a Ministerului Culturii și Identității Naționale. Anume, a conservării patrimoniului pe care îl lasă moștenire culturii românești cei doi artiști. Opera lui Iacob este răspândită în saloanele colecționarilor din țară și din străinătate. Cea mai mare parte, însă, se află în grija familiei. Este timpul ca acest patrimoniu să-și găsească locul în muzee importante. Soții Viorica și Gheorghe Iacob s-au arătat favorabili găsirii unei soluții pentru viitorul operelor lor. Muzeul Național al Colecțiilor și Muzeul Național de Artă Contemporană ar putea oferi condiții adecvate de conservare. Conacul de la Malu Spart în care au trăit artiștii vreme de o jumătate de secol și atelierul artiștilor merită să intre deja în pregătire pentru a deveni Casă memorială. Pe aici au trecut nume importante ale culturii românești și oaspeți din străinătate. Cu ani în urmă, am găsit în prestigiosul ziar parizian *Le Monde* un reportaj despre atmosfera intelectuală stimulată de prezența în acest colț de țară a pictorului Gheorghe Iacob. Nu este puțin lucru pentru un sat românesc ! O astfel de zestre trebuie protejată.

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XVIII)

Între topos și atopos

„Miroase a seve pădurea… Miroase a muguri ce fi-vor lăstari…”

Florentin Popescu

Deși o simt de mai bine de două decenii, n-am spus-o până acum: la doar douăzeci și cinci de kilometri de București, la Bolintin Vale există, cred, un magnetism cultural ieșit din comun. În nicio altă localitate românească de dimensiunile acestui oraș de la confluența Sabarului cu Argeșul nu există o atât de vie, de efervescentă și de necontenită viață spirituală. Întreținută, firește, de oameni care au probabil în gena cu care s-au născut un cult al frumosului, pe de o parte, iar pe de alta o justificată dorință de a-și câștiga acea fărâmă de eternitate către care năzuiesc toți ce vor să nu facă degeaba umbră pământului, lăsând ceva în urma lor.

Și mai cred că nicăieri nu se adevărește mai bine ca aici acea veche vorbă din popor care spune că omul sfințește locul.

Nicăieri frumosul, dar mai ales poezia, nu se află într-un loc mai potrivit ca la Bolintin Vale. Și nu numai poezia, ci și istoria. Și artele. Într-un cuvânt toate acele creații ale spiritului, pe care locuitorii de aici fie le crează, fie că le slujesc cu dragoste, fie se bucură de ele ca de un dar de neprețuit hărăzit lor de destin și de Dumnezeu.

Iată, scriu toate acestea având alături colecția revistei „Sud”, care apare la Bolintin de vreo 23 de ani, apoi cele două masive volume intitulate *Metamorfozele unei localități. Bolintinul și neamurile lui* (rod al trudei a patru autori: Vasile Grigorescu, Ștefan Crudu, Marian Grigore și Ciprian Necșuțu, cu toții neîndoios mari împătimiți ai istoriei orașului lor). Alături se află o antologie de poezie și proză semnată de Dan Florică și Gabriel Dragnea, intitulată (nici nu se putea altfel !) *Grupul de la Bolintin* (Editura RawexComs, 2018), carte în cuprinsul căreia figurează nu mai puțin de 16 autori, poeți și prozatori din toate generațiile, câțiva trecuți pe altă lume, dar cei mai mulți în viață.

Într-o vreme când aproape în toată țara bântuie parcă „un microb” al antologiilor și apar tot felul de astfel de cărți, multe discutabile nu numai ca valoare, ci și ca mod de alcătuire, iată că apare și acest florilegiu, binevenit din multe puncte de vedere și totodată remarcabil ca valoare și ca gest editorial.

Antologatorii prezentei apariții au dorit – și au reușit până la urmă ! – să demonstreze că în această localitate există scriitori cu nimic mai prejos decât cei din alte părți ale țării, din orașe cu pretenții culturale mult mai mari decât aci. „Acest volum – ne avertizează dl. Gabriel Dragnea, care îi semnează prefața – nu este o antologie clasică de texte literare ci, mai degrabă are în cuprinsul său minidosare de autor, mici cărți de vizită care conțin informații clare, punctuale pentru o mai bună cunoaștere și înțelegere – chiar și la un mod general – a autorului și a creației lui. Selecția textelor ne-a aparținut în totalitate, încercând astfel să evidențiem ceea ce am considerat noi că este reprezentativ pentru fiecare autor în parte. Nu încercăm să arătăm lumii valoarea sau calitatea unor oameni sau a unor texte luate individual. Ne place să credem că reușitele și eșecurile noastre în mare parte sunt rezultatul modului cum ne raportăm la societate, la grup și invers”.

Iată și autorii cuprinși în volum: Alexandra Firiță, Alexandru Cazacu, Alexandru Ghiță (Sașa), Bogdan I. Pascu, Corneliu Cristescu, Dan Florică, Dumitru Dumitrică, Florin Vlad, Gabriel Dragnea, Gabriel Dumitru, Maria Mircea Stan, Victor Pencu (poeți), alături de prozatorii: Alaxandra Man, Constantin Ștefan Carbarău, Milica Dan, Romulus Dinu. Cu două excepții (Alexandru Ghiță – Sașa și Maria Mircea Stan) toți semnatarii au publicat de-a lungul anilor volume proprii, nu puține dintre ele bucurându-se, la data apariției, de cronici de întâmpinare favorabile – de unde se poate trage ușor concluzia că antologia de față se justifică.

De-a lungul anilor, de prin 2002 încoace, de pe când făceam parte din colectivul de redacție al revistei „Sud” și din juriul Concursului „Dimitrie Bolintineanu (alături de Teodor Vârgolici, C. Stănescu, Liviu Ioan Stoiciu și Horia Gârbea), am avut prilejul să cunosc îndeaproape mișcarea literară din Bolintin, citind cărțile autorilor de aici și despre multe din ele am și scris în diverse reviste. Credința că la Bolintin a existat/ există o veritabilă pepinieră de talente nu m-a părăsit nici până azi, iar antologia de acum vine să-mi reconfirme mai vechile opinii privind literatura care se scrie în această localitate.

Și ca să nu se spună că rămân numai în domeniul saluturilor colegiale și prietenești, iată și câteva mostre de poezie: „Miroase a seve pădurea,/ miroase a lacrimi/ miroase a ploi ce veni-vor,/ miroase a muguri/ ce fi-vor lăstari,/ miroase a lacrimi/ de aer, de ape/ zăcute pe-altare de foi” (Alexandra Firiță); „Modul în care presimți/ sosirea iernii/ Parcă auzi o femeie/ bătând la ușă/ Alergi să deschizi/ dar nu e nimeni/ Reîntors te năpădesc/ amintirile/ ca un șir gălăgios/ de majorete” (Alexandru Cazacu); „Dulci fluxuri și refluxuri în fum – cuibar de ape/ La țărmu-mi singuratic visând îngâne-ntr-una/ “Să fiu, doar prelungirea tremurătoare-i pleoape/ A mării logodindu-și tăcerile cu luna” (Alexandru Ghiță – Sașa); „Mi-ai luat cu tine gândul și uimirea/ Și zâmbetul și lacrima, întreagă firea/ Mă simt pustiu ca stolul care zboară/ Spre sudul nevăzut întâia oară./ Și amintirile, vezi bine/ O lume deșertată de iubire/ Un cer amăgitor, fără lumine…” (Bogdan I. Pascu); „Am privit o clipă…/ Marea se lasă domoală în brațele vântului/ o alintă cu drag și o privește cu ochi de soare/ Se lasă pierdută și tăcută, o clipă de tăcere./ A îmbrățișat-o azi-noapte cu frenezie/ În valuri rupte și sparte de mal…” (Gabriela Dumitru) „eu deja m-am desprins de oasele mele grele/ și mi-am așezat cărnurile pe crengile pomilor/ desfrunziți/ Cine mă vede/ crede că ascult o muzică universală/ cocoțat acolo cu luna măr copt/ pe umeri/ Octombrie – un bivol cu gura plină/ de brume – și eu scriu o pâine în cer” (Victor Pencu).

Constelatia Fierbinti – „o carte născută din iubirea de locurile natale”

Afirmația din titlu aparține d-lui Marian Ștefan, prefațatorul unui elegant volum tipărit recent (2019) de Editura Ziariștilor Profesioniști. De fapt este vorba de o antologie de poezie, cuprinzând un număr de șase poeți (Nicolae Constantinescu, Marian Ștefan, Petre Ion Stoica, Dan Elias, Marin Constantin, Marieta Buzescu) și patru pictori (C. Fierbințeanu, Gabriel I. Teodorescu, Ionel Andrei, Vasilica Adăniloaie).

Precedat de minibiobibliografie și susținut grafic de imagini color și desene în tuș, fiecare portret liric are darul de a ne da o idee despre înzestrarea și talentul poetului în cauză. O lectură atentă dă la iveală un foarte larg evantai tematic al liricii autorilor din micul oraș ialomițean, de la poezia inspirată de locurile natale (Marin Constantin) și până la cea gândită și scrisă în tipare clasice (Nicolae Constantinescu), de la nostalgia copilăriei (Marian Ștefan) și până la cea de meditație filosofică (Dan Elias). Etc. etc.

Pentru mine, care îi cunoșteam de mai mulți ani pe unii dintre semnatarii volumului, pe lângă bucuria întâlnirii cu texte inspirate și frumoase, o surpriză reprezintă mai întâi dl. Nicolae Constantinescu, asistentul meu de folclor de odinioară, la Universitatea bucureșteană, azi profesor de renume, pe care nu-l știam și nu-l credeam atât de discret încât să-și ascundă creațiile lirice până la această vârstă, apoi Marian Ștefan (pe care l-am cunoscut în urmă cu mulți ani ca redactor la revista „Magazin”), relevându-mi-se în ultima vreme și ca prozator; mai la urmă poetul Marin Constantin, prezent acum nu numai cu texte literare, ci și cu mai multe desene hieratice și ciudate, pe care le semnează (nu știu de ce) cu pseudonimul C. Fierbințeanu, ale cărui creații m-au trimis cu gândul la Florin Pucă și la astăzi uitatul Benedict Gănescu.

Orgolioși (și pe bună dreptate !) acești talentați și inimoși creatori, care fie s-au născut la Fierbinți, fie au descins aci de prin alte locuri, stabilindu-se definitiv în orășelul ialomițean, s-au constituit într-un grup ce-și spune, poate puțin cam pretențios, „Constelația Fierbinți”.

Dar până la urmă de ce n-ar face-o câtă vreme îi leagă o prietenie și un ideal comun – acela de a da grai – prin text și imagine – unor profunde sentimente și gânduri nobile prin care pot spori patrimoniul artistic al zonei și – de ce nu ? – chiar al țării ?

Cartea aceasta, care, cum spuneam ceva mai sus, are și o prezentare artistico-grafică aleasă, reprezintă mult mai mult decât o simplă „carte de vizită”, cum cu modestie scrie unul dintre cei prezenți în sumar. Este o biruință editorială.

Cinste d-lui Mircea Roșca, cel care a alcătuit-o, felicitări celor care au scris-o și ilustrat-o și nu în ultimul rând Primăriei Orașului Fierbinți, Consiliului Local, tuturor locuitorilor pentru sponsorizarea ei.

Ion C. ȘTEFAN

POVESTITORUL DE ISTORII

Își povestea istoria propriei vieți,
ca și cum ar fi trăit
într-o istorie prelungită
prin trupul său care îmbătrânea.
– În definitiv, istoria nu este altceva
decât acea parte
a timpului și evenimentelor oamenilor
pe care o pot cuprinde
cu viața mea !
ne încredința el.
– Apoi, adăuga: vă rog să pricepeți
că fiecare om are îngăduința sa
pentru ceilalți,
ca și cum fiecare ar avea
o înțelegere aparte
despre întreaga istorie.

HIMERE

Îmi întind mâna
după o himeră
pe care încă n-am atins-o.
E singura mea dorință tainică:
trupul tău feciorelnic,
zâmbetul tău cald,
chipul inspirat
de ispita unei dorințe,
pașii tăi somnambuli –
venind spre mine,
De parcă te-ai îndepărta,
himera mea neatinsă.

Elena MITRU

O PASĂRE ALBĂ

O pasăre albă
Ce zboară neobosită
Poartă cu ea o veste
Precum că lumea
Ar fi mai bună
Dar, de unde ?…
Lumea, lume, tot aia este !

ÎN CUMPĂNĂ

De prieteni și dușmani
Te bucuri de-atâția ani
Pe primii de i-ai știut
Pe ceilalți tot i-ai avut
Înclinarea e mereu
Dinspre bine înspre rău
În balanța grea a vieții
Cumpăna o țin poeții…

PE LOC

Mă doare pasul
Cum îl calc
Pe plaja aurie
Nisipul se răsfață
Sub razele de foc
Haotic ciulinii se rotesc
Într-un joc
Sub aceleași raze de foc
Fluxul și refluxul
În jocul lor
Pe loc

Vilia BANȚA

FATA-MORGANA

Mâinile mele scutură frig,
tâmplele tale albit-au ușor.
Lumea-i de ceață și cum să te strig ?
Vorbele cad, ninge pe urmele lor.

Sângele meu e bun de osândă,
oasele tale trosnesc a târziu.
Unde alergi cu noaptea la pândă,
Fata-Morgana te poartă-n pustiu.

Clipa se sparge-n pietre de moară,
nici nu mai știi cum se pierde pe râu,
Umbra-i rămâne și va să doară.
Calul zăpezii scăpat e din frâu.

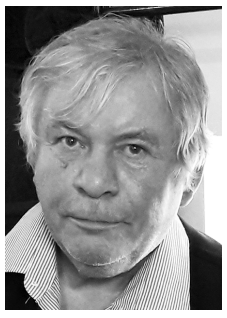
UMBRA LUMII PE PĂMÂNT

Doamne, sângeră pustiul
Sancho-și mână bidiviul,
fruntea lui duce-n lumină
umbra umbrei fără vină,
umbra lumii pe pământ
ne-ncăpută în cuvânt.
Doamne, iarba nu mai este,
doar tăcerea-i de poveste,
iarba-iarbă nu ne știe,
ziua nu ne mai învie.
Doar pustiul e stăpân,
el și Sancho mai rămân,
bieți nebuni să dea măsură
visului legat la gură.

DIN PALMELE MAMEI

Se-ntâmplă să alergi fără umbră
când faci jogging pe-aleile pustii,
descheiat la gânduri, la ora când
cerșetorii ies pe la colțuri de stradă
și viața îi joacă la zaruri
pe-o piele uscată de bou.
(Ei învață să întindă mâna
mai mult după sunetul surd
al oaselor bolnave.)

Se-ntâmplă să-ți pierzi
la semafor cochilia
în care te ascunzi de tine
și să privești cum sufletul
se mai usucă la soare,
să-ți duci inima ca pe-o ofrandă
la altarul duminicii din prag
și să-ți iei înapoi copilăria
din palmele mamei.

Victor PENCU

ELEGII MATINALE

V

O, la îndoitura gândului unde
se umple câmpia de rugăciune
nu mai sunt iluzii
în țărâna nopții ochiului tău
roditor de iubire

se-aude din ceruri sufletul
plin de vrăbii
fulger peste pragul casei
bătrânești

o, mișcarea din cărnuri și vise
este o trecere între mine și tine
când îți trec degetele prin păr

o, iată
te cuprind în propriile mele
sentimente iubită femeie.

XV

Amiază de marți
se primenește umbra de însemne
purtătoare de tristeți
astăzi mi se dezleagă mâinile
de iarnă

o, iată îmi pot folosi pacea
când stau în salonul meu de vară –
toamnă – iarnă – primăvară
și scriu
înconjurat de meduze argintii

o, astăzi
vreau să lichidez
un fior de osândă...
țin tălpile-n iarbă și cu ele
pricep legăturile pământului natal

amiază de marți plina de funcții
în felul fiecăruia de a-și petrece
hohotele inimii. Acolo

într-o-nțelegere cu hieroglifele
gândurile mele scot la iveală
singurătatea unui suflet

uneori verticalitatea este expresia
plopului și a poetului
sub povara frunzelor
și-a muzicii ierburilor.

Prestigiul actualității

George Apostoiu

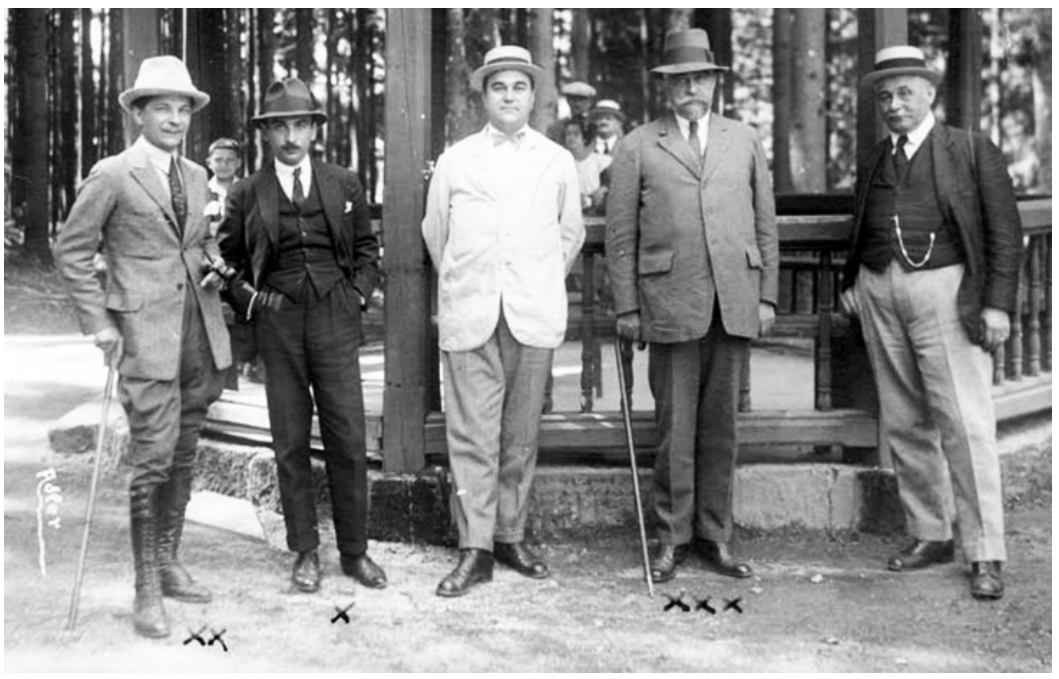
O operă literară trăiește în timp prin propria ei valoare. Acest adevăr nu exclude suferința ei în confruntarea cu evoluțiile produse de preferințe, modă, curente, școli. Ce ne mai spune astăzi clasicismul ? Dar romantismul ? Dar realismul ? Singurul curent, realismul socialist, care a devastat timp de două decenii cultura românească, a dispărut. Cauza: era impus ideologic din afară. Clasicismul, romantismul sau realismul, în proporții diferite, au asigurat identitate culturii românești. Pentru contemporani, mesajul acestora stăruie prin concursul unor factori precum nevoia de continuitate fixată îndeobște în tradiție. În studiile sale, Ion Pillat urmărește în istoria literară, universală sau românească, legătura între tradiție și modernitate. Celor grăbiți să recurgă la revizuirea istoriei literare (în sensul amendării unor scriitori sau a operelor acestora, alții decât cei ieșiți din istorie odată cu scrierile lor realist socialiste), le ofer un răspuns indirect – valabil și pentru noi - al istoricului literar italian De Sanctis și care trimite la efectul neașteptat și surprinzător al mesajului unei opere literare. Pornind de la lamentațiile lui Leopardi pe ruinele gloriei romane, De Sanctis consideră că tocmai dezamăgirea poetului romantic face cu adevărat gloria de prețuit. Aceeași idee o găsim și în conferința lui Ion Pillat, ținută în 1916, *Dimitrie Bolintineanu și trecutul nostru.*

Este astăzi *gloria trecutului* o temă a scriitorului ? Nu, ar fi primul dintre răspunsuri și, probabil, cel mai corect. Omul modern trăiește acut dezordinea timpului, nu virtuțile lui istorice, așa încât reintrarea scriitorilor în actualitate rămâne o treabă a culturii naționale. Ce păstrăm, ce uităm din clasicism, romantism, realism, modernism, post-modernism ? Pentru că trebuie să păstrăm, în ciuda preferințelor, tentației modei sau seducției noului. Și, evident, suntem constrânși să renunțăm, sita discernământului funcționează oriunde. Ceea ce *ni se pare* ajunge în timp sub lupa realității. În *Sărmanul Dionis,* Eminescu ne oferă o imagine posibilă a înțelegerii alterate a realității:*…și tot astfel, dacă închid un ochi, văd mâna mea mai mică decât cu amândoi. De aș avè trei ochi, aș vedè-o și mai mare și cu cât mai mulți ochi aș avè, cu atâta lucrurile toate dimprejurul meu ar părè mai mari.* Mai mulți ochi nu creează o imagine mai exactă, ci o altă imagine, ceea ce impune reașezarea reperelor. Literatura are trei ochi, poate chiar mai mulți (cum i-ar fi plăcut *sărmanului* călugăr Dionis să creadă), care îl ajută pe scriitor să vadă împrejurul lui frumosul cu mult mai frumos, idealul cu mult mai aproape, iar realul nu altceva decât real.

Într-o perioadă de căutări, reevaluări (ca cea prin care trece cultura noastră astăzi) merită să ne imaginăm soluții salvatoare pentru rămânerea în contact cu literatura din toate timpurile. Proiectul acad. Eugen Simion pentru publicarea „operelor fundamentale" ale scriitorilor români este, în această privință, fundamental pentru cultura națională. El poate fi completat cu revigorarea revistelor literare și a mediului propice dezbaterilor în saloane și cenacluri. Ne lipsește boema literară, taifasul scriitorilor nu trebuie socotit un moft, cozeriile literare au rostul lor. *Educația spiritului* rămâne o necesitate a timpului nostru iar școala are o mare datorie în această privință, de aceea lectura, dansul și muzica nu trebuie să lipsească din programele de învățământ.

Întoarcerea scriitorilor – pe nedrept uitați – în actualitate ar merita să se bucure de un efort constructiv constant. Obiectivitatea nu este posibilă, se înțelege, dar așa cum injustiția costă, subiectivismul în literatură face ravagii. Suntem bucuroși să constatăm că scriitorii care s-au *realizat* într-o altă cultură – Eliade, Ionescu, Cioran (nu sunt singurii !) – dau vizibilitate înălțimii culturii românești. În cuprinsul civilizației noastre există, însă, scriitori *formați* într-o altă cultură și *realizați* în cultura națională. Cazul lui Ion Pillat, unul dintre marii și rafinații cunoscători ai literaturii universale și ai celei românești. Meritele lui sunt importante: scrie nu doar despre Bolintineanu, Macedonski, Duiliu Zamfirescu, Anton Pann, Dinicu Golescu, Octavian Goga, ci și despre Goethe, Ronsard, La Fontaine, Francis Jammes, Yeats, Valéry și Rilke, despre *Divina comedie* și tragedia raciniană, despre Cervantes și spiritul mediteranean, despre poezie și plastică, traduce din literatura universală în românește. Ce mai spun astăzi grecii antici sau romanticii omului modern hăituit de timp, cu o „educație sentimentală" nouă, ca să folosesc o expresie a lui Pillat ? O anchetă făcută de francezi în privința interesului pentru literatură a scos la iveală – nu chiar surprinzător ! – o indiferență evidentă pentru scriitorii intrați în istorie. Hugo, Musset, Vigny, Lamartine nu mai stârnesc același interes ca cel pe care l-au avut contemporanii pentru opera lor. Răspunsurile sunt diferite și, evident, multe dintre acestea subiective. Unul mi-a atras atenția pentru pledoaria inclusivă în favoarea obiectivității: păstrați-i pe clasici în primul rând în manualele școlare. Nevoia de clasici este permanentă, ține de valoarea estetică, de mesajul umanist, de puterea de a însufleți sau de a mântui. În prefața la *Opere 1929-1944* vol. 5, (Editura Eminescu, 1990), Mircea Martin, referindu-se la studiile lui Pillat despre Valéry și Rilke, are o remarcă peste care nu putem trece cu ușurință: „este regretabil că aceste studii nu au fost semnalate și popularizate de critică". Iată un semnal dat de un universitar asupra pericolului de a ne cantona într-o viziune limitată. Să ne întrebăm mai frecvent ce s-ar întâmpla dacă școala și-ar schimba menirea și nu ar mai fi depozitarul tezaurului literar, cultural și istoric ? Orice preocupare privind reforma învățământului trebuie să pornească de la răspunsul la această întrebare.

În cultura română, în artă în general, au existat rebeliuni și trebuie să fim mulțumiți că acestea s-au produs. Artiștii răzvrătiți au schimbat, au înnoit. Mă refer la cei care așează lumea într-un decor nou, alungă banalitatea sau, dacă nu, o fac mai puțin vizibilă. O carte afurisită nu este una de neglijat, modernitatea nu neagă tradiția, ci o continuă. Tradiția nu intră în conflict cu modernitatea decât în cazul revoltaților fără cauză. Preferințele conceptuale sau estetice, atât de diferite de la un autor la altul au avantajul de a ocupa prim-planul doar prin valoare. Măria sa, lectorul, rămâne stăpân să o descopere. Astfel înțeles drumul literaturii, al artei, ne putem feri de capcanele unei critici voluntare sau ale injustiției orientărilor critice fixate după ceasul primăriei. Criteriul estetic, fără să fie singurul, este cel mai sigur garant în evaluarea critică; preferințele individuale sunt satisfăcute de forța originalității. Ca scriitor sau filozof, Cioran nu poate fi comparat cu nimeni; îl prețuim pentru originalitatea lui și nu ne punem întrebarea dacă are dreptate în raport cu adevărul nostru.

Dr. D. Danielopolu, Ion Pillat, Ion I.C. Brătianu la Băile Tușnad, 1922
Biblioteca Națională a României, Colecția Fotografia Românească, nr. 12961

Să revenim la însemnătatea lui Ion Pillat și să spunem că tradiționalismul – pe care el la cultivat – nu merită să fie expediat într-un muzeu nefrecventabil. Este una dintre manifestările artistice care asigură legături subtile în devenirea culturii. Există, nici nu se poate altfel, doctrine, atitudini în literatura contemporană, așa cum au existat dintotdeauna. Rămâne de văzut în ce măsură excesul ideologic (sau politic) le interferează în detrimentul esteticului. În prezența frumosului, în cămara timpului, bogată și ademenitoare, ființa umană este ferită de neliniști. Tradiționalismul este cu preponderență un spațiu al calofiliei. Culorile, sunetele. miresmele rămân neschimbate în curgerea lor prin veacuri. Intelectual rafinat, cu studii la celebrul liceu parizian Henri IV și la Sorbona, Pillat se întoarce, din nevoie de calm și frumos, la universul copilăriei și se extaziază în fața roadelor pământului generos:

În vie (fragment)
Tot mai miroase via a tămâios și coarnă,
Mustos a piersici coapte și crud a foi de nuc…
Vezi, din zăvoi sitarii spre alte zări se duc;
Ce vrea cu mine toamna, pe dealuri să mă-ntoarnă ?
Superbă invitație la viață !
*

Putem accepta că obiectivitatea nu are granițe, cu precizarea că ea se supune doar normelor reclamate de valoare. De aceea, prestigiul câștigat de un scriitor va forța firesc și oricând reintrarea în actualitate.

NICOLAE CREVEDIA ÎN MĂRTURII EPISTOLARE

Nicolae Scurtu

Biografia și bibliografia poetului, prozatorului, jurnalistului, traducătorului și memorialistului Nicolae Crevedia (n. 24 noiembrie 1902, Crevedia Mare, jud. Giurgiu – m. 5 noiembrie 1978, București) continuă să se augmenteze cu noi și relevante informații și precizări existente în literatura sa epistolară.

Poetul Nicolae Crevedia a trimis epistole, în timp, familiei, prietenilor și, mai cu seamă, unor confrați pe care i-a prețuit și pe care i-a simțit aproape.

Remarcabile sunt epistolele trimise lui G. Călinescu, I. Valerian, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Nicolae Iorga, E. Lovinescu și, desigur, altora.

O relație specială a existat între Nicolae Crevedia și poetul Nichifor Crainic, care i-a fost un autentic părinte spiritual, fiind susținut și promovat în paginile tuturor ziarelor și revistelor pe care le-a inițiat.

Epistolele transcrise aici sunt inedite și au fost trimise poetului *Șesurilor natale* în semn de admirație și recunoștință pentru tot ce a întreprins în afirmarea mai tânărului său confrate.

Informațiile, știrile, precizările și unele microportrete ce se află în aceste epistole contribuie, esențial, la cunoașterea exactă a relațiilor existente în magistru și discipol.

Epistolele lui Nicolae Crevedia, deși au un aer protocolar pe alocuri, conțin mărturii despre un timp, o epocă și unii dintre confrați, ce se cuvin a fi cunoscute și înțelese cu exactitate.

Literatura epistolară a lui Nicolae Crevedia necesită o cercetare riguroasă și o restituire cât mai fidelă.

*

[București], 10 noi[embrie] 1939

Scumpe Nașule,

Iată aci bucățile[1] pentru „Gândirea". Aș mai fi copiat încă una sau două, dar ies prea multe pagini în revistă. Dacă mai e nevoie, mai dau.

Bürgermeisterul general al Capitalei mi-a fixat audiență pentru luni, după amiază, ora 7.

Ne vedem mâine.

Respectuos,

Crevedia

[P.S.]

Am dus alea lui Cârstoiu.

*

Sofia, 24 august 1940

Dragă Nașule,

Zilele acestea, cu ocazia «morții» dumitale, anunțată de «Reuter» și de alții corespondenți particulari din București, m-ai făcut să mă jelesc o noapte-ntreagă ! Te lucrează.

Am făcut un raport pe chestia asta și, acum fiindcă Dumnezeu te-a păzit de acel avion fatal, te rog să primești felicitările mele, și această bulgăroaică[2] !

Sărutări de mâini nașelor.

Al dumneavoastră,

N. Crevedia

[Excelenței sale domnului profesor Nichifor Crainic, Ministrul Propagandei, Strada Polonă, nr. 38, Bucarest, Roumanie].

*

[București], 20 februarie 1963

Scumpe Măestrașule, Nașule drag,

Am luat cunoștință cu mare părere de rău că asupra dumitale s-a abătut o nouă suferință.

Socotind că trebuie să ai liniște deplină, că chiar vizitele celor mai apropiați ți-ar face poate mai rău, ne-am interzis această plăcere. Fetele mele voiau să ia în piept acest drum, tocmai pentru a arăta și ele dragostea față de cel care le-a îmbiat atât.

Eu cred că ai adunat acea piatră nestemată care ți s-a găsit la rărunchi și fiindcă ai citit operele complete ale prietenului nostru, N.I.L (vezi dacă n-ai vrut să te desfeți cu „Buturuga mea...").

Sper să ne vedem pe curând sănătoși.

Ai dumneavoastră fini luminoși,

Crevedia

*

Olănești, 27 septembrie 1965

Mă aflu aci pentru tratament. E vorba de piatra de la rinichi. Am fost și pe la țară.

Când am trecut spre gara Basarab, la plecare, mata beai tutun în balcon. Am făcut semn, dar degeaba.

I-am scris și tovarășului Firănescu, căruia i-am trimis un articol despre Crevedia-Mare și l-am rugat să-mi dea niște indicațiuni dacă să merg la Drăgășani sau prin regiune pe aici.

Adânci omagii lui Nini.

Al domniilor voastre,

Crevedia

(continuare în pag. 11)

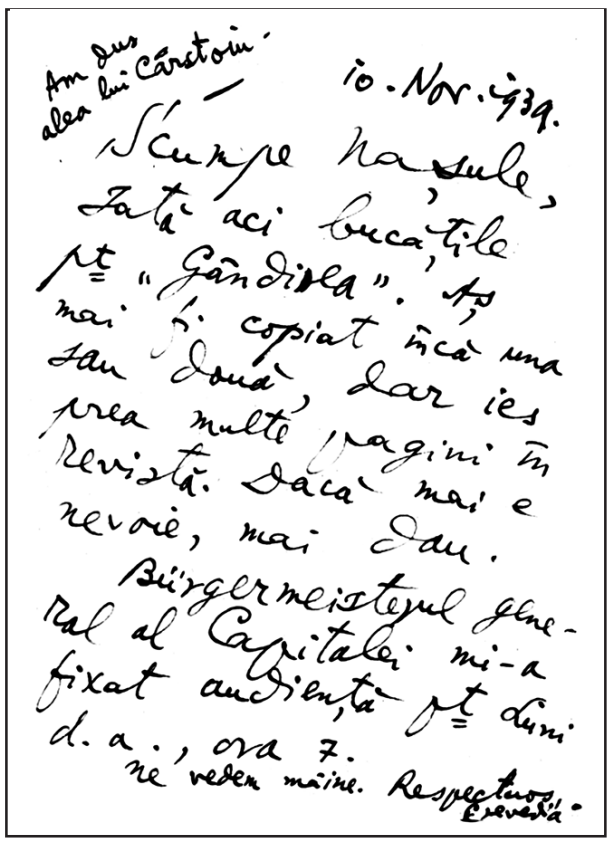
NICOLAE CREVEDIA ÎN MĂRTURII EPISTOLARE

(urmare din pagina 10)

[P.S.]
Mă întorc săptămâna viitoare.
[Domnului Nichifor Crainic, Bulevardul Dinicu Golescu, nr. 43, blocul 7, apartamentul 6, București].

*

[București], 7 ianuarie 1967
Sfinte Nașule, sfântă nășică Ioana-Fortuna,
Am sunat astăzi de nenumărate ori la dumneavoastră, dar se vede că ați suspendat telefonul, cum facem și noi când e ziua noastră.

Am dus
alea lui Cărăbuș
10. Nov. 1939.
Scumpe Nașule,
Iată aci bucățile
pt. „Gândirea". Apoi,
mai și copiat încă una
sau două, dar ies
prea multe pagini în
Revistă. Dacă mai e
nevoie, mai dau.
Bürgermeisterul gene-
ral al Capitalei mi-a
fixat audiență pt. dumi
d. a., ora 7.
ne vedem mâine. Respectuos
Crevedia

Așa că vă rugăm să primiți pe cablu, pe sub ușă, emoțiunile noastre de sfânta zi a dumneavoastră.
Șeful Casei Crevedia,
N. Crevedia
[Domnului profesor Nichifor Crainic și doamnei Ioana-Fortuna Cojan, în București, lângă Gara de Nord, pe stânga].

*

[București], 5 decembrie 1969
Ora 4 după amiază
Dragă Nașule,

Am trecut pe-aici, însă mi se spune că numai cu învoirea domnului dr. Bucur vă pot vedea.
Trece și amicul Lemnaru[3] după amiază. Curaj. Am aranjat chestia aceea că pe vorbă căzu mâna.
Crevedia
[Pentru domnul profesor Nichifor Crainic, *Ascar,* Personal, Prin bunăvoință].

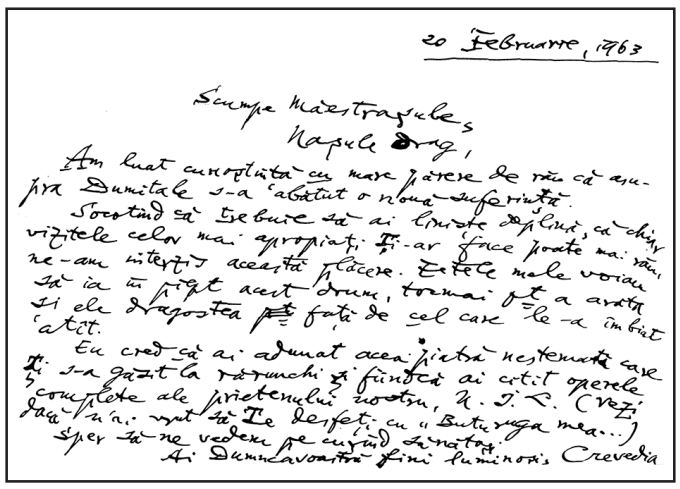
*

[Călimănești], 2 octombrie 1969
Dor din Călimănești. Și cu amintirea serilor noastre peripatetice, pe sub pomii și prin gropile bulevardului lui Dinicu Golescu.
Multe-am auzit și-am învățat și atunci. Sper că te-ai odihnit și te-ai mai limpezit la marea cea frumoasă și albastră, împreună cu amicul Lemnaru.
Eu cred că pe sâmbătă, 11 octombrie, voi fi iarăși în București, apoi la brațul dumitale cald.
Pe aici s-a așternut o toamnă mare, luminoasă. Ce faci Nini scumpi.
Mă aplec și matale, cu drag și sfieli,
N. Crevedia
[Familiei Nichifor Crainic, Bulevardul Dinicu Golescu, nr. 43, ultimul bloc, intrarea A, apartament 6, București].

*

[București], 14 decembrie 1970
Scumpe maestre, Sfinte nașule,
Mulțumesc din inimă pentru atât de caldele și drăgăstoasele urări pe care mi le-ai făcut de ziua mea, mie, Marianei și întregului meu sistem solar.
Mi-au făcut cu deosebire plăcere cuvinte ca acelea «marele poet», «marele tău soț», căci, la urma urmei, așa și este.
Ne-am văzut, într-adevăr, visul cu ochii în noua casă, în care abia răsuflăm câteodată de căldură, care e adăpostită de ambele părți de curenți și vânturi, în care știm și noi că trăim ca oamenii, față de cei 20 de ani și 4 luni petrecuți în temnița aceea rece, igrasioasă, din strada Maramureș, nr. 13 !
E a patra avere pe care am făcut-o căci chiar o avere este pe timpurile acestea când criza de locuit este atât de resimțită. Două case la țară, monumentale în mediul și vremea în care au fost ridicate, iar după căsătorie, cu dulcea Marioara împreună, pământul de la Băneasa (3 pogoane, vizavi de aeroport) și acest apartament, pentru realizarea căruia aceeași Marioară a pus o inimă și o alergătură și ea demnă de o epopee !

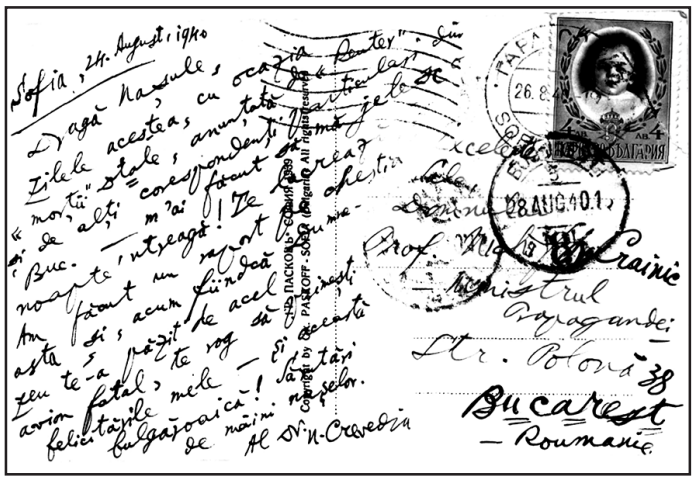
Început cu 25 000 lei împrumutați de la Viorica și cu o mică strânsură a noastră, am ajuns astăzi să-l achităm pe jumătate, dar tot mai avem de plătit vreo 75.000 – 80.000.
Datoria Viorichii am răspuns-o, dar între timp, cu modificările cerute la apartament, cu un balcon în plus și cu o bibliotecă nouă, de ocazie vreau să spun, cumpărată, am contractat la ea și la scumpa Tanța, alte sume ! Le întorc acum în fiecare lună din pensie.
Un cuvânt n-am prea înțeles din atât de iubitoarea dumitale scrisoare: „resemnarea" Marioarii față de «zburdălniciile» ilustrului ei soț. Într-adevăr, idolul ei, Crevedia, a fost și este foarte zburdalnic: la alte case pe unde-a umblat, și mai umblă, căci un scriitor trebuie să circule, să cunoască viața, dar mai ales la această ultimă locuință a lui, a urcat în fugă și de 4 ori pe zi câte 8 caturi și întotdeauna cu aceeași nedezmințită și copilărească dragostea față de aceea cu care a pus cununii, pe care a luat-o de frumoasă, de instruită, bine educată și fină, și care l-a dăruit cu două fete, reușite și ele și harnice la învățătură.
Una dintre ele, cea mare, «a întinerit», cum atât de frumos spui dumneata, prin micul și atât de gustosul ei fecior, care, acum la aproape doi ani, leagă cuvinte și chiar reflecții de toată minunea.
L-am luat să crească la noi, să punem capăt chinului Marioarei de a se duce în fiecare dimineață la el acasă. Ne cam trezește el noaptea, eu nu pot să mai închid ochii până la ziuă, mai rupe cărți și hârtii de pe birou, dar suntem răsplătiți de chipul, de jocurile și năzdrăvăniile lui, încât uităm totul.
Ceea ce face el nu înseamnă nimic față de zgomotele din bloc, de pe bulevard și terasa noastră, câteodată se trage chiar cu tunul ! fiindcă nu s-a finisat construcția încă.
Prin apartamentul nostru, începând de la 7 dimineața, se mai trece cu gălețile cu var, cu fiare și cu stinghii ! Bieții lucrători nu sunt de vină, ci mai-marii lor, niște ingineri idioți și un maistru, tot așa de nepriceput.
Suntem în al treilea an de când se tot bocăne aici, în acest bloc nu prea mare ca altele, dar bun e Dumnezeu, poate că de sărbători vom fi mai liniștiți.
Și iată cum un regim care are atâta solicitudine față de cetățeni, nu e urmat cum trebuie de oameni ca aceștia.
Mai avem încă multe lucruri de pus la punct, dar toate sunt în strictă legătură cu veniturile noastre bănești încă destul de insuficiente.
Sper să mă înalț și eu acum în grad, membru al Uniunii Scriitorilor după care ar urma o pensie mai mare. Nu mai am nici

20 Februarie, 1963
Scumpe Maestrașule și Nașule drag,
Am luat cunoștință cu mare părere de rău că asupra Dumitale s-a abătut o nouă suferință.
Socotind că trebuie să ai lângă dumneata, ca chivăș, vizitele celor mai apropiați, ți-ar fi face poate mai ușor, ne-am interzis această plăcere. Știrile rele voiau să ia un târâș acest drum, totuși pt. a arăta și ele dragostea pt. față de cel care le-a îmbiat cătit.
Eu cred că ai adunat acea jertfă nesfârșită care ți-a gătit la rărunchi și fiindcă ai citit operele complete ale prietenului nostru, N. D. C. (Vezi, dacă n-ai, mai stă Ie despeți cu „Buturuga mea...")
Sper să ne vedem pe curând sănătoși.
Ai Dumneavoastră fiini luminoși Crevedia

pălărie-n cap de ieșit în lume. Cea pe care-o aveam, am tot dat-o la spălat, m-a plouat cu ea, s-a strâmtat și mi-a făcut o rană la frunte, sângerândă, tot îndesând-o !
Dar cauza pentru care n-am mai dat pe la dumneavoastră e o gripă, care de 9 zile mă ține în casă și nu vreau să v-o aduc. A fost atins nepoțelul, apoi eu. Am ieșit deunăzi, căci trebuia să ies, și n-a fost bine. Nădăjduiesc în câteva zile să ne vedem.
Nu s-a reinstalat telefonul și suntem și din pricina asta tare stingheriți. Nici ascensorul și e vai de mama noastră ! De îndată ce va începe să cânte, să huruie adică, vă vom lua pe sus și vă vom urca la noi, chiar așa nepuși la punct cum ne aflăm, în interior.
Chiar astăzi am mai scris o poezie pentru Marioara, dar nu în chip de bunică ! E ora 7 seara și o aștept să vină de la Diana, unde, din iunie, supraveghem, pe rând, lucrarea cu instalarea unui calorifer.
Sărutând și salutând pe tot atât de tânăra și veșnic fermecătoarea Nini, cea atât de isteață, închinăm respectuoși mâna domniei tale, care scrie tot așa de frumos și care nu mai răsucește țigări, adică otravă !
La revedere,
N. Crevedia
[Maestrului Nichifor Crainic, Bulevardul Dinicu-Golescu, nr. 43, Loco; Expeditor – Nicolae Crevedia, Bulevardul Ghe. Gheorgiu-Dej, nr. 35, apartament 8, București].

*

[București], 23 decembrie 1970
Dragă Nașule, Scumpe Maestre,
Mâine împlinești, vasăzică, 81 de ani ! Vârstă glorioasă de patriarh încărcată de izbânzi strălucitoare, dar și de niște negre suferințe, care s-au sfârșit. Bine că s-au sfârșit.
Astăzi, lângă tot atât de calda pentru noi, Nini, îți duci niște zile împăcate de o filosofie, am băgat de seamă, înaltă, senină.

Sofia, 24. August, 1940
Dragă Nașule,
Zilele acestea, cu ocazia „Cartei" [illegible] de „mort" [illegible] de alți [illegible] de Buc[illegible] noapte, [illegible] asta [illegible] zeu te-a [illegible] avion fatal, [illegible] felicitările [illegible] bulgăroaica ! [illegible] Al. N-Crevedia
Bucarest — Roumanie

Așa a fost poate să fie, așa a vrut Dumnezeu, să te ridice până sub norii săi și să te coboare și sub lume, ca să cunoști toată gama îndurărilor câte-i sunt date omului drept plată pentru câte bucurii a primit.
Domnia ta ai gustat din toate cupele vieții și, din plin, și din înaltele delicii ale simțirii și gândirii, care nu oricui sunt hărăzite.
Eu, de multe ori zic așa: Doamne, mie prea înalt mi-ai dat, față de puținul cu care s-au împărtășit alții, și aceștia sunt cei mai mulți, sunt legiunile. Și am avut, ca și dumneata, însușirea de a uita toate, de-a arunca totul la spate ! Strămoșii noștri, în istoria noastră atât de grea, au pătimit mai mult.
Nu știu dacă voi putea fi mâine lângă fruntea dumitale. E vorba să mă duc la Giurgiu, să-l văd și pe d[octo]rul Mândreanu, feciorul cel mai mare al preotului Mândreanu din Crevedia Mare, care, în vârstă de vreo 85-86 de ani, cred, își duce acolo niște bătrânești cinstite, alături de soția lui tot atât de în etate.
E un om de o rară noblețe, are, dacă l-ai cunoscut, chipul luminos al lui Vasile Alecsandri, a fost un medic eminent și a slujit sănătatea județului nostru timp de 56 de ani, adesea fără arginți.
Mă voi duce cu ginerele meu, soțul Dianei, care supraveghează și pe acolo un șantier. Asta numai dacă pune mâna pe o mașină a Institutului de Proiectări unde lucrează.
Să-ți dau o veste bună: îmi spuse amicul Postolache[4], care află tot la o secundă după eveniment, că am fost recomandat să fiu primit membru în Uniunea Scriitorilor.
Eu am mai fost membru pe-acolo încă din 1934 și această cinste mă bucură mai ales și din punct de vedere al reconsiderării unei pensii care, moralmente, mă mâhnea, iar ca valoare în bani era departe de a umple toate datoriile pe care le-am contractat acum cu casa, cu apartamentul acesta vreau să zic.
Apropos, îți spuneam într-o scrisoare de mulțumire, recentă, că acești pereți în care am intrat sunt a patra „avere" pe care am făcut-o în cei 50 de ani de când am plecat din sat. (Mai precis în 30 de ani, căci timp de 20 de ani, nefiindumi îngăduit să mă manifest public, n-am câștigat nimic.)
Ca să nu se creadă, totuși, că m-am scăldat în avuții, află, parcă ți-am mai spus eu câte ceva, că cele două case de la țară de care vorbeam, una era a părinților mei, iar cealaltă am ridicat-o pentru o soră a mea care avea 7 copii.
Din ambele, mai bine zis din vatra părintească, am fost alungat ca un câine, încă din anii mei cei mai întunecați și mai lipsiți, m-a luat la goană o cumnată și nepoții, niște hoțomani care fură noaptea munca bieților consăteni din cooperativă și umblă demult să-și ia mașină, să se plimbe.
Pământul de la Băneasa l-am cedat, c-o simplă iscălitură. Nădăjduiesc să-mi petrec ultimii ani din viață între zidurile acestea.
Cred că până la sfârșit, marele și respectatul meu vecin, Ministerul Justiției, n-o să mă exproprieze și el «pentru utilitate publică»".
Încă se fac probe la ascensor. Poate că în primele zile ale Noului An, vă veți urca cu slavă și bucurie la noi !
Sărutăm dreapta și pe Nina. La mulți ani,
Marioara și N. Crevedia
[Maestrului Nichifor Crainic, ziarist, scriitor, Bulevardul Dinicu Golescu, nr. 43, apartament 6, Loco].

*

[București] 30 decembrie 1970
Maestrului Nichifor Crainic și doamnei Nini Cojan
Telefonul nostru, cică,
Spre Sânta-Mărie mică,
O să-i auzim glăsciorul
Apa, chipurile, pică
Umblă-acum și ascensorul,
Luați-vă încoace zborul,
(Până nu se strică !)

La mulți ani, 1971 !
Marioara,
N. Crevedia
și toți ai lor

Originalele acestor epistole, inedite, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

[1] Nicolae Crevedia, *Amurg în munți, Omul din veac, Pământ tânăr* și *Tăcere* în *Gândirea*, 18, nr. 10, decembrie 1939, p. 538-544. (*Poezii*).
[2] Pe recto acestei cărți poștale se află chipul unei tinere bulgăroaice.
[3] Nedic Lemnaru, poet, publicist și prieten al cărturarului Nichifor Crainic.
[4] Ion Larian Postolache (1916-1997), poet, gazetar, traducător și memorialist.

Avangarda de la „A la Z”

ULTRA

Florin COLONAȘ

„Ultra” reprezintă titlul unei reviste editată la Madrid, care a apărut între 27 ianuarie 1921 și 15 martie 1922. Formatul revistei era 35x26 cm, iar fiecare număr avea șase pagini. Au apărut douăzeci și două de numere cu un total de 144 de pagini.

Formatul este inovator prin faptul că paginile 5 și 6 reprezintă un volet al paginilor 3 și 4. De fapt, mai târziu revista „UNU” a lui Sașa Pană a utilizat același procedeu tehnic în câteva dintre numerele publicației.

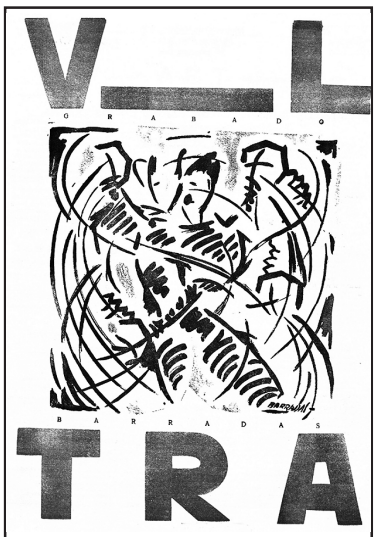
„Ultra” reprezintă o continuare a proiectului „Manifestului ULTRA” (1918), apoi a publicației apăruta la Oviedo (1919-1920), condusă de Augusto Gualart.

Hârtia ușor pergamoidă a publicației spaniole conferă la atingere o senzație plăcută, ca să nu mai vorbim despre aspectul tipografic extrem de rafinat al revistei.

Ținând cont de argumentul lui Horațiu „ut pictura poesis”, de faptul că în revistă va publica Rafael Alberti primele sale încercări și tot aici vor publica condeie din afara granițelor precum Ivan Goll, Jules Romain, Apollinaire, Max Jacob, descoperim în paralel un echilibru din punct de vedere al graficii. Ca orice revistă de avangardă, „Ultra” va cultiva simbioza text-grafică, reprezentată în general prin gravuri în lemn sau linoleum. În afara semnăturii Norah Borges, apar și alți artiști: Barradas, Paskiewicz, Wladislaw Jahl, Delaunay.

Încă un element caracteristic al gravurilor îl reprezintă tehnica predilectă care este cea a xilogravurii, cu o diversitate tematică: tipuri umane, activități cotidiene, scene de muncă, peisaje.

Chiar în numărul de debut al revistei întâlnim iscălitura lui Borges care semnează un articol, dar și o poezie dedicată lui Antonio M. Cubero.

Revista *ULTRA*, nr. 6, 30 martie 1921, grafică de Barradas

Revista *ULTRA*, nr. 7, 10 aprilie 1921

În al doilea număr întâlnim un „poem automatic”, semnat de Rafael Lasso de la Vega.

Fiecare copertă de număr poartă câte o gravură tipărită generos pe o mare suprafață, cu diferite culori ale titlului revistei.

În următorul număr Stephane Mallarmé semnează „Aparicion” și J. L. Borges, care apare și în următorul număr, împreună cu Appollinaire, cu versuri din „Caligrame”.

Numărul 8, tipărit în „sepia”, oferă un adevărat regal de poezie, pe o întreagă pagină (a șasea), din creația lui Baudelaire, pentru ca în cel următor să întâlnim o pagină dedicată liricii străine, unde sunt prezenți Pierre Reverdy, Nicolas Beauduin.

Cronica plastică din numărul 12 se ocupă de doi pictori din avangardă, Ruth Velasquez și Santiago Vera, în care se incriminează „sinfronismul” lui Ortega y Gasset.

Iată și o cronică dedicată unui dadaist – celebrul Francis Picabia – semnată de Guillermo de Torre, intitulată „Horisontes – DADA AL DIA”.

„Probitatea în artă” este un eseu al pictorului Wladislaw Jahl pe care-l găsim răsfoind cel de-al șaisprezecelea număr din „Ultra”.

Trebuie atras atenția asupra a două pagini excelente de grafică, o parte semnată de Norah Borges (peisaj din Buenos Aires) și cea de-a șasea pagină a lui Jahl din numărul 17.

În numărul 20 găsim un eseu de Ortega y Gasset, binecunoscutul eseist spaniol și fondatorul publicației „Revue de l’Occident”.

O noutate tipografică intervenită la numărul 22 – schimbarea structurală a titlului, pe copertă apărând o stampă color de Jahl, în timp ce în cuprins pagina a șasea este tipărită pe orizontal. Surprinzătoare experimentele tipografice din acest număr.

În cel de-al douăzeci și treilea episod „Ultra”, titlul revine la normal, iar în ultimul număr avem parte din nou de o :surpriză”, un articol semnat de Luis Buñuel, „Una traicion incalificable”.

Interesantă rubrica de publicații primite, unde ne întâmpină titluri care mai de care: „Der Sturm” (Berlin), „Prisma” (Barcelona), „Los nuevos” (Montevideo), „Nosotros” (Buenos Aires), „Pegasus” (Montevideo).

Din păcate, ultimul număr expediat de „Ultra” va fi cel cu indicativul 25, „cântecul de lebădă” al unei temeinice și frumoase publicații cu o vădită și solidă tendință modernistă europeană.

Emil Talianu

Repere dintr-o monografie în curs de apariție

GOSTINĂREANUL VASILE RUSESCU REDACTOR ȘEF LA REVISTA LUNARĂ DE CULTURĂ „DUNĂREA”

În luna martie 1990, apărea la Brăila revista lunară de cultură „Dunărea”, serie nouă, anul I, nr. 1, care se deschide cu următoarea valoroasă informație: „Aici, la Brăila, la revista *Dunărea*, vedea pentru prima oară lumina tiparului, la 25 iulie 1883, poemul eminescian *Luceafărul*. Fie ca strălucirea sa veșnică să ne arate calea !”.

Revista avea ca redactor șef pe Vasile Rusescu, iar ca director onorific pe Fănuș Neagu. Colectivul redacțional avea în componență pe: Zamfir Marin, Gheorghe Calimatiano, Gheorghe Lupașcu, Candiano Priceputu.

Pe prima pagină, sub titlul „Renaștem”, colectivul redacțional deschide cu următorul articol:

«Drumul spre legitimitate al revistei *Dunărea* a fost lung și anevoios. Găzduită o vreme în paginile de mijloc ale săptămânalului *Luceafărul* și beneficiind de sprijinul tuturor oamenilor de bine din Brăila, cele 11 apariții au fost totuși condamnate să apară în subteranele literaturii ca unic mijloc de ființare.

La început, publicația a apărut cu denumirea *Cenaclu brăilean* pentru că nimeni, din cei responsabili, n-a avut curajul botezului literar. Teama ca nu cumva „cineva” (și știm cu toții persoana care era cineva în Romania) să vadă revista apărută fără a i se fi cerut „prețioasa indicație”, a fost mai puternică decât logica bunului simț, decât dorința ctitoririi culturale.

Revista SUD și Gabriel Dragnea la Brăila, 2019

La al doilea număr, după ce prozatorul Fănuș Neagu a smuls aprobarea Consiliului culturii anunțând că, în caz contrar, va ieși sub braț cu vicepreședintele Dulea (din biroul acestuia), revista noastră a primit titlul, dar i-a fost impusă semiclandestinitatea pe mai departe, fiind lipsită de dreptul de a-și numerota aparițiile și paginile, de a avea un editor pe frontispiciu.

Alte concesii – lipsa de periodicitate, articole respinse ori copios măcelărite, deoarece se refereau la religie și la personalități considerate în mod abuziv indezirabile – i-au „asigurat” o existență subțire ca un fum. Dar pe măsură ce viața spirituală românească a fost tot mai sufocată de politizarea calendarului cultural „Dunărea” s-a văzut nevoită să dispară lent în nisipurile mișcătoare ale unei politici culturale în care a proliferat vegetația encomiului fără de limite adresate dictaturii bicefale. Astfel că în ultimii doi ani *Dunărea* a mai apărut o singură dată, într-un moment de nebăgare de seamă al „paznicilor” culturii între perioada scursă de la o plenară la alta, sau dintre o vizită la alta, poate într-o zi de vânătoare. Revista s-a menținut „in vitro”, conservându-și menirea inițială, aceea de a fi sâmburele în care vegheau răbdători zeii tutelari ai bogatei tradiții culturale a locului, ilustrată de atâtea personalități de mare faimă. Spre a însufleți flacăra verbului brăilean în actualitate. Încrezători, deci, în destinul revistei, renaștem întru înnobilarea și permanența spiritului brăilean.»

Prozatorul Fănuș Neagu explică cititorilor: „De ce *Dunărea* ?”

„Pentru că Dunărea este fluviul sfânt la care în ore de neliniște sau de pace sufletul românesc vine să-și împrospăteze Speranța;

Pentru că Dunărea este cingătoarea de argint și de Lună a neamului nostru;

Pentru că Dunărea este Marele Palat al Apelor Dulci al Europei, cu sediul în România și în legenda Brăilei;

Pentru că Dunărea, adună în valul ei curcubeul ființei noastre;

Pentru că Dunărea este mirarea și dragostea în care ne botezăm copiii, arborii și cerul;

Pentru că în revista *Dunărea* s-a publicat, pentru prima dată în România, *Luceafărul* lui Eminescu;

Pentru că Dunărea este dumnezeiasca noastră cărare spre lumea de pretutindeni.

10 februarie 1990"

Partea centrală a primei pagini cuprinde fotografia bustului poetului Mihai Eminescu aflată în Grădina Mare, realizată de sculptorul Dumitru Pasima. Alături, un documentat articol semnat de Radu Bălan, „Eminescu și Brăila”, continuat în pagina a doua. În partea de jos a paginii, versuri semnate de Ștefan Augustin Doinaș și Mihai Crama, dar și articolul „Blocul de marmură”, Titu Maiorescu – 150, al lui Mihai Ungheanu, cu continuare tot în pagina a doua.

În pagina cu continuări, o cronică literară semnată de Viorel Motru, denumită sugestiv „Cineva din mine deapănă povești”, despre volumul lui Vasile Rusescu *Pământul de acasă*: „*Cineva din mine deapănă povești*, spune la un moment dat naratorul romanului *Pământul de acasă* pe care Vasile Rusescu l-a publicat de curând (Editura Cartea Românească, 1989) și această confesiune pare a fi o adevărată cheie pentru felul în care autorul concepe romanul. Este aici sugerată atât bucuria de a povesti, evidentă în paginile care evocă lumea satului, dar și „capcanele” metodei ce duc mai ales la fragilitatea construcției epice.”

Pagina a treia a revistei poartă ca titlu „Revoluția la Brăila din interiorul ei. Veacurile românești din 22 decembrie 1989". O pagină de istorie trăită semnată de Gheorghe Lupașcu, care încadrează un medalion literar al „Poetului martir Adrian Păunion”, membru al Cenaclului literar „Mihu Dragomir”, cu o prezentare de Constantin Turcu. Alături de o fotografie a poetului se publică un poem selectat din bogata sa creație: „Gândindu-mă”.

Pagina a patra, sub titlul „Cenzurate”, publică creații epice semnate de Vasile Vertișanu, V. Băncilă și Viorel Coman, dar și poezia „Serenada pensionarului” a lui N. G. Mărășanu.

«Am scris și am publicat proză, până în 1990. Am publicat, de asemenea, articole de critică literară, colaborând intens cu publicații locale, cum ar fi „Dunărea” și „Excelsior”, dar și cu „Viața Românească”, „Oglinda literară” și „Porto Franco”. Am coordonat Cenaclul „Atelier XX” al tinerilor brăileni, apoi am condus Cenaclul literar „Mihu Dragomir”. În prezent, sunt membru al Cenaclului „Mihail Sebastian” al Uniunii Scriitorilor.», menționa, cu ani în urmă, într-un interviu publicat în presa locală, profesorul și scriitorul din Brăila, Valentin Popa, căruia îi este dedicată integral pagina a cincea a revistei „Dunărea”. Este publicată nuvela „Papagalul și revoluția”.

Apoi, o întreagă pagină, a șasea, sub titlul „Poetul în cetate”, după prima coloană, care aduce spre lectură un poem inedit al poetului Marcel Gafton, nouă creatori brăileni: Adriana Sitaru, Petruța Gagu, Nicolae Arieșescu, Ion Mustață, Mia Cuțitaru, Aurel M Buricea, Constantin Menagacie, Vanessa Zigmund și Tudorița Voica-Tarnița, prezintă câte o poezie.

În pagina a șaptea, un fragment din volumul de eseuri aflat în pregătire „Cultura europeană și timpul” al lui Vasile Datcu, dar și „In memoriam Armand Constantinescu”, un articol care va urma având ca titlu „Cer și destin”, semnat de George Virgil Stoenescu.

Ultima pagină a revistei „Dunărea”, a opta, sub titlul „Univers”, publică câteva poeme, în traducerea lui Ștefan Augustin Doinaș, din creația poetului cernăuțean Paul Celan, o prezentare a scriitorului Vasili Belov și câteva fragmente din scrierea sa „Treabă știută”, în traducerea lui Mircea Aurel Boiciuc.

Se poate contura, din sumarul acestui prim număr al revistei „Dunărea”, care reia, în serie nouă, o mai veche revistă brăileană cu aceeași denumire, intenția redactorului șef, Vasile Rusescu, de a realiza o publicație literară densă, care să abordeze o diversitate de idei literare. Scriitorul Vasile Rusescu își asuma o mare trudă în coordonarea aparițiilor periodice ale revistei, al cărui titlu unea satul său natal cu orașul în care se stabilise, o legătură fluidă între Gostinu și Brăila, o legătură ombilicală cu „pământul de acasă” care-i dădea forța creatoare de care avea nevoie.

Din păcate, revista are o viață scurtă, până în anul următor.

Silvia C. Negru și imaginarul poetic

Elisabeta Bogățan

Încrezătoare în puterile creatoare ale cuvântului, Silvia C. Negru construiește în „Poeme în Andoria" , Editura David Press Print, Timișoara, 2019, tărâmul imaginar Andoria, un Eden poetic, integrat unei mito-geografii poetice personale.

Proiectată în adâncurile sinelui sau într-o depărtare tangibilă doar pe calea imaginarului poetic, Andoria se particularizează drept necesara sursă de lumină care dă o vedere secundă asupra lucrurilor, a sinelui, a lumii și vieții, care înalță mesajul poetic mult deasupra discursului comun, încărcându-l cu virtuți vizionare. Mai mult, această vedere secundă se deschide și asupra unui timp al originilor a cărui percepere devine echilibrantă. „Pe țărmul meu e liniște bogată și «dentâi»" afirmă poeta, simțind în sine fiorul liniștilor originare, cele din „*illo tempore*".

Silvia C. Negru, locuiește concomitent două orizonturi: atât orizontul Andoriei, tărâmul imaginarului poetic, izvorâtor de lumină și echilibru, cât și orizontul realului, izvorâtor de suferință. De asemenea, simțindu-se ca aparținând atât imanentului, cât și transcendentului, poeta suferă sfâșierea între terestru și celest, („în strai terestru, de stele alintată"), între legarea de pământ și zbor: „Reinventarea-aceasta mă înalță./ E decantarea clipei, în zbor mai uniform./ Căderile de păsări, însă, iar mă taie." Referința la mitul christic îi subsumează soarta celei general-umane: „din lemnul crucii port o așchie în piept".

Meditând asupra trecerii, a vieții și a morții, poeta se arată împăcată în sens mioritic cu faptul că totul trece, așa cum esențializează dictonul considerat a-i aparține lui Heraclit, *panta rhei, totul curge*: „Moartea n-a mai speriat pe nimeni./ Toți s-au obișnuit cu ideea morții./ Oamenii de pe aici stau în chiliile sorții lor.". În altă parte, poeta spune: „Sunt un simplu Călător,/ în alb și albastru, cu mană de izvor./ Liman de dor îmi e transcendentul". Dar calea spre acest transcendent este credința: „Cu patru lumânări, se-anunță Adventul./ Cu daruri, strălucim în marea risipă.../ te rog, Stăpâne, greșelile-mi ridică !". Înălțată prin credință, poeta își asumă un punct de vedere christic asupra lumii: „te privesc și azi,/ prin ochii lui Hristos.". *Motivul memento mori* este și el prezent: „Toți vorbitorii își purtau moartea/ cum poartă soldatul o soldă la bord".

Andoria, ținutul imaginar, este refugiul de liniște al poetei, pe care ea îl proiectează asupra lumii ei în întregime, ca un reflex al unei liniști paradisiace: „Dar, foarte mulți, sunt aproape de noi,/ de cuvintele sfinte și relaționează./ Sunt trăitorii în spațiile cărții./ Iubesc aerul frapant, vetust.../ și au infinită răbdare./ profețiile empatizează cu ei./ Nu se pierd./ E multă pace în pragul august al casei lor./ Când vine moartea, îi invită la viață./ Au venit în Andoria, într-un car de asediu/ și-au temperat apele tulburi./ Ce liniște în imaginea de om,/ parcă s-ar fi desprins din carnea văzduhului !". Alteori, conturarea Andoriei ca tărâm paradisiac este explicită: „Aripa vântului mă leagă de cuvinte./ Cu iubire, ascult Pasărea paradisului." Sau: „Picură Duh. E înserare pe vârfurile demne,/ cuprinse de sudoarea răbdătoare./ Revederi liniștite închid ghearele morții./ (...)/ Tăcerea-i mirifică !/ Rozetele sufletului cântă./ Pe harfele vântului, cad stropi încolonați./ Peste Andoria urcă nădejdea/ și cântul și vântul cald și vântul rece..." Cuvintele par a se dovedi insuficiente pentru a caracteriza Andoria, determinările se multiplică mereu: „În aurora zilei, cu spirit ne-am hrănit./ În relieful suav, s-au strâns stelele și au rodit/ ca o salvare / în Andoria. Privegheau visul,/ dar și cărarea sub timp."

Această Andoria e în contrast cu meschinăria din unele zone ale socialului: „O mulțime detestabilă/ nu are accentul culorii în nuanțe/ și întunecă destinul neîncercat./(...)/ Răutate respiră./ Deviza mulțimii: «Acum, banii ! Fiecare cu sine !»/ Brațele ei sunt ciuntite./ Nu are cărți și nici uși deschise,/ dar intră pe geam.". Autoarea vorbește cu tristețe despre desțărarea multor români. Reîntoarcerea lor e motiv de bucurie, e o dovadă că cerul s-a îndurat de ei și de țară: „Ei au ieșit din ape-nvolburate,/ când se destrămase cerul plutitor./ S-au întors Românii, în țara lor !".

Așa cum s-a mai remarcat și de alți exegeți, (vezi Gheorghe Secheșan, în cuvintele de însoțire a cărții), Silvia C. Negru are curajul (considerat astfel prin raportare la specificul zilelor de azi), de a-și afirma ancorarea în teluric drept o ancorare în pământul patriei: „Liantul cu Templul/ vine cu Bradul în spațiul rotund./ Aduce strălucire istoriei noastre./ E un legământ sfânt: cu tine sunt,/ pământul meu, tihnit pământ !/ Tu mi-ai crescut Bradul alb, aici,/ să-mi deschidă ferestre spre gnoze./ Să ardă, discret, în Decembrie./ Legământul nostru e un cânt: / Pământul meu, tihnit Pământ !". Simțim aici o raportare la brad ca *axis mundi* și la *centrum mundi*, marcat de prezența bradului. Poeta afirmă deci implicit că pământul țării sale este pentru ea un *centrum mundi*, centrul lumii sale. O discretă aluzie la *simbolul peștelui* reiterează vechi semnificații: „Peștele care aluneca, lângă bula de aer,/ se lega de cugetul omului". Rămânând în aceeași arie a interesului poetic, ne amintăm că între *pește, forma țării noastre și simbolul christic* este o legătură pertinent subliniată de Mirela-Ioana Dorcescu, în eseul *Gheorghe Zamfir și miracolul românesc* (publicat în „Confluențe Literare", Ediția nr. 2845, Anul VIII, 15 octombrie 2018): „România are înfățișarea, alura și avântul unui pește. Se știe că peștele este simbolul lui Iisus Hristos. În ambrozia râurilor, ce se scurge printre degetele Munților Carpați, sălășluiește «păstrăvul sacru» – o veritabilă metaforă simbolică în poezia aceluiași Eugen Dorcescu. Prin urmare, România s-ar identifica, în marele abis al timpului și al spațiului, cu «Păstrăvul sacru», ar fi emblema cosmică a lui Hristos".

În polarizarea terestru – vis, idee, poeta se leagă de istoria patriei, revendicând marii înaintași: „Din lemnul lui Brâncuși,/ ne-am înălțat catarg."

Uneori întâlnim ecouri din poezia populară: „Fir cu flori de busuioc - / rama gândului de loc;/ printre picături de sânge,/ Inima nu-l poate frânge." Acestea se întrețes cu elemente de artă poetică: „Cântul ce e pentru mâine,/ E bucata mea de pâine !"

Andoria poate fi și locul de reculegere, departe de lume: „Departe de lume, par neînvinsă / și-am ochiul fântânii deschis.". Silvia C. Negru apelează și la alte simboluri: omul iubit este asemuit cu un Albatros. „Ești omul cuvintelor mari,/ trăite, savurate, tihnite./ Albatros adorat,/ de la tine vin toate !" Dar conștiința că *vălul Mayei* reprezintă, de fapt, adevărata realitate e puternică: „Totul e-o iluzie !" Este afirmat și *motivul vieții ca vis*: „M-a prins oceanul visului deschis".

În ciuda unor decepții provocate de social, poeta își afirmă încrederea în om și în rolul său pe pământ: „Suntem constructorii de vectori durabili./ Putem concura cu vulturii albi./ Căutăm aerul muntelui, cu ochi vulnerabili,/ în liniștea atotcuprinzătoare,/ vin în pătrare de stea./ Cu noi străluciri cosmice,/ se dezvăluie fiorii pe vis./ Ne împlinesc: susurul mării, amurguri degajate, / cosmicul ocrotitor – paradis."

Între figurile emblematice ale trecerii, autoarea alege figura *mamei,* căreia îi aduce un elogiu: mama este purificată prin sacrificiul ei și astfel ruga ei este auzită de ceruri: „Femeile-mame strâng lacrimi uscate/ în cearcănele ochilor./ Sunt femeile care s-au risipit în copiii lor./ le invadează nădejdea de viață frumoasă./ Cântecul lor suie spre Ceruri,/ cu vocile lor serafimice,/ cresc în mireasmă pădurile./ În libertatea adâncă a cântului,/ e sufletul mamei – uriașă stâncă !"

Binecuvântându-și nașterea, poeta caută pretutindeni *amprenta divinității*: „În luna-în care m-am născut,/ alții au cules trufe albe -/ un trofeu al naturii pentru Ianuarie./(...)/ E-anotimpul cu amprenta lui Iisus Hristos - / Soria Soarelui invită la miracol !" Sfâșiată între teluric și celest, autoarea își reafirmă aspirația spre cer: „Trăiești clipele de penumbră, matinal,/ pe o verticală la Cer. Nădejdile cântă./ Drumul înalt este pavat de fiorii trăirii."

Într-o poezie dedicată lui Silviu C. Oravitzan, este conturat portretul *geniului*, văzut ca învestit cu har de către Cer: „Privirea poate fi o panglică la Cer -/ arhitecturile divine sunt lucruri rare./ Toate s-au apropiat între ele prin El./ Mâna pictorului-artist așază pe pânză: vitralii, coloane în arcuiri grandioase./ Culoarea învinge cu ferigile credinței,/ iar Crucea lui e numai Har !". Tot învestit cu har este văzut *Poetul*: „un Poet/ ce vede și-aude ce alții nu știu./ Și nici să-l înțeleagă firește nu pot !/ E-un mare ascet pe câmpul de lucru./ Nu ostenește să stea cu Iisus - / vertebra lui îi bate tactul - / îl ocrotește sfios, cu iubire de Sus."

Poeta vorbește de înțelepciunea naturii, îngemănată cu înțelepciunea antică a neamului nostru, așa cum stau mărturie vestigiile zidirilor din munți. Tăcerea devine plină de sens, ea oferă marile revelații: „Înțelepciunea-i zidită pe Munți,/ lângă iarbă și ape./ Numai tu mă chemi / în metafizice tăceri." Ea vorbește cu respect despre miturile noastre, în care regăsește sufletul poporului: „Miturile noastre – au fost punctul favorabil./ S-au născut din suflet românesc./ Cel mai aproape de noi rămâne „jertfa pentru creație"./ Am suferit și am construit, încet,/ asemenea marelui Meșter Manole". Este deplânsă depărtarea de natură: „Când verdele câmpiei/ mai vine să ne vadă,/nu uită să ne certe, neîncetat:/ pentru muguri și speranțe și păsări,/ pentru toate câte le-am uitat." Într-o mito-geografie personală, Silvia C. Negru face apoteoza Transilvaniei: „Poporul meu cu stemă de fântână,/ Să nu uiți de Sfânta Transilvanie !" Retrăirea unor imagini din copilărie reînvie peisajul Transilvaniei: „Crișul meu a fost sărutat de raza candorii./Am învățat să-l trec, înotând printre pești./ atâta splendoare în râul fără val !"

Poeta își proiectează o mito-geografie personală, în care punctul central este ținutul imaginar al Andoriei. dar nu rămâne nepăsătoare la vâltorile lumii reale, iar din geografia reală, cea mai apropiată de suflet îi este Transilvania. Între virtuțile necesare, poeta afirmă *credința*, care i-a fost mereu reazem, („Port mantia spre Cetate,/lângă *Psalmi* și *Sfânta Carte*."), și *iubirea*: „Doar tu, Iubire, să rămâi,/ bunătatea mea dintâi !". Tonul este ceremonios, ca la o slujbă oficiată la altarul vieții. „Mă hrănesc cu lumină,/ să cresc drept, oriunde aș fi." spune poeta. Ea și-ar dori ca lumea să fie privită „prin ochelarii sfințeniei". Autoarea vede poetul, omul de artă, „îmbrăcat în lumină". „Bucuria noastră este Lumina din drum !" mai spune ea.

Motivul zborului străbate poezia Silviei C. Negru, semnificând atât accesul spre *lumină*, cât și ieșirea din singurătate: „Să dărâm singurătatea,/ zbor cu păsări fericită, zbor...". Lumina este căutată de asemenea prin idealul armoniei: „Cât trăim într-o deplină armonie,/ niște îngeri cu aripi ne îmbracă.". Autoarea aduce, de asemenea, elogiu cărților: „Cărțile vin și ne prind ! Ne zidesc în prea plinul divin", precum și muzicii, care este codul de descifrare a limbajului interior și a limbajului naturii: „muzica știe limbajul din noi,/ din lucruri, din ape, din păsări și îngeri."

Reiterând motive poetice clasice și dându-le o puternică amprentă personală, Silvia C Negru își impune un teritoriu liric original, dovedind o totală încredere în puterile imaginarului și ale limbajului poetic creator de imaginar, ale căror secrete le stăpânește pe deplin.

Ofranda de nisip

Al. CAZACU

Deplin consacrată ca poet, prozator, dramaturg, jurnalist și esesist, atât în spațiul românesc, cât și american, doamna Carmen Firan publică în anul 2018 la editura „Scrisul Românesc" din Craiova o antologie de versuri intitulată „Femeia de nisip".

Fiind unul dintre autorii ce are deja o consistentă și certificată operă în limba engleză (fiind stabilită la New York din anul 2000), culegerea de față pare a fi mai degrabă un bilanț de etapă a liricii scrise în limba natală, unde particularitatea apartenenței la două spații își face simțită prezența. Scrise cu o perfectă stăpânire a mijloacelor specifice poeziei moderne, multe dintre piesele componente ale cărții trădează interiorizarea și o amară asumare a decalajelor, disparităților și distanțelor dintre teritorii și mentalități contemporane diferite: „Știam că voi greși/ iubindu-mi despărțirile/ mai mult decât pământul/ ce-mi fusese dat/ cântecului și îngropăciunii/ cum știu acum/ că în orice plecare/ nimic nu e mai mult decât/ orgoliu de a nu fi tu/cel care rămâne pe un peron// copac crescut/ în crăpăturile din asfalt" (*Despărțiri*). O transfigurare a unor arealuri bine cunoscute, cu toate particularitățile locale, constituie un prilej de reflexie asupra *melting-pot*-ului cultural și nu numai la care este supus omul contemporan cosmopolit: „albastrul de acasă și albastrul străin/ cu gust de gențiane și alge/ amestecate/ ca să nu mai știi minte/ malul unde se domolesc apele/ și umbra îți apune pe trup" (*Între maluri*).

Erotica este una cerebrală și discretă, dezvăluind fie un *passé blessé*: „Îmi arunc/ visele strâmte/ prea mici/ celor care vor să iubească ce mai au de iubit" (*Momentum*), fie stări aflate în dezirabila vecinătate a personajului androgin: „semănăm atât de bine/ încât culorile/ le vedem/ în aceleași culori/ și dacă tot a fost să fiu/ tu n-ar mai trebui să mori" (*Aceiași*).

Întreg volumul este cuprins de o fină nostalgie în acord cu „destinul învingătorilor triști" care umanizează prin recapitularea lor permanentă, *sine ira et studio*, amalgamul de evenimente traversate de cei aflați la confluența secolelor și ideologiilor.

Doamna Carmen Firan depune o frumoasă mărturie estetică despre cum „sfârșim prin a fi numele noastre" și despre ofranda oferită în acest scop. Asemenea mării din poezia ce oferă titlul volumului, care pentru a-și „urma senzualitatea soarbe mereu de pe plajă câte o femeie de nisip".

Poeți ai sudului (VII)

Eliza Roha sau poezia ca ținere de minte așternută pe hârtie. Și pe suflet

Șerban Codrin

„Temeiul timpului trecut” de Eliza Roha are ambiția de a fi o creație de amploare într-un patrimoniu literar saturat de astfel de texte nu numai în creația autorilor români, pentru a nu mai discuta despre autorii străini, unde tocmai scurtimea alcătuiește excepția. Epic, dramatic, liric sau didactic, poemul se scurtează o dată cu intrarea în epoca modernă, aventurile textelor ample devenind din ce în ce mai rare.

Poeta noastră se ține de cuvânt și propune un text divagant, deseori ocult, sibilinic, mistic, aproape, ca formă, de preocupările de dramaturg ale autoarei, încât în mare măsură avem în față un monolog dramatic, cu vocea auctorială preluată de o Cassandra sau o Pythia, ambele notorii prin neîncredere sau ambiguitate. Cele 65 de secvențe ale textului sunt o aventură, după părerea mea, ezoterică. Se știe că marile mituri ale umanității diferă fundamental de la o civilizație la alta, însă, cu toate divergențele, se repetă într-o singură privință: omul nu este o ființă pământească, telurică, din contra, o ființă cosmică, deci nu și-a ridicat ochii spre stele, ci invers, a coborât din stele pe pământ. Fiu al Mamei Geea, Uranus (Cerul) a fost născut unde îi spune numele, pe când Ourea (Munții), Proteus (Marea), ciclopii, titanii au văzut lumina și au respirat aerul pământului. Asemeni lui Uranus, omul a fost creat undeva sus, în lumi astrale, departe de locurile copilăriei pământești, înconjurat, educat, civilizat, apoi părăsit, aruncat în tragedia supraviețuirii de foștii protectori astrali.

Aceste idei se regăsesc în poemul labirintic al Elizei Roha până acolo încât autoarea uită să le mai urmărească și ne propune alte căi de înțelegere ale omului, anume prin creațiilor sale, în cazul propus de autoare – poezia. Gravă și insistentă meditație despre artele poetice, acestea decad la rândul lor, devin victime ale vieții în sălbăticie, ale istoriei contorsionate, ale politicului, încât omul și poezia își pierd măreția cerească până la simpla sau complicata acuzație că încă mai există, mai supraviețuiește. Probabil, de aici insistența autoarei pe violența pamfletului, de multe ori prea explicit, cu sărituri din matcă, până la acuzații de corupție gregară a noilor îmbogățiți ai zilei într-un poem, totuși, cu apeluri insistente la metafizică. Dacă „vechea” poezie aparținea unui om natural, legat de glie, de pădure, de rural, cea mai nouă, încriminată, devine „joc tehnicist, pe calculator ori alte născociri,/ Al inteligenței, al rutinei, cum e azi orice joc,/Iar posibilele relicve de sensibilitate/ Se vor înghesui pocăite sub patrafirul expresiilor rafinate/ Sau gâtuite de tipare simandicoase.” (secvența 65)

Obosită de mitologie, de istorie, de copilărie, de dragoste, de prostia omenească, de război, de poezia însăși, poeta face apeluri disperate la melancolie, teritoriu ezoteric, mitopoetic, idei care au dominat imaginarul tuturor creatorilor din Evul Mediu, prin Renaștere până astăzi, fie scriitori, artiști plastici, muzicieni. În poezia română formele cu cât mai abisale, cu atât mai de neînțeles, până la acuzații de satanism, au căpătat expresie ideală în versurile lui Bacovia. Melancolia din secvențele Elizei Roha nu este bacoviană, ci pare să aibă rădăcini comune, culturale. Fiindcă știe pe ce lume literară trăiește, poeta este foarte informată cu poezia altora, cu poezia vechilor maeștri, de unde își extrage forța nu prin împrumuturi, ci prin compatibilitate. Fiecare poet își are secretele sale, multe și bine camuflate, în acest sens Bacovia este notoriu de echivoc. Eliza Roha nu face excepție, așa că ne provoacă prin acest cuprinzător poem atât la reflexie, cât și la încredințarea că dedesubtul fiecărui vers se află, pe lângă inspirație, o întreagă inițiere în arcanele clarobscurului, ale nopții, ale naivității, ale neîmplinirilor, ale râsului ca mască a plânsului.

Proiectul ambițios al poemului este urmărit cel mai adesea cu rigoare, de la „geneza” evocată în primele secvențe la cinismul, sarcasmul din final, uitând, este drept, pe drum unele teme și motive, adăugând altele, parcă pentru a demonstra că poezia nu se construiește cu rigla, ca o figură geometrică, riguroasă, ci este o ființă vie alcătuită din niște cuvinte tremurătoare, ambigui, unde nu atât combinarea în multiple sensuri este importantă cât înțelegerea golurilor, a ezitărilor, a ceea ce nu se spune. În această paradigmă, poemul Elizei Roha își cere dreptul la existență, astfel că voința noastră îi poate parcurge labirintul fără pretenții de a ajunge la un capăt, la o ieșire alta decât echivocă, misterioasă.

Primele secvențe (1, 2, 3, 4) aparțin, biblic, genezei, unde se suprapun nașterea universului, a pământul, a poetului: „Pe lume ivită/ Între ziua de ieri și ziua de mâine/ În clipa de cumpănă, de moarte-naștere/ Ce leagă și dezleagă neîntrerupt/ Nodurile oboselii și bucuria saltului,/ Din vechiul necunoscut în viitorul necunoscutului,/ Din urma unui trecut-trecut prin prezent,/ Doamne, câte cuvinte atâtea înțelesuri,/ Și doar prin ele întorcându-ne la geneză,/ Pe cine mai interesează ce-a fost !,/ într-un mozaic de gândiri, trăiri și simțiri,/ Mereu luptându-mă cu valul ce mă tot aruncă la țărm/ Laolaltă cu scoici fără viață, alge zdrențuite, meduze moarte, gelatinoase/ Și nisipul castelelor din adâncuri sfărâmate de povara adevărului.” Poeta nu se atașează niciunui mit, spre deosebire, de exemplu, de Mihai Eminescu (Scrisoarea I), Petru Creția (Poezia, Pasărea Phoenix), pentru că i se par anulate de „povara adevărului”, ci are mai degrabă încredere în multele cuvinte cu diferitele înțelesuri, crede, prin urmare, în ambiguitatea absolută a limbajului: cât limbaj atâta mitologie, cât limbaj atâta adevăr.

În secvența (5) întâlnim un imn dedicat Lunii ca nașă a poetei: „Preoteasa lună încoronată cu străluciri halucinante,/ Cam aiurită cum îi este felul,/ Văzându-mă înfășurată în căiță (n.n. ?) fermecată din fire argintii,/ Strigând la nimeni alta în game arpegiate,/ Uimită mă binecuvântează în legea ei,/ Născică solitară de botez astral.”, Luna dăruindu-i „aidoma ei privire din crugul cel înalt,/ Neliniștitul somn și-anapoda înțelegere a firii.” În secvența (6), „Născută pe un cearșaf de litere adunate în cuvinte,/ Pătrunse în ale pielii celule inocent-subțiri”, eul creator „Odată venită pe pământ,/ Îndur un efemer cu trăinicia într-o atipică legare/ Și nu cutez a cerceta ori judeca aceste rânduieli,/ Din început, fără scăpare !...” Astfel înzestrată cu energie cosmică, poetul/poeta înalță alt imn (secvențele 7, 8) către „Străbuna Geea, Doamne, multe ține pe spatele ei !/ Caldarâmul pașilor grei de viață, uriașii de beton și sticlă,/ Ce împung orgolioși cerescul abisal.” Nu prea are ce căuta în context apelativul „Doamne !”, fiindcă Geea este, cel puțin deocamdată, zeul absolut dotat cu „această binecuvântată îmbelșugare/ Din pântec generos miracol încolțit/ Spre-a ne uimi,/ Rodul iubirii ei (...)” fiind în legături cu altă zeitate supremă: „soarele ce-apune pentru-a răsări.” Aici, în (secvența 8), apare pentru prima oară o idee dominantă: universul, pământul, omul ca poezie: „Poate Canonul tăcerii, mintea de pe urmă a senectuții,/ Chiar dacă, iată, am dat în mintea Poeziei,/ Și spaimă multă a durerilor mă încercuiește,/ Gându-mi desfăcut e aripă ocrotitoare,/ Și inima un ghem strâmtat de negre umbre/ Și lupte îndârjite în juru-mi se-ndesesc !” Dacă secvența (9) este un imn pământului, „Mama Geea, mereu ferice și întinerită/ Din noaptea care moare,/ Cu salbe de zorele în fiecare dimineață împodobită/ Și-așteapta Zeul Soare”. Secvența (10) este un imn dedicat soarelui, dar și vieții: „Și nepătrunse gânduri îi aleargă herghelii,/ Ce-i omul decât un pumn de năzăriri ?/ Și atunci, în dunga înnoptirii,/ În pacea coborâtă peste fire/ Se încheagă a poeziei rugă/ Și gând smerit de mulțumire/ Lui Dumnezeu Cel bun și-ocrotitor”. Secvența (11) este un cântec al pământului și al omului: „De sunt vertebrate ori nevertebrate,/ De sunt gâze, animale, păsăret și câte alte întrupări,/ Și-atâta spirit vegetal, divers,/ Prin ape, în văzduh, pe întinsul pământesc și subpământ,/ Unde secretele pământului și ale viitorului se-ascund./ Și peste toate stăpânind, inteligentul cuget cosmic,/ Din truda căutării cutezante,/ În om, de este bun sau rău s-a prefăcut.”. Secvența (12) un cântec de dragoste pentru planeta unică, într-un text scurt și pregnant: „Și cred că m-am îndrăgostit un pic de ea,/ De ea Și de Planeta Pământ, Planeta Pământ !/ Dacă îi simți spiritul, Doamne, spiritul generos și blând, schimbător și înțelept,/ Disipat în lumini, magnifice lumini,/ Pe ape, munți și câmpii,/ Și de te poți dărui/ Cu sufletul, cu inima și mintea,/ pretutindeni vezi îngeri plutind.” Imnurile continuă cu secvențele (13, 14), „Oamenii științelor exacte, mână întinsă credinței și spiritului” și, concluziv, „Fiecare planetă cu raiul și iadul ei.” În (17) apare „O fată frumoasă, cum altfel ?” Cine să fie ? „Filozofia ei, nu versuri pe hârtie ci versuri în spirit.” Însă fata, poezia însăși, este o învinsă, maculată: „Purta coroană de vise, levitând pe ape tulburi,/ Împrăștia zâmbete, ca flori de acoperit mormântul,/ pentru că alții, hămesiți, îi șterpeliseră norocul de drept. Și viața./ O poveste răstignită și urâtă, cine m-ar crede de-aș zice-o.” În secvența (18) este războiul. Începe o parte a doua a poemului, cu pamflete, cu poeme de dragoste, cu poezii ale poeziei (34): „Ați crezut voi că uit./ Și nici nu știu dacă iert./ Nu este obiectul muncii mele./ Poezia,/ Ținere de minte, așternută pe hârtie. Și pe suflet./ Cine îl are.” Tema literară se schimbă de la secvență la secvență. Iată (46) fără comentarii: „Întorc filele istoriei./ Popor urgisit pe un pământ binecuvântat. Prea ostenit să lupte cu estul, cu vestul, cu nordul, cu sudul,/ Dincotro vin flămânzii, invazie de lăcuste lacome, inconștiente (...)/ Atât ne-a mai rămas, am dat din plâns în râs.” Secvența (49) este o expresivă rugăciune mai mult laică, cu toată evocarea, de două ori, a Creatorului biblic, urmaș „creștin” al mitologicei, „păgânei” Mama Geea: „Am ostenit înghițind kilometri de viață, prinzând viteze nebune./ Doamne, mă întorc la Tine să mă primești/ În brațe nesfârșite, în pașnic Eden./ Să mă lași apoi...pe aripi tulburi de vânturi să mă duc...Să colind oriunde în necuprinsul Tău,/ Fără griji, fără temeri.” Textul trebuie reprodus în întregime, ceea ce acum nu se întâmplă, tocmai pentru înalta expresivitate deloc a unei umilințe, din contra, a unei încrederi robuste. Chiar mă gândeam în timpul lecturii să schimb ortografia, dumnezeirea să o redau prin litere mici (doamne, tine, tău), iar pronumele personale indicând-o pe poetă (Mie, Mi, Te, Mă) prin majuscule: efectul ar fi mare ! În secvența (50) „Desfrunzită e pădurea, desfrunzită”, prilejul de meditație se referă la același trecut obsedant în întregul poem: „Văd, printre trunchiurile negricioase,/ Plimbându-se amețită, fantoma trecutului. La ce s-o fi gândind ? Desfrunzită e și inima mea, desfrunzită./ Bate încet, abia tropotind./ Se mișcă greu în carapacea de scoarță întărită,/ Bătătorită de vremuri, cu răni adânci./ (...) N-am timp de tine, desfrunzito ! Nu mai am timp ! Lunecă în haos viața (...) Ce-i mâine/ Ce-i azi ? Ce a fost ieri ! Nimicuri.../ Pădurea ce-mi vine din urmă va înflori din nou/ Ca să fie apoi desfrunzită. Des-frun-zită...” În altă cheie de lectură, (50) pare un poem despre senectute, despre criza de timp nu metafizică, ci existențială. Privit îndărăt, din acest unghi, întreaga construcție lirică a „timpului pierdut” de poet își schimbă sensurile, motivațiile; astfel ajungem din nou la discuțiile despre poezia ca limbaj pur, limbaj cu tendință, sau pur și simplu limbaj absurd, unde poetul se înțelege pe sine, însă nu poate comunica niciun înțeles, inclusiv mitologic, istoric, existențial, de prostie omenească și așa mai departe. Secvența (51) uită de avertismentele celei precedente și ne atrage atenția că „Acest poem se citește cu sufletul, pe șoptite.../ Pentru că n-am știut cât poate să doară iubirea...” După lungi ocolișuri, concluzia vine brusc: „Iubirea-i dar de preț. Restul ? Praf de stele...” În mijlocul unor poeme evocatoare (51, 53, 54, 55, 56) ale iubirii trecute, intervine o pauză (52), când „În șiruri trecute, plâng streșinile toate/ De dorul primăverii.” Poemul rămâne de dragoste, dar decorul dramatic, este înlocuit cu „Și în tot acest vacarm, superb și apostolic,/ Ca într-o eternă complicitate, șireată și tăcută, o înfiorare tandră/ Șăgalnic fruntea îi sărută.../ Iar vine oare o primăvară ?” În (55), un vers esențial atrage în mod deosebit atenția: „Din veșnicie venim și întoarsă e calea în veșnicie.” Un text foarte frumos, posibil de interpretări în mai multe feluri este secvența (57): „M-am ferit să-mi vând visele amăgitoarelor pieiri/ Și le-am ascuns pe o arcă de dincolo de timp (...)/ Dar zadarnic scrutez zările în căutarea unui popas salvator/ Pentru că pământul nu este decât rotund.” Arca patriarhului Noe fusese, mitologic discutând, salvatoare, pe când în arca sa „simt cum aripile speranței obosesc”, mărturisește poeta. În cele din urmă, speranțe și nesperanțe, totul devine o carte: „Colecția de dureri a lumii/ Stă prinsă în insectarul cărților,/ Cuminți, pe rafturi prăfuite”, așa că „Totul se învârte perpetuu/ Într-o nesfârșită iertare/ A păcatelor pământești/ Păzite de îngerii îngroziți.” În (59) „Mă tocmesc cu infinitul: (...) M-a condamnat în contumacie/ La ani grei de zidit cuvinte sisifice/ Pe un soclu de ape/ Răscolite de furtuni.” Că veni vorba, o cheie de descifrare a întregului poem ar fi urmărirea simbolurilor mereu și mereu repetate, aici apă și furtună, pretutindeni pământul cerul, somnul, destinul, vina și multe altele, o listă extinsă. O artă poetică este (62) dedicat muzelor inspiratoare ale poeziei, prozei, reportajului, teatrului, eseisticii, însă nu este totul, așadar „Las fereastra deschisă, oare ce mai urmează ?”

O incriminare paradoxală acuză spiritul comun că nu vede pădurea din cauza copacilor. Scurta incursiune de până acum a încercat să ajungă la esența pădurii Elizei Roha, foarte obscură și labirintică, într-un poem cu titlu pe măsura obscurității. Ce o fi însemnând, sau ce sugerează, ce simbolizează „temeiul” ? Cu oricâte încercări, nu i-am dat de capăt. Am încercat să înlocuiesc titlul cu „în căutarea poeziei pierdute”. Imposibil. Intențiile sunt altele, ba din contra, poezia este găsită, deci în altă parte se ascunde „temeiul”. Orice creație literară împlinită, reușită, are o multitudine de sensuri, inclusiv „Temeiul timpului trecut”, unde „timp” și „trecut” sunt o obsesie poetică pe care autoarea o recunoaște, însă nu o devoalează, pentru că ea însăși este un preoteasă, o șamană a propriilor ambiguități. Nu ne rămâne decât o invitație la lectură și la alte încercări, mai merituoase, de a descifra și de a face mai multă lumină acolo unde clarobscurul își este sieși suficient.

Poezia biogenetică

Victoria Milescu

La vest de stânca temporalului este cartea cu numărul 19 a poetului Dan Tipuriță, care se dovedește și aici consecvent cu tema și stilul care l-au consacrat. Dânsul și-a adjudecat denumirea de *poezie biogenetică*, folosind inserturi în textul poetic, din domeniul științific, în special din medicină și biologie. Cred că cea mai mare realizare a unui scriitor este aceea de a deveni recognoscibil. Cine nu-i recunoaște pe Eminescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu ? Aceeași tendință se identifică, vrând-nevrând, și în demersul poetic al dlui Dan Tipuriță, căci este imposibil, citindu-i poezia îmbibată de termeni mai puțin folosiți în lirică, să nu-i recunoști „marca" ce propune o viziune nouă asupra poeziei, asupra vieții. Omul este un microcosmos pe care dl Dan Tipuriță îl explorează cu ochiul omului de știință, dar și cu sensibilitatea poetului, dând valoare și încărcătură artistică unor elemente anatomice, introducând termeni de specialitate, cu abilitate și inspirație. Astfel, creația sa capătă o amprentă personală, îmbogățind lexicul poetic, sugerând noi posibilități expresive. Îți trebuie mult talent și simț al cuvântului să transmiți idei, să trezești sentimente prin infiltrarea unor termeni nonpoetici într-un text ce capătă astfel prospețime, unicitate, atractivitate. Asocieri surprinzătoare ca: „râul parotidei", „hora sinapselor", „delta pleoapelor", „alveolele norilor", „frâul limbii la căruța minții" etc. refrișează și fortifică limbajul liric obișnuit.

Această îndrăzneală presupune și riscuri, pe care autorul și le-a asumat, captivat fiind de miracolul alcătuirii ființei umane: „din nou mă îmbie chemarea hipofizei/ de acolo de unde stă/ călare în șaua turcească/ ea/ care e regina tuturor stărilor/ o statuie cioplită din carnea stăpânilor/ - slavă ție, împărătească a lumii trupului meu !// uite !/ eu stau aici/ la țărmul lucrurilor tăcute și unde cândva/ mi se va preschimba văzul într-o lumină a nevederii/ iar atunci/ în jurul globului meu cranian/ vor gravita alți sateliți ai gândirii și poate/ se va găsi organul vinovat/ de scurgerea aceasta rapidă a vieții/ printre nimicul secundelor/ vor putea chiar erupe vulcanii sângelui/ deja simt în obraji/ febra clocotitoare a lavei/ mă voi apropia de izvoarele lacrimii/ la vest de stânca temporalului și atunci// nici nu voi mai avea trebuință/ să-ți execut în credință poruncile" (*la vest de stânca temporalului*). Corpul uman este un univers, încă prea puțin explorat, iar cutia craniană e denumită de autor „glob cranian", fascinant prin secretele sale, ce invită la călătorii interioare, de autocunoaștere și decodificare. Poetul plonjează în interiorul corpului uman analizându-i mecanismele ce produc stări diverse, inexplicabile uneori, plonjează chiar în istoria devenirii ființei umane, cu ale ei contradicții și contrarietăți uimitoare: „cred că am pierdut o ocazie neașteptată/ ne-am fi putut împrieteni cu Homo Erectus/ am fi învățat mai repede aprinderea focului/ am fi locuit împreună în peșterile cunoașterii/ i-am fi împrumutat sulița pentru vânarea fericirii/ dar n-a fost să fie// ne-am născut prea târziu/ atunci când el obosise de atâta trăire/ i se întunecase trecerea timpului/ i se zdrențuise dicționarul cuvintelor/ și astfel a dispărut ca un strămoș al neamului// când noi nefiind/ nici n-am fi putut năzui/ că vom construi sub duramater temple/ / pentru a fi iertați/ de lăcomia aceasta a trupului/ de a-și ucide până și amintirile/ semenilor" (*uciderea semenilor*).

Autorul propune reconcilierea: „trebuie să ne iubim așa cum suntem". Și cum suntem, ce suntem ? O minunată alcătuire plină de poezie. Dacă zâmbetul se naște din nervul vag, unde se naște poezia ? Doctorul Dan Tipuriță ne răspunde prompt: „În sistemul nervos central". Poetul însă ar putea să răspundă: Poezia e încă un mare mister, de aici, și farmecul ei etern.

Părintele Maxim Morariu și impresionanta sa activitate științifică

Luminița Cornea

Consecințele participării României la Primul Război Mondial au influențat puternic soarta românilor, fie că erau membri ai elitelor politice, militare sau intelectuale, fie oameni de rând, chemați sub arme sau civili, rămași în spatele frontului.

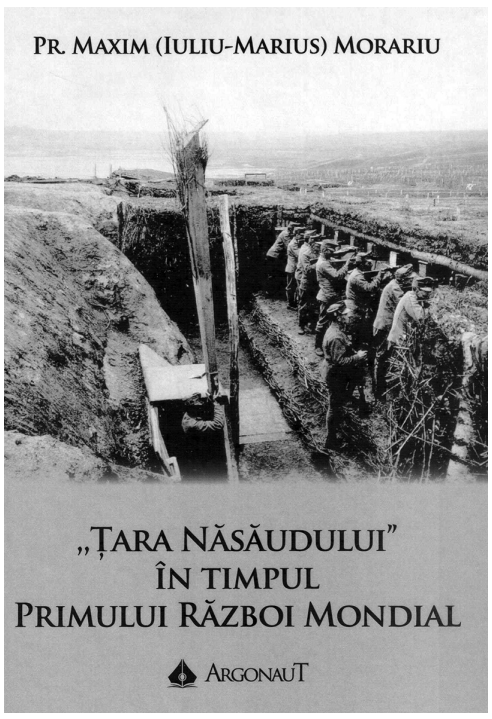
Dramatismul și complexitatea epocii anilor 1914-1918 sunt pregnant redate prin documente oficiale și private, presă, fotografii și obiecte originale aflate în arhive și muzee de profil. Aniversarea centenarului primei conflagrații mondiale a constituit un bun prilej pentru cercetători de a publica contribuții inedite consacrate acestei tematici. Între cei care s-au dedicat acestui subiect se află și tânărul teolog Iuliu-Marius Morariu (ieromonahul Maxim, născut la 4 mai 1991, în localitatea Salva, județul Bistrița-Năsăud), doctorand al *Facultății de Teologie Ortodoxă* din cadrul *Universității „Babeș-Bolyai"* din Cluj-Napoca.

Iuliu-Marius Morariu desfășoară o impresionantă activitate științifică. Astfel, a participat la peste 100 de simpozioane și conferințe naționale și internaționale, a publicat peste 250 de studii și articole de istorie și/sau teologie în periodice științifice de pestigiu. Volumele publicate (după știința noastră, fi-vor 20 și mai bine) au tematică teologică și istorică, cu referire specială la istoria Transilvaniei din zona Năsăudului. În domeniul jurnalistic, amintim doar că, din 2013, este fondator și redactor-șef al revistei *Astra Salvensis*, redactor al revistelor *Semănătorul* (Tismana) și *Astra năsăudeană* (Năsăud), iar din 2015 fondator și secretar științific al revistei *Astra Sabesiensis* (Sebeș-Alba). Este de asemenea membru în comitetul de redacție al revistelor: *Arhiva someșeană* (editată de *Muzeul Grăniceresc* din Năsăud, în redacție din 2015), *Theologia* (editată de *Facultatea de Teologie Ortodoxă* din Belgrad, din 2017), *Anuarul Colegiului Studențesc de Performanță Academică al Universității Babeș-Bolyai* din Cluj-Napoca (din anul 2015; fiind, din 2014 și membru al acestui colegiu). Datorită valoroasei activități științifice desfășurate a primit o serie de premii și distincții din partea unor prestigioase instituții de învățământ și culturale. În prezent este doctorand-cursant la Universitatea Pontificală Angelicum, Roma. Deși ar fi multe de adăugat, ne oprim aici în prezentarea autorului volumului la care dorim să facem referire în rândurile următoare.

Avem în față cartea semnată Pr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu intitulată: *„Țara Năsăudului" în timpul Primului Război Mondial, aspecte memorialistice, socio-economice și culturale*, volumul 1, prefață de pr.prof.dr. Ioan Chirilă, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2018, 159 pagini. Pe foaia de titlu este menționat faptul că lucrarea apare cu sprijinul financiar al *Despărțământului ASTRA „Vasile Moga"* Sebeș și al *Ministerului Culturii și Identității Naționale*. După *Prefață* și *Cuvântul autorului*, cuprinsul este clar structurat în șapte studii.

Autorul Maxim Iuliu-Marius Morariu a valorificat experiența complexă a jurnalelor de război și a bogatelor mărturii care au supraviețuit de-a lungul anilor în folclorul românesc. Jurnalul Colonelului Anchidim Șoldea, prezentat în primul studiu, constituie o adevărată mărturie din Țara Năsăudului despre Primul Război Mondial. Părintele Maxim a considerat a fi oportună o scurtă incursiune în biografia colonelului Anchidim Șoldea, la fel cum va proceda și în cazul celorlalți autori de jurnale de război pe care le-a descoperit în arhive, le-a cercetat și le-a pus în lumina specialiștilor, precum și a cititorilor interesați. Paginile triste, înduioșătoare, ce exprimă dorința arzătoare a colonelului de a ajunge acasă, măcinat sufletește de cumplitul dor față de cei dragi, în special de soție, cu sentimente exprimate subiectiv, necenzurate sunt citite cu interes astăzi. Autorul volumului remarcă faptul incontestabil că însemnările sunt sincere, directe, constituind părți importante ale memorialisticii de război. Mai mult, trezesc curiozitatea cititorului contemporan.

Al doilea studiu, la fel de interesant, aduce în atenție și analizează comparativ două „lucrări" ce pot fi subsumate memorialisticii: jurnalul sasului Gustav Zikeli din Bistrița, ce prezintă viața de război din spatele frontului, și însemnările lui Vasile Măgherușan care arată evoluția frontului rusesc între 1915-1918. Reprezintă „două mărturii inedite, de valoare periferică, dar totuși nu lipsite de importanță, privitoare la istoria zonei Năsăudului și a Bistriței în timpul Primului Război Mondial" (p. 42).

Următoarele două studii din volumul prezentat sunt interesante prin faptul că au în vedere creația populară, mai precis imaginea Primului Război Mondial reflectată în lirica de război din zona Năsăudului și în cântecele funebre din aceeași zonă. Preotul Maxim evidențiază concis principalele elemente prin intermediul cărora se reflectă imaginea războiului în folclorul zonei și concluzia că lirica de război supraviețuiește și după stabilirea păcii, deși după încheierea conflagrației „ea trece printr-o etapă de recul, fiind pusă în umbra memorialisticii, și, mai apoi, a cercetării istorice și istoriografice" (p. 66).

Considerăm ca fiind inedită, în cercetarea științifică, aplecarea autorului asupra studiului cântecelor funebre, reliefând modul în care ele reflectă imaginea Marelui Război. Prin exemplele ilustrative oferite, autorul evidențiază ideea că „experiența tristă a conflagrației se repercutează și asupra unor generații care s-au născut la mulți ani după încheierea ei" (p. 77).

Ultimele trei studii din volum se referă strict la realități legate de localitatea Salva, locul natal atât de drag al părintelui Maxim: *Urmări ale Primului Război Mondial în localitatea Salva: orfani și văduve de război*; *Elevi sălăuani la Gimnaziul Grăniceresc năsăudean în timpul Primului Război Mondial*; *Influența Primului Război Mondial asupra natalității din localitatea Salva din județul Bistrița-Năsăud, între anii 1914-1916*. În lucrarea despre orfani și văduve de război se reiterează ideea că războiul nu s-a sfârșit odată cu încheierea păcii, fapt dovedit de bogatele documente, alături de memorialistică, folclor, de înscrisuri oficiale – toate demonstrând „duritatea experienței Primului Război Mondial și gravitatea urmărilor lui" (p. 86).

Demn de atenția specialiștilor și a cititorilor este studiul dedicat tinerilor din Salva, elevi la *Gimnaziul Grăniceresc* din Năsăud, într-o perioadă istorică dificilă, aceea a evenimentelor petrecute între anii 1914-1918 – probabil o lucrare singulară cu această temă. Din analiza documentelor școlare, autorul ajunge la concluzia că în perioada menționată „elevii sălăuani, deși puțini la număr și diferiți ca performanță școlară, s-au străduit să se numere între tinerii ce-și doreau desăvârșirea în cele ale culturii și educației, unii dintre ei făcând cinste, prin prestația lor, localității din care proveneau" (p. 99).

Cercetând *Registrul Matricol al Parohiei Greco-Catolice* din Salva, aflat la *Serviciul Județean Bistrița al Arhivelor Naționale*, autorul volumului obține informații despre modificările pe care războiul le-a adus configurației localității Salva, prezentând principalele aspecte demografice legate de natalitate din perioada 1914-1916, oferă informații detaliate precum lista nașterilor, statistica pe sexe și ani, lista moașelor și prezentarea activității lor. Părintele Maxim descoperă și face cunoscut astfel trecutul unei localități din perioada războiului „oferind o frescă de-a dreptul cotidiană a unor realități ale lui, din spațiul românesc nord-transilvan" (p. 112).

Bibliografia selectivă aflată la sfârșitul volumului este structurată în *Surse arhivistice*, *Volume* (un total de 81 de titluri), *Studii și articole* (49 de lucrări publicate în reviste consacrate sau volume științifice), *Internet*. Urmează, după bibliografie, rezumate în engleză și franceză, indice de nume și indice de locuri – toate atât de necesare specialiștilor și, de ce nu, cititorilor în general. Remarcăm în mod deosebit numărul impresionant al notelor de subsol, fapt obișnuit în lucrările părintelui Maxim, ceea ce dovedește serioasa și îndelunga muncă de cercetare, dăruirea sa. Bibliografia consemnată reprezintă o sinteză a lucrărilor și a preocupărilor istoricilor din zona Năsăudului, și nu numai, privitoare la perioada primei conflagrații mondiale. Cu bucurie remarcăm ținuta grafică a volumului, coperta semnificativ aleasă, merite care se cuvin a fi destinate Editurii Argonaut din Cluj-Napoca.

În concluzie, studiile incluse în volum au fost concepute pe baza unei foarte serioase documentări în *Arhivele Naționale Bistrița* și în mari biblioteci din Transilvania. Constituie un îndemn pentru cercetări similare și în alte zone ale țării. Cunoscând preocupările, activitatea și multe din lucrările părintelui Maxim Morariu, considerăm că nu există, în prezent, alt tânăr cercetător din zona Năsăudului (și nu numai) care să studieze cu mai multă pasiune și dragoste istoria și patrimoniul neamului românesc, care să realizeze opere în duhul valorii românești autentice. Dumnezeu să-i dăruiască putere să se înalțe pe cărarea aleasă !

EUROPA ÎNTRE EURARABIA ȘI EURASIA TIMP ȘI DESTIN

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte *Centrul de Etică și Strategii (CES)*

Motto: *Sunt încrezător că dialogul interreligii și unificarea ortodoxiei vor fi pilonii stabilității și securității în acest areal al confluenței creștinismului bizantin cu Islamul din Orientul Mijlociu și Asia Centrală, România putând deveni noul Ierusalim spiritual al Estului, care să realizeze legătura între ortodoxismul bizantin, catolicismul occidental și islamul mediteranean și asiatic, punându-se capăt confruntărilor tragice dintre Orient și Occident, dintre Vest și Est, dintre Nord și Sud, simbolizând foarte bine „Roza Vânturilor”.* (Gheorghe Dragomir, *România între scutul american antirachetă și katiușa rusească*, Ed. România în Lume, 2012)

Inițiativa președintelui francez Nicolas Sarkozy, de creare a Uniunii pentru Mediterana (UPM) lansată în 2008, în plină criză economico-financiară, părea a fi o soluție salvatoare pentru UE de relansare a relațiilor politice, economice, culturale și militare cu țările arabe din Orientul Mijlociu și o repoziționare geopolitică, geostrategică și geoeconomică în această zonă. Proiectul nu a luat în calcul reacția administrației americane care, văzându-și amenințate interesele de securitate în zona Mediteranei, a lansat operațiunea „primăvara arabă”, care a redesenat harta geopolitică a Orientului Mijlociu, menținând în continuare controlul traseelor de aprovizionare cu petrol tranzitate prin Mediterana.

După un deceniu de la acest eșec politico-diplomatic francez și european, prin acțiunile de politică externă „tranzacțională” promovate de administrația Trump, influența Franței și a UE în zonă s-a diminuat în mod semnificativ, fiind înlocuită de prezența tot mai activă a Arabiei Saudite și Qatarului în conflictele din Siria, Libia, Yemen, Nigeria, Sudan, Etiopia, Somalia, prin aprovizionarea cu armament și echipamente militare a organizațiilor și grupărilor care se opun penetrării Iranului în acest areal.

SUA încurajează și sprijină intrarea în acest joc geopolitic a monarhiilor din Golf, asigurându-le suportul logistic pentru înființarea unei alianțe politico-militare care ar putea fi denumită simbolic „NATO arab”. Dar, rivalitățile și orgoliile protagoniștilor se dovedesc a fi mai puternice, astfel că acest proiect geostrategic american nu a înregistrat progresele așteptate.

În ultimul deceniu, interesele de „securitate națională” americane au generat noi abordări în politica sa externă, pendulând între ezitările administrației Obama de confruntare directă cu marele său creditor, China, de aplicare a unor sancțiuni economice Rusiei pentru politica sa expansionistă și provocatoare la adresa Georgiei și Ucrainei și atitudinea imprevizibilă, confuză și incoerentă a administrației Trump în direcția Chinei, Rusiei, Iranului, Siriei și Coreei de Nord, apreciată de experți ca „exercițiu de imagine” pentru actualul ocupant al fotoliului de la Casa Albă.

Dacă în timpul administrației Obama, Europa și îndeosebi Germania se bucurau de o atenție și o cooperare privilegiată atât în cadrul NATO cât și pe tărâmul relațiilor comerciale, iată că odată cu venirea la Casa Albă a președintelui Trump, Europa și motorul franco-german, au devenit o țintă predilectă a criticilor și acțiunilor de boicot economic, menite să slăbească coeziunea uniunii și poziția sa pe scena internațională.

Prin vectorii săi de influență, despre care am vorbit pe larg în articolele publicate anterior, administrația Trump s-a implicat activ în campania de promovare a unui Brexit fără acord, încurajând atitudinea lui Boris Johnson de a accede la conducerea guvernului britanic și de a refuza achitarea despăgubirilor stabilite de Comisia Europeană pentru ieșirea din UE. În prezent SUA negociază un acord comercial privilegiat cu Marea Britanie.

În paralel, s-au simțit acțiunile mai mult sau mai puțin vizibile americane în timpul campaniei electorale pentru Parlamentul European, prin sprijinirea unor personalități și partide naționaliste, extremiste, islamofobe și a curentului eurosceptic și antimigrație care au influențat în bună măsură rezultatul acestora.

Dacă față de Europa occidentală politica externă s-a axat pe criticarea lipsei de viziune și coerență în relația cu Federația Rusă și China, în schimb, față de țările Europei de Est membre UE administrația americană s-a arătat îngăduitoare în măsura în care acestea au încheiat contracte avantajoase companiilor americane din domeniul industriei de apărare și a celor care se ocupă de exploatarea și comercializarea gazului din zona Mării Negre.

România s-a dovedit un vasal loial și obedient la toate solicitările, mai mult sau mai puțin întemeiate ale administrațiilor Obama și Trump, chiar dacă, în mod evident, prejudiciau interesele economico-comerciale ale țării, ori menținerea unui climat politic intern controlat de serviciile de informații și de o justiție selectivă, aflată sub supravegherea atentă a procurorilor.

Consecințele nu au întârziat să apară: clasa politică și agenții economici români sub Băsescu și Iohannis au fost ținte predilecte pentru a li se instrumenta dosare penale pentru corupție și trafic de influență, obiectivul fiind scoaterea din joc a personajelor incomode intereselor americane, germane, franceze și austriece, supraviețuitorii aceste noi forme de inchiziție fiind compromiși în ochii opiniei publice din țară și exterior, deși ulterior, după ani de procese, au fost declarați nevinovați și exonerați de orice răspundere juridică.

Făcând bilanțul ultimilor cincisprezece ani, constatăm cu tristețe și indignare că România și poporul român s-au aflat sub presiunea unui război hibrid în care s-a folosit tot arsenalul din dotare (presa internă și străină; lobby pe lângă instituțiile europene; amenințări din partea unor ambasadori occidentali acreditați la București în frunte cu cel american; proteste violente în stradă manipulate prin rețelele de socializare etc.) pentru discreditarea României și inducerea în mentalul colectiv intern și internațional că este cea mai coruptă țară a UE, care nu poate să se guverneze singură.

România și Europa de Est „seduse și abandonate” de către Europa occidentală.

Nu este de mirare că alegerile europarlamentare din luna mai, care s-au desfășurat atât în România cât și la nivelul întregii Europe, s-au axat prioritar pe atacuri la persoană și pe un limbaj violent marcat de ură și intoleranță, temele „anunțate” la reuniunea Consiliului European de la Sibiu fiind abandonate.

O nouă probă de ipocrizie și dispreț față de țările membre UE din Centrul și Estul Europei, dacă mai era cazul, s-a manifestat din plin în timpul negocierilor de tarabă între „greii” Europei pentru desemnarea candidaților ce urmează să ocupe demnitățile de vârf ale UE: Președinția Comisiei, Parlamentului, Înaltului reprezentant pentru politica externă și securitate, Directorul Băncii Centrale Europene, poziții rezervate unor personaje aparținând „clubului select” occidental, dar autentice marionete în mâinile unor grupuri de lobby aparținând marilor corporații, țărilor foste comuniste revenindu-le poziții neimportante în structurile UE.

României i-au fost repartizate cinci poziții de vice-președinți de comisii, însă fără relevanță în influențarea deciziilor comisarilor europeni care coordonează politicile sectoriale ale UE. Din păcate, cel care trebuia să lupte pentru că România să aibă o reprezentare semnificativă în arhitectura instituțională europeană este președintele Iohannis, care nu a schițat niciun gest în direcția apărării intereselor românești, ci mai degrabă era îngrijorat de șansele reprezentantului PPE, germanul Weber de a obține o demnitate de prim rang.

Deși pe parcursul celor șase luni de președinție rotativă a României la Consiliul UE președintele a criticat în mod obsesiv guvernul Dăncilă, căruia nu-i acorda șanse de reușită, totuși la încheierea mandatului nu a ezitat niciun moment să-și asume aprecierile elogioase formulate de președintele UE, Donald Tusk, privind modul exemplar și profesionist în care guvernul și experții români au gestionat cele 90 de dosare ce trebuiau soluționate în această perioadă.

Președintele Iohannis, premierul Dăncilă și câteva întrebări care așteaptă răspuns.

Rezultatul alegerilor europarlamentare din 26 mai a.c. i-au oferit președintelui Iohannis noi motive să ceară demisia guvernului, motivând lipsa de legitimitate, însă moțiunea de cenzură promovată de opoziție a eșuat lamentabil, demonstrând încă odată că actuala coaliție politică aflată la guvernare dispune de majoritate confortabilă în Parlament, reconfirmându-se legitimitatea sa de a guverna.

Nici nu s-au stins ecourile favorabile la adresa României pentru modul în care a exercitat mandatul la președinția rotativă a UE că s-a declanșat o nouă campanie de denigrare și discreditare a guvernului Dăncilă în privința reformelor din justiție, raportul Greco criticând modificările aduse codurilor și modului de reorganizare a sistemului judiciar, cerând imperativ desființarea secției de investigare a infracțiunilor magistraților, organism considerat necesar de către asociațiile profesionale tocmai pentru a preveni abuzurile de putere ale unor procurori și judecători care în baza protocoalelor secrete semnate cu SRI au executat la „comandă” politicieni și oameni de afaceri români care erau incomozi grupurilor de interese nelegitime din țară și străinătate. Consiliul Superior al Magistraturii și Curtea Constituțională au apreciat că această secție de investigare a magistraților este constituțional înființată, însă președintele Iohannis și corul opoziției au cerut aplicarea fără discuții a recomandărilor Greco.

Se pare că trădarea de țară și discreditarea României s-au transformat într-un adevărat sport național, suporterii fiind sponsorizați generos din exterior, pentru a menține sub presiune guvernul și a obține noi oportunități de afaceri pentru multinaționalele europene și americane. În acest context, vom asista la demersuri mai ferme din partea Comisiei Europene pentru ca România să primească mii de migranți refuzați de Franța, Italia, Germania, Austria, motivându-se lipsa forței de muncă românească din construcții, turism, confecții, agricultură, care ar putea fi suplinită prin acest exod din Orientul Mijlociu și Africa și în baza principiului „solidarității”.

Această situație generează, pe bună dreptate, o serie de întrebări către instituțiile abilitate din România privind lipsa unei strategii coerente și realiste de a iniția măsuri menite să încurajeze repatrierea conaționalilor aflați pe meleaguri străine pentru a câștiga cu sudoarea frunții și umilință pâinea cea de toate zilele, acceptând cu durere despărțirea de copiii rămași în țară. Dacă se va continua cu această stare de lucruri există riscul depopulării a numeroase localități din țară, iar pe fondul scăderii natalității să asistăm pe termen mediu și lung la o repopulare cu migranți din Asia, Orientul Mijlociu și Africa.

Analizând la rece, ne întrebăm ce interese sunt în spatele acestei atitudini a statului român față de viitorul demografic și dezvoltarea durabilă a României ?

Un alt fenomen care ridică serioase semne de întrebare, are în centrul atenției premierul român, Viorica Dăncilă, pe care, până mai ieri, o parte a presei și a opoziției, dar și președintele Iohannis, nu conteneau să o eticheteze ca fiind „monument de incompetență”, „analfabetă funcțională” etc, iar după „reevaluarea” prestației guvernatorului BNR, Mugur Isărescu și încredințarea unui nou mandat de către Parlamentul României cu sprijinul alianței PSD-ALDE, tonul la adresa premierului și a modului de guvernare s-a nuanțat, iar avizul guvernului pentru Programul de pregătire pentru trecerea la moneda euro prezentat de BNR a deschis o „nouă filă” a colaborării guvernului cu BNR.

Această alianță guvern – BNR ar putea semnifica o înțelegere tacită pentru că recenta lege adoptată de Parlament pentru repatrierea aurului depozitat la City (Centru finaciar al Europei din Londra) să fie uitată, iar întrebările firești privind costurile de transport, asigurare și depozitare a aurului să nu primească răspuns din partea BNR ?

Ne-am putea aștepta ca în contextul unui BREXIT dur, acest depozit să aibă soarta Tezaurului depozitat la Moscova ?

Vor mai fi analizate creditele contractate având drept garanție acest depozit prin prisma dobânzilor care ar fi trebuit menținute la nivelul celor practicate țărilor Europei occidentale, ori României i s-a aplicat un cu totul alt regim ?

Turcia și Rusia ar putea deveni colacul de salvare al UE ?

În contextul declanșării unei noi crize economico-financiare, îndeosebi în zona euro și în condițiile în care marile bănci europene în frunte cu Deutche Bank care au acumulat datorii de zeci de mii de miliarde de euro prin acordarea de credite neperformante, vor urma ele soarta Lehman Brothers (2008) și a unor societăți de asigurare și fonduri de investiții americane ?

Deja, banca germană menționată este cunoscută ca având credite neperformante de 78.000 miliarde de euro și și-a propus să inițieze un amplu proces de restructurare și renunțare la unele activități și servicii bancare, anunțând reducerea a 18.000 posturi, reducând astfel drastic cheltuielile de funcționare. În mediile financiare se discută despre cumpărarea de către bănci și fonduri de investiții chineze și rusești a unei părți din datoriile băncii germane, ceea ce creează îngrijorare, inclusiv la nivelul factorilor politici și guvernamentali germani și europeni.

În această atmosferă tensionată și confuză care domină viața politică și economică europeană și amenințărilor cu declanșarea unei crize economico-financiare estimată a fi mai puternică și cu efecte devastatoare la nivel european și nu numai, UE ar putea lua în calcul ca posibilă strategie de autosalvare aderarea la proiectul EURASIA. Această posibilitate ar deschide noi oportunități de afaceri și o piață de desfacere imensă pentru mărfuri și servicii în țările tranzitate de infrastructura rutieră, de cale ferată și maritimă, construită de China-India-Rusia-Turcia, în cadrul proiectului „Noul Drum al Mătăsii”, ori să rămână captivă EURARABIEI, zona unde corporațiile americane, chineze și rusești duc o luptă acerbă pentru reîmpărțirea zonelor de influență economico-comercială și de interes geostrategic.

Ca urmare, mai devreme sau mai târziu, țările est europene vor trebui să-și clarifice opțiunile strategice în condițiile în care prin noua structură de putere la nivelul UE tandemul franco-german va exercita presiuni serioase pentru aderarea necondiționată la zona euro, ori rămânerea la periferia UE, cu acces extrem de limitat și controlat la fondurile destinate investițiilor în infrastructura critică, agricultură, modernizarea urbană și rurală.

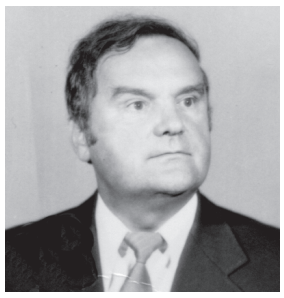
Confuzia și tensiunea care vor marca relațiile bilaterale ale țărilor membre UE cu SUA, China, Rusia, Turcia, Marea Britanie (post Brexit) și evoluțiile din Orientul Mijlociu și Golful Persic, vor genera fără îndoială noi repoziționari strategice și geopolitice pe termen mediu și lung, inclusiv în interiorul UE.

Papa Francisc, România și diplomația cunoașterii, respectului și înțelepciunii.

În această atmosferă de confruntare și exacerbare a sentimentelor extremiste, xenofobe, islamofobe, antisemite, se profilează o rază de lumină și speranță datorate ultimelor poziții exprimate de Sanctitatea sa, Papa Francisc I, atât cu ocazia vizitei în România, dar și la întâlnirea cu înalții prelați ai Curiei Romane, când a binecuvântat pe toți credincioșii, indiferent de religie și

(continuare în pag. 17)

Un diplomat devotat trup și suflet apărării și promovării intereselor țării sale

Constantin Bărbuță

Motto: *Tot ce am putut dobândi pentru România în cariera mea politică a fost fructul luptei și rezistenței, rugăciunii și al implorațiilor.*
(Nicolae Titulescu)

Cel ce avea să devină un eminent jurist, om politic și diplomat, figură emblematică a politicii externe românești și europene în perioada dintre cele două războaie mondiale, Nicolae Titulescu s-a născut la Craiova în ziua de 4 martie 1882 din părinții Ion, avocat și Maria, nepoata pictorului Th. Aman. Și-a petrecut copilăria la moșia tatălui din comuna Titulești-Olt, apoi a urmat cursurile școlii primare și ale liceului Carol I pe care l-a absolvit în mod strălucit, mândrie a școlii și urbei a fost răsplătit cu o bursă de studii pentru cinci ani la Paris. Aici, locuind în Cartierul Latin, tânărul Titulescu devine, în scurt timp, prin conștiinciozitate, un student remarcat, intrând în contact cu viața culturală, științifică și politică, cu modul de a gândi al poporului francez, fapt ce va înrâuri fizionomia sa intelectuală și politică.

La revenirea în țară, tânăr doctor în drept, este numit profesor la catedra de Drept Civil a Universității din Iași până în 1909, unde militează pentru așezarea educației juridice pe baze noi, severitate la înscriere, examene, concursuri. Totodată se dedică avocaturii și se implică inevitabil în procesul reformelor social-economice și politice, consecință a convulsiilor sociale din primul deceniu al secolului XX.

În anul 1907 aderă la Partidul Conservator Democrat condus de Tache Ionescu, pe listele căruia, în 1912, va fi ales deputat în Colegiul I Romanați, în Parlament devenind „coleg" cu Nicolae Iorga, Xenopol, Take Ionescu, C. Bacalbașa, N.D. Cocea s.a. Este momentul intrării lui Titulescu în viața politică internă, al afirmării unor calități, rarisime, în primul rând talentul oratoric, excepțional prin logică, precizie, fluența și eleganța stilului, recunoscute și de personalitățile vremii.

Ajuns la vârsta experienței și maturității depline, în politica internă Titulescu a fost preocupat de problemele majore ce frământau societatea românească după încheierea războiului și făurirea statului national, el observând absurdul repartiției proprietății rurale, unde circa 4179 de moșieri dețineau o suprafață apropiată de cea deținută de un milion de mici proprietari, anacronismele sistemului de vot, cât și stringența unei reforme financiare.

„Cine trebuie să posede, prin excelență, pământul ?" se întreba viitorul diplomat, adept fervent al exproprierii, de la care, instantaneu, vine și răspunsul: „Acei care nu pot trăi decât muncind pământului, ca profesiune !".

Ca ministru de finanțe în guvernul Averescu (1920-1921) a inițiat o reformă îndrăzneață și amplă de așezare pe baze unitare a organizării și conducerii activității economice, financiare și sociale, stabilind contribuțiile directe sub forma a șapte impozite directe, ținta fiind imbogățiții de război, vizați pentru „consumații jignitoare" pe timp de criză, care însă nu s-a aplicat, după dispariția Partidului Conservator Democrat și a liderului său, Titulescu intrând în diplomație, ca ambasador la Londra.

Timp de două decenii politica externă a României va fi marcată de personalitatea incomparabilă a lui Titulescu, perfect cunoscător al limbilor de circulație (engleză, franceză, germană, italiană), spirit pătrunzător și inteligent, militant neobosit pentru apărarea și promovarea intereselor noastre de independență și suveranitate.

„Politica externă a unei țări, spunea ilustrul diplomat, nu se face nici cu improvizații, nici cu prezumții", convingerea lui cu privire la ce trebuia să obțină pentru România fiind indestructibilă: menținere a unei păci prelungite, sigură și onorabilă, interese naționale intangibile, raporturi bune cu statele vecine, idei expuse în conferința „Dinamica păcii" în fața Reichstagului.

Ca ministru la Londra (1922-1927), ministru de externe (1927-1928) sau reprezentant permanent, ales în două rânduri președinte al Societății Națiunilor de la Geneva, Titulescu a folosit cu măiestrie și inteligență căile diplomatice pentru a realiza apropierea între statele europene, fiind un susținător consecvent al ideii asocierii popoarelor în cadrul Ligii Națiunilor pentru un program de consolidare a păcii.

În august 1928, România, alături de alte 15 state a aderat la tratatul prin care se renunța la război ca mijloc de soluționare a diferendelor. În anii crizei economice, situația internă a României s-a agravat, guvernele au recurs la împrumuturi externe înrobitoare, instabilitatea politică determinându-l pe regele Carol al II-lea să încredințeze mandatul de formare a guvernului lui Titulescu, al cărui prestigiu era în ascensiune, intenție eșuată prin opoziția liberalilor conduși de I.G. Duca.

Din guvernul format în octombrie 1932, condus de Iuliu Maniu, face parte și Nicolae Titulescu, ministru de externe, la apogeul unei cariere laborioase având în vedere complexitatea situației internaționale, căreia România și Europa trebuiau să-i facă față.

Ca membru al guvernului, convins că orice politică externă serioasă se întemeiază înainte de toate pe bune raporturi cu statele vecine, Titulescu acționează în direcția îmbunătățirii relațiilor cu URSS, reușind după 12 ani de tratative, grație unor relații de încredere și respect reciproc cu omologul sovietic Litvinov, restabilirea relațiilor diplomatice între cele două țări vecine, tratatul fiind semnat la Belgrad, în februarie 1934.

În aceeași lună, la Atena s-a semnat un tratat denumit Pactul Înțelegerii Balcanice, între România, Iugoslavia, Grecia și Turcia – „Balcanii trebuie să aparțină popoarelor din Balcani" – prin care semnatarii urmau să acționeze în comun pentru apărarea frontierelor.

După instaurarea la putere a fascismului în Germania, politica revizionistă, înarmarea și agresiunile față de care România, prin Titulescu, a protestat vehement, situația politică din Europa se agravează și îngrijorează. Este contextul în care, în iulie 1936, Titulescu este înlăturat din guvern, fără menajamente, de un rege tot mai preocupat de a urma și instaura propria dictatură.

Nicolae Titulescu, diplomat strălucit și patriot, a murit la 17 martie 1941 în orașul francez Cannes, fiind înmormântat, conform dorinței, la Brașov, în inima țării.

EUROPA ÎNTRE EURARABIA ȘI EURASIA TIMP ȘI DESTIN

(urmare din pagina 16)

confesiune, subliniind că „Dumnezeu este unic pentru toți și trebuie să respectăm dreptul fiecărei ființe umane de a-și alege religia și credința".

Sfântul părinte, prin atitudinea sa revoluționară, a deschis brațele pentru a primi cu dragoste și blândețe inclusiv minoritățile sexuale și de gen, considerându-i pe toți copiii lui Dumnezeu, care au nevoie de iubire necondiționată din partea semenilor.

Apelul său la pace și la diplomația cunoașterii, respectului și înțelepciunii, care ar trebui să se manifeste și în relațiile internaționale, ar putea, dacă va fi auzit și înțeles de către mai marii lumii, să constituie un pas important pentru construirea unei noi filozofii asupra vieții în era civilizației dominată de Inteligență Artificială.

Pentru România, cred că este momentul zero de a porni la construirea unei societăți bazată pe realitățile lumii în care trăim, de aceea întoarcerea la tradiții, credința străbună, omenie și milostenie, la bună cuviință și respect al acestor valori, reprezintă o revenire la normalitate și la unificarea spirituală a tuturor românilor.

Este bine să reamintim că aceste valori, în care poporul român a crezut cu încăpățânare, ne-au ajutat să supraviețuim avatarurilor istoriei și să devenim o pavăză pentru Europa Occidentală în momente cruciale ale existenței sale, când era amenințată de tendințele expansioniste ale Imperiului Otoman și ale celui Țarist.

Cum ar putea România să-și valorifice calitatea de putere culturală și spirituală a lumii ?

Pentru ca România și poporul român să-și recapete respectul de sine și să reziste provocărilor prezente și viitoare din partea vecinilor și „prietenilor" ar trebui să conștientizeze că este o adevărată putere culturală și spirituală a lumii și un izvor nesecat de genii, care ar trebui cultivat și valorificat în primul rând pentru progresul și prosperitatea națiunii române.

Ca să atingem această măreață năzuința ar fi nevoie să ne concentrăm energiile creatoare practicând:

– o educație civică încă din fragedă pruncie în iubirea și protejarea mediului înconjurător, a generozității, omeniei și a unei culturi a dialogului în respectul dreptului la libertatea de opinie și credință;

– o atitudine responsabilă din partea instituțiilor statului în aplicarea prevederilor legale în limitele Constituției, respectând drepturile, libertățile și demnitatea umană, prevenindu-se abuzurile de putere care ar trebui sancționate și pedepsite exemplar prin legi clare de funcționare a sistemului judiciar;

– o viziune clară privind investițiile în pregătirea și direcționarea tineretului pentru a aborda cu curaj viitoarele profesii create prin generalizarea roboticii și Inteligenței Artificiale la nivelul organizării economiei și societății românești în era post-modernă;

– încurajarea creativității aplicative a elevilor încă din timpul studiilor primare prin înființarea de noi laboratoare școlare de cercetare și inovare în domeniul roboticii și Inteligenței Artificiale, astfel ca generația de mâine să fie pregătită pentru provocările lumii ce va să vină;

– o nouă viziune privind modul de organizare și dotare a forțelor armate românești și a serviciilor de informații prin lansarea unor programe de cercetare științifică în colaborare cu institute de cercetări și universități specializate în dezvoltarea și managementul Inteligenței Artificiale, care să ne permită găsirea de soluții pentru a ne proteja în fata armelor viitorului și a războiului informațional care ar putea avea efecte devastatoare pentru ecosistemul social și spiritual al poporului;

– o nouă atitudine față de comunitățile locale, încurajând economia societară și solidară, care contribuie la o mai bună valorificare a resurselor umane și materiale și coeziune socială;

– meritocrația, creativitatea, integritatea și etică socială și profesională la nivelul întregii societăți, care vor crea premise serioase pentru reducerea birocrației, corupției, criminalității economico-financiare și la crearea unei elite conducătoare în slujba cetățeanului și intereselor naționale;

– o nouă politică a alianțelor (vezi grupul de la Visegrad) care să promoveze și să apere interesele românilor și României fără a renunța la bruma de suveranitate națională care ne-a mai rămas după aderarea la NATO și UE. Am în vedere regândirea relațiilor cu Rusia, China și Turcia, folosindu-ne cu inteligență de nodul geostrategic pe care îl constituie România la gurile Dunării și Mării Negre, care ne oferă noi oportunități pentru extinderea schimburilor comerciale în direcția Asiei Centrale și conectarea la infrastructură critică a „noului drum al mătăsii" la care sunt deja conectate marile puteri occidentale;

– o poziție unitară și coerentă a europarlamentarilor români în cadrul structurilor Parlamentului și Comisiei Europene, indiferent de grupul politic de care aparțin pentru a optimiza șansele de promovare a intereselor României în condițiile anunțării unei lupte fără menajamente din partea celorlalte state membre pentru acces la sursele de finanțare ale UE și BCE;

– o nouă strategie privind întregirea trupului țării prin revenirea la vatra străbună a Basarabiei, Bucovinei, Ținutului Herța și Transnistriei, prin inițierea de programe de investiții în dezvoltarea infrastructurii critice cu impact major în dinamizarea vieții economice și ridicarea nivelului de trai a populației române din zonele de proximitate. În acest mod și prin menținerea unor legături culturale, comerciale și o mobilitate a forței de muncă în ambele sensuri, se crează fundamentul încrederii și deschiderea necesară pentru o viitoare unificare pașnică.

Cred că este nevoie ca toți românii să înțeleagă că a sosit momentul ca numai prin muncă riguroasă și creativă, prin unitate în diversitate și respectul opiniilor și credinței semenilor noștri vom reuși să ne recăpătăm locul istoric pe care îl meritam la nivel european și nu numai.

Așadar, să lăsăm timpul să-și spună cuvântul asupra destinului Europei care se joacă între Eurarabia și Eurasia, însă România trebuie să-și cunoască locul și rolul pe care îl poate juca în influențarea propriului destin și în cel al bătrânului continent, prin puterea spirituală și forța de regenerare a poporului român.

Un muzeu fascinant

Florin COLONAȘ

S-au scurs mai bine de trei decenii și jumătate de la vizita mea într-un muzeu de artă din capitala Portugaliei, Lisabona. Este vorba despre o instituție culturală care m-a impresionat puternic, nu numai prin valorile pe care le adăpostea, dar și prin arhitectura construcției, ca și a modului de expunere și, de asemenea, prin personalitatea celui care a dăruit iubitorilor de artă comorile respective.

Cu prilejul unei noi vizite, în aprilie anul acesta, în capitala lusitană, primul gând a fost să revizitez minunatul lăcaș de cultură. Obiectivul cultural în cauză se numește Muzeul Gulbenkian, pe care portughezii, în marea lor modestie, îl consideră un muzeu mic comparativ cu giganții europeni Luvru, British Museum, Prado sau Ermitaj. Oricum ar fi, rămâne însă cel mai important muzeu portughez.

Există suficiente muzee interesante în Portugalia. Lisabona are multe și variate elemente de acest gen pe harta sa. Preocupările în acest domeniu acoperă o tematică largă, variată și cu valențe profund educative.

Capitala lusitană, în afara unor importante obiective arhitecturale sau construcții remarcabile, ca de exemplu apeductele romane, La Coimbra, cea cu o celebră universitate de pe la 1290, există încă o asemenea minune a lumii antice. La Lisabona găsim și acel pod denumit 25 Aprilie, ziua revoluției „Garoafelor roșii", care traversează estuarul fluviului Tejo, o adevărată minune a ingineriei începutului de secol XX.

Despre muzee ce putem spune ? Începând cu clasicul muzeu arhelogic și cel de artă antică se deschide un adevărat evantai tematic: comunicații, școală, farmacie, fado, istoria orașului, colecția de artă modernă Berardo, marină, militar, artilerie, numismatică, muzică, etnologie, faianță tradițională (azulejo), trăsuri, expediții și descoperitori, teatru, Orient, modă. Toate acestea, împreună cu grădina botanică sau cea cu arbori exotici, ca și grădina zoologică cu multe animale din Africa, India, China sau Pacificul de Sud, unde Portugalia a avut colonii, alcătuiesc un fenomenal circuit, plin de senzațional, izvor nesecat de asimilare de noțiuni și stimulare a dorinței de a cunoaște mereu lucruri noi.

Calouste Gulbenkian

În toată această salbă de nestemate, pentru Portugalia și cultura portugheză numele Gulbenkian înseamnă punctul cardinal. Există nu numai un muzeu cu acest nume, dar și o bibliotecă, o orchestră simfonică și un cor, Baletul Național, un planetariu, burse de studiu pentru studenți și cercetători și câte alte lucruri care se desfășoară sub umbrela largă a Fundației purtând numele unui personaj care a construit un Imperiu Cultural într-o țară în care pur și simplu nu era decât un simplu venetic.

Gulbenkian nu avea niciun strop de sânge portughez. Avea o ascendență în cu totul altă parte a continentului, la antipozi, pe malurile Bosforului.

Portugalia a fost o mare putere colonială nu numai în decursul celor patru dinastii regale, dar chiar și după proclamarea independenței de stat, în 1910, deținând posesiuni în Africa (Angola, Mozambic, Insulele Capului Verde, Sâo Tome și Principe, Guineea-Bissau), în India (Goa), în China (Macao) și în Pacificul de Sud (Timorul de Est). Ca orice putere colonială a știut ce să ia de pe alte teritorii, inclusiv sub aspect cultural. De altfel, la fel au procedat toate celelalte puteri coloniale (Anglia, Franța, Olanda, Italia, Belgia, Spania), iar mai apoi Marile Puteri (Austro-Ungaria, Germania, Rusia) și mai de curând Uniunea Sovietică, care au cărat tot ce s-a putut, retrocedând apoi cu țârâita câte ceva celor în drept din patrimoniul cultural însușit prin forța militară.

Dar cine este în fond acest personaj care a creat un Imperiu al Artei fără să utilizeze forța ghiulelelor și a tancurilor ?

În chiar acest an Fundația care-i poartă numele celebrează a o sută cincizecea aniversare de la nașterea lui Calouste Sarkis Gulbenkian, miliardar de origine armeană. Lansat în decursul anilor în diferite acțiuni în care a avut realizări mai mari sau mai puțin importante, personajul rămâne categoric una dintre figurile importante ale secolului XX.

Om de afaceri cu un deosebit spirit de investitor, colecționar de artă, diplomat și în același timp filantrop, a reprezentat o minunată interconectare a relațiilor sale, aruncând o punte între Orient și Occident, știind să șlefuiască cu precizie de mare bijutier complicatele fațete ale unei asemenea dificile întreprinderi, în care coeficientul de reușită a fost uluitor.

Născut la 23 martie 1869 în Imperiul Otoman, de-a lungul unei vieți de 86 de ani a călătorit neîncetat pe o mare întindere a globului, trecând prin două Războaie Mondiale, într-o neîntreruptă și febrilă activitate, în care a îmbrăcat fie haina diplomatului, fie pe cea a omului de afaceri dotat cu o clarviziune inegalabilă într-un domeniu care de-abia se năștea, acela din sfera prospecțiunilor și a exploatărilor petrolifere.

Spiritul nobil, animat de sentimentul filantropic, avea să lase prin testament o uriașă sumă statului lusitan pentru Fundația care-i va purta numele și care va avea patru mari direcții în care va acționa: Arta, Știința, Educația și componenta caritabilă.

Tânărul Calouste, crescut într-un mediu plurilingvist (turcă, armeană, greacă), își va extinde arealul mijlocului de comunicare orală prin plecarea la studii la Marsilia, iar mai apoi la Londra, pentru a studia ingineria. Va urma un stagiu petrecut în Azerbaidjan pentru a se familiariza la fața locului cu exploatarea petrolului.

Tânărul de numai 22 de ani va dovedi calitățile sale publicând în „Revista celor două lumi" amintirile de călătorie din zonă sub titlul „Din Transcaucazia și peninsule Apșeron". Paginile apărute în prestigioasa revistă franceză atrag nu numai atenția, dar și aprecierile cititorilor și a unor importanți oameni de afaceri.

În 1896, căsătorit și cu un fiu, va părăsi Turcia din pricina persecuțiilor la care era supusă comunitatea armeană și se stabilește la Cairo, apoi la Londra, în Hyde Park, cumpărându-și o casă, iar la Paris alta, făcând naveta între marile capitale, înființându-și mereu companii petroliere. De aceea va primi numele de „Domnul 5%", tocmai datorită enormului său succes în afaceri cu „aur negru". Pentru colecția care începe să se dezvolte în mare viteză, din ce în ce mai de calitate, în care exigența estetică se afla pe primul plan, cumpăra în 1922 în piața Iéna din Paris un hotel care aparținu-se unui alt vestit colecționar, Rudolf Kann, reconstruindu-l și amenajându-l cinci ani mai târziu pentru propria colecție.

În perimetrul respectivei piețe întâlnim Muzeul de Artă Asiatică „Guimet", Muzeul de Artă al Orașului Paris, Palatul Tokio, în care se desfășoară grandioase retrospective de artă, ca și Muzeul Modei, loc de pelerinaj al vizitatorilor pasionați de arta vestimentației.

Pasionat de artă, Caloust va fi atras de Spania, apoi de Italia, începând chiar negocieri cu tânăra putere a sovietelor în legătură cu achiziționarea unui important ansamblu din „Ermitajul" de la Sankt Petersburg. Se știe că după Revoluția din Octombrie 1917, strâmtorată financiar, puterea sovietelor a vândut prin licitație o enormă cantitate de porțelanuri, argintărie, ceramică, mobilier, obiecte de cult, la nivel de garnituri de tren, dușmanilor imperialiști, decretele respective de vânzare având girul lui Vladimir Ilici Lenin în persoană... adică a aceluia care la un anterior moment se exprimase franc: „Din aur vom face capace de closet"...

Afacerile armeanului au mers bine, colecția se îmbogățea văzând cu ochii, prestigiul ei creștea uluitor. Multe muzee de mare prestigiu în lumea largă vor dori să cuprindă colecții din bogăția de obiecte pe care Gulbenkian le poseda. Este socotită o colecție eclectică, dar de mare rafinament, din care se întrevede gustul sigur al unei persoane care știa ce cumpăra. Unii o socotesc drept o alcătuire hibridă de obiecte de mare valoare cultural-estetică. Oricum, în 1936 colecționarul acceptă împrumutarea colecției de artă egipteană celebrului „British Museum", în timp ce o altă grandioasă instituție londoneză, „National Gallery" îi expune o bună parte dintre picturi, iar un an mai târziu „Portretul soției pictorului Monet", semnat de Auguste Rénoir va călători și el dincolo de Canalul Mânecii.

În 1940, Whermacht-ul ocupă Parisul, iar Gulbenkian care avea și o însărcinare diplomatică pe lângă ambasada iraniană din Franța se va retrage cu guvernul la Vichy.

În 1942 își fixează rezidența la Lisabona, ocupând un vast apartament de cinci camere în centrul Capitalei, unde va locui până la sfârșitul zilelor.

Dictatorul portughez Oliveira de Salazar, economist de marcă, l-a sfătuit în anii grei ai războiului să se stabilească la Lisabona, care nu avea probleme cu Hitler, acesta având o mare stimă pentru conducătorul portughez. Așa că în timpul războiului „Hotel Aviz" și capitala lusitană au devenit placa turnantă a comerțului mondial de artă.

Interesant este faptul că Gulbenkian a fost fascinat de Statele Unite, unde nu a ajuns însă niciodată, dar unde s-a gândit că ar fi un loc sigur pentru colecția sa, așa că a împrumutat și aici, „Galeriei Naționale" din Washington artă egipteană, picturi și obiecte decorative.

Și iată cum o colecție care debutase cu cinci ani înainte de secolul XX prin achiziția unor monede grecești, continuă apoi cu câteva pietre prețioase gema, cu ceramică de Iznik, cu o primă pictură de Giovanni Baldini și o bijuterie de René Lalique, apoi o primă sculptură „Sirena răpind un efeb", continuată apoi prin achiziția unei lungi serii de picturi semnate de Manet, Corot, Degas și mulți alții, împreună cu broderiile otomane, țesăturile franceze, ceramică din culturi diferite și fildeș medieval francez, dau garanția unei colecții închegate, de om cu o mare pricepere.

Va face multe cumpărături în S.U.A., iar către sfârșitul vieții va face mari donații muzeelor portugheze.

De-a lungul a decenii, pasiunea de a cunoaște noi colectii a fost tot timpul trează, fie că vizita Lyon, Viena, Roma, Egiptul, Siria ori Palestina. De cele mai multe ori vizitele erau dublate de importante cumpărări de lucrări de cel mai înalt nivel artistic și, desigur, pecuniar.

Dictatorul Salazar, care și-a dat seama de marea responsabilitate care revine Statului portughez, a vegheat până în ultima clipă la administrarea judicioasă a averii lăsate de armeanul adoptat de Portugalia.

Să nu uităm că Mircea Eliade a scris un volum cu titlul „Salazar și revoluția portugheză" (1942), rod al anilor pe care i-a petrecut la Lisabona (1940-1942) ca atașat cultural. Tot aici funcționase ca ministru plenipotențiar (1938-1939) filosoful Lucian Blaga.

Bineînțeles, o asemenea bogăție materială cu semnificații culturale trebuia pusă în valoare, așa că s-a luat măsura fructificării expoziționale, care la patrusprezece ani de la dispariția marelui donator a devenit un fapt real. Amplasarea Fundației Gulbenkian poate fi comparată cu edificii postbelice cum ar fi Royal Festival Hall sau Barbican centre din Londra sau Kulturhuset Stockholm sau MuseumQuartier din Viena. Un grup de tineri arhitecți portughezi și câțiva experimentați străini au valorizat operele existente, creând o concepție modernă și unitară în interior, plasând clădirea în mijlocul unei suprafețe generoase cu mici deschideri, într-o zonă cu bogată vegetație, mici deschideri de apă și o bogată faună ornitologică în care splendide exemplare de rațe se scaldă grațioase în micile bazine sau însoțesc pe alei cohortele de vizitatori, lăsându-se mângâiate, nu fără a percepe o taxă pentru acest gest, ciupitul zdravăn al degetelor celor care s-au încumetat să facă acest gest. În celălalt capăt al spațiului plin de vegetație, la un deceniu de la inaugurarea muzeului s-a deschis un spațiu rezervat artei moderne, care cu toate că pare complet diferit de primul, la o analiză mai atentă dezvăluie numeroase similitudini.

Noua construcție creează o ruptură pe axa nord-sud, trasată la origina proiectului și este un efect prevăzut cu numeroase intrări, discrete, care dau ușor accesul în grădină, dar nu permit însă imediat a descoperi intrarea în clădirea cea nouă.

Așadar, după această incursiune în viața colecționarului și prin grădina Fundației, nu ne rămâne decât să intrăm în incinta somptuoasei clădiri care oferă surprize artistice dintre cele mai plăcute vizitatorului.

Respectul pentru fiecare operă se simte în modul de expunere. Când era realizat proiectul se știa ce dimensiuni au operele, se cunoștea numărul lor. S-a ținut cont de fiecare amănunt în economia proiectării. Sunt pereți construiți special pentru covoarele orientale sau, spre exemplu, cum este o suprafață murală pentru o enormă și fascinantă ceramică ca un fel de farfurie zburătoare, operă a lui Andrea della Robbia.

Acest cult pentru amănunt, această dragoste pentru fiecare dintre operele dăruite cu atâta generozitate de un om ale cărui rădăcini erau la antipod, într-un punct geografic european diametral opus, mă fac să reflectez cu mâhnire la modul în care s-a procedat la noi cu donațiile din domeniul culturii după al Doilea Război Mondial și la lipsa de respect a celor ce propovăduiau „Arta pentru popor".

După evenimentele politice ale acelui august 1944 s-au închis Muzeul Kalinderu, Muzeul Thoma Stelian (devenit astăzi sediul-proprietate al P.S.D.), s-a dărâmat Muzeul Simu, Muzeul Zambaccian a avut o perioadă de absență, apoi mutare și din nou o relocare, de astă dată revenind în localul destinat. Ce se întâmplă cu pinacoteca bucureșteană, adăpostită prin diferite locații, în tot cazul nu dintre cele mai fericite ? Dar cu Sala Dalles ? „Catedrala expozițiilor bucureștene" are un praf de două degete pe geamurile sale, iar Primăria București este gata-gata s-o dea pe mâna unui modest actor care a ocupat sala de concert, pe care l-am auzit într-un interviu la TV cum povestea cu emfază marea victorie: coborâse de pe scenă pianul. Sărmanul, în ignoranța lui nu știa că această incintă era socotită cea mai buna sală, sub aspectul fonic, loc de desfășurare a unui impresionant număr de concerte camerale, unde mari artiști, în frunte cu Enescu, erau încântați să evolueze.

Ce să mai discutăm, în ultima jumătate de veac donația la noi nu funcționează ! Constatare tristă, dar pe deplin adevărată...

În colecția Gulbenkian, începând cu monedele grecești și piesele din vechiul Egipt al celei de-a XXVI-a dinastii, trecând prin manuscrisele islamice cu minunatele lor desene colorate, ajungând în Extremul Orient, ne trezim în Evul Mediu unde Sfântul Iosif al flamandului Roger van der Weyden ne trezește un moment de pioșenie. Începe apoi aventura Renașterii, cu chipul acelui umanist și pedagognumit de Feltre, gravat de Antonio Pissano, care-l prezenta drept „Prea distins matematician și părinte al tuturor umaniștilor", apoi ne întâlnim cu Carpaccio, Ghirlandaio, cu lucrarea maestrului de la Nürenberg, Albrecht Dürer, „Rața sălbatică", apropo de orătăniile din parcul muzeului, cu splendide sculpturi și legături artistice de carte, adevărate capodopere ale maeștrilor din epocă.

Desigur, nu pot lipsi marii maeștri ai penelului Van Dyck, Pieter Paul Rubens, Rembrandt, ca și uimitoare piese de orologerie.

„Naufragiul" lui William Turner, sculptura lui Carpeaux, cel care a dominat domeniul în cel de-al Doilea Imperiu, naturi moarte de Claude Monet, maestrul de la Giverny, acel faimos amintit portret al soției lui Monet semnat de Renoir, ca și un altul, operă a lui Degas, înfățișându-l pe colegul de breaslă Henri Michel-Levy sau băiatul cu balonul de săpun al lui Edouard Manet.

Un scurt pasaj îl realizează sălile dedicate artei de la 1900, unde „Libelula" lui René Lalique reprezintă capul de afiș al unei colecții inegalabile, pe care Gulbenkian s-a pasionat să o completeze neîncetat cu lucrări ale maestrului, ajungând la 165

(continuare în pag. 19)

ETNO-LOG

Haiducii, dincoace și dincolo de ficțiune

Doana-Ruxandra Fruntelată

Am avut recent ocazia să asist la susținerea a două teze de doctorat în filologie despre haiduci, ambele coordonate de domnul profesor universitar emerit Silviu Angelescu.

Prima a concretizat cercetarea cu totul remarcabilă a Luminiței Ciobanu Tucă asupra haiducului Iancu Jianu, privit ca persoană istorică și ca personaj legendar. Autoarea a umblat pe urmele Jianului la propriu, de la arhive la casele pe unde a stat, la hotarul marcat de „șanțul lui Jianu" din Chilii (Olt) și la crucea lui din „cimitirul nr.1 din Caracal", înălțată pe o movilă, ca într-un tablou epopeic. I-a descoperit și vizitat urmașii, găsind trei arbori genealogici ai familiei pe care i-a corectat și completat. A făcut o călătorie în Serbia, în căutarea amintirilor despre Nicola Abraș, fratele de arme al lui Iancu Jianu. A călcat pragul lăutarilor bătrâni și a știut să le asculte cântecele și vorbele despre boierul-haiduc al Olteniei, dar au interesat-o și teatrul tematic popular și cult, producțiile cinematografice, reprezentările vizuale ale eroului și narațiunile legendare din universul Internetului ce-l au ca protagonist. Pe *Psaltirea* datând de la 1784 care i-a aparținut haiducului, păstrată acum în colecția Muzeului Romanațiului din Caracal, Luminița Tucă a citit pictural semnătura caligrafică a lui Iancu Jianu, decodând-o ca pe un autoportret „cu pistolul la sprânceană".

A doua teză de doctorat, realizată de Elena Bănică Marcu, a reușit o comparare a „persoanei" și „personajului" haiducului generic din *ethosul* autohton cu doi faimoși briganzi ai spațiului cultural francez, Cartouche și Mandrin. Autoarea a problematizat inteligent condiția liminală a haiducului, de ins eroizat și demonizat deopotrivă, inventariind clișeele imaginii atribuite „zapciului codrului" în cultura populară pentru a deconstrui relația dintre istorie și imaginație exprimată la nivelul memoriei colective. Una dintre ipotezele antropologice ale cercetării Elenei Marcu este aceea că haiducii impersonează eroi exemplari ce evocă aurita vârstă a unei lumi tribale, o vârstă a strămoșilor în care legile nescrise sunt cele mai importante, ceea ce explică și de ce sunt simpatizați atât de mult în popor. Iată cum este prezentat Toader Pantelimon a Dumitroaiei, haiduc cu biografie recuperată de autoarea tezei, într-un periodic românesc de limbă franceză al anului 1912: „Pantelimon disprețuiește invențiile ultramoderne. Născut în codru, deprins să bată drumurile noaptea, fără preget, pe întinderea șesurilor, el lucrează mai mult singur, trecînd de la un loc la altul, cu o iuțeală de necrezut, ascunzându-se cu o dibăcie care înșeală și pe cei mai buni copoi, mâncând când poate și pe unde apucă, dormind sub cerul liber. Cu un pistol vechi și un cuțit de vînătoare, cu o făptură de hercule, înzestrat cu o îndrăzneală de neînchipuit, el nu se teme de nimeni... *etc.*"

După ce ambele lucrări de doctorat au fost susținute cu brio, m-am întors acasă cu gândul la densitatea figurii culturale a haiducului.

În cultura românească, fiecare element din seria terminologică a „haiducului" atrage în „bazinul semantic" al prototipului multiple complicații culturale și literare. Cuvântul „haiduc", după dicționarele etimologice ale lui Cihac și Ciorănescu, ar avea etimon maghiar și sensul de „infanterist în armata maghiară". În preluare slavă, același cuvânt desemnează mercenarul, cu înțeles accentuat și de sintagma „haiduci liberi", ce-i încadra pe ostașii „năimiți", dar care nu luptau pentru plată, ci doar pentru prada de război, în vremea celor două domnii ale lui Ieremia Movilă (la cumpăna sec. al XVI-lea și al XVII-lea). „Haraminul", de origine turcească, adaugă nota de tâlhărie; „seimenii" duc gândul la lupta antiotomană, iar „cârjaliii" ne trimit la un fel de „milițiile locale" din perioada fanariotă, al căror apogeu va fi oastea pandurilor lui Tudor.

Răsfoiesc paginile culegerii de căpătâi a lui Vasile Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*, o frumoasă ediție critică realizată de G. Giuglea în 1933, pe care am găsit-o acum câțiva ani la un anticariat din București. Caut imaginea din *Mihu Copilul*, pentru care unul din detractorii lui Alecsandri de la începutul secolului al XX-lea (al cărui nume nici nu contează) l-a acuzat pe nedrept pe bardul din Mircești că falsifică folclorul: „P'in miezul nopții,/ P'in codrul Herții/ Mult e frunza deasă,/ Noaptea 'ntunecoasă/ Și calea pietroasă !/ Dar, când se urca/ Și murgul călca,/ Piatra scăpăra,/ Noaptea lumina,/ Noaptea ca ziua". În opinia respectivului detractor, folclorul/ poporul nu ar putea crea o imagine atât de artistică, a nopții luminate doar de scânteierile pietrelor sub copitele calului haiducului. Afirmația greșită a fost invalidată de cercetările lui Ion Constantin Chițimia, care a arătat că poezia orală tradițională, culeasă după toate canoanele științifice și cu ignorarea operei lui Alecsandri de către aceia care o cântau, e plină de stele scăpărate noaptea de copitele cailor haiducilor ce urcă steiurile ca să-și piardă urma.

Uneori, totuși, haiducii sunt ajunși de poteră: „Măi ficiori ai codrului,/ Nu vă dareți somnului,/ Că somnu-i înșelător,/ Strâcă viața la feciori/ Bine vorba nu sfârșea/ Poterile șî sosea/ Șapte sate de pe balte/ Din Craiova jumătate".

În afara destinului lor epic, în care sunt hăituiți de poteri și adesea băgați la ocnă, de unde scapă tăind gratiile cu iarba magică a fiarelor, doar pentru a fi uciși mai târziu cu gloanțe „drese", făcute din argint și trei fire de grâu, haiducii au și un parcurs liric, marcat de două extreme: dragostea efemeră și înstrăinarea de-a pururea.

Stejarul haiducului Ghiță Cătănuță din pădurea Tântava la 16 oct. 1991, monument al naturii, azi dispărut

Iată o prezentare a haiducului făcută de el însuși într-un cântec liric selectat de Ioan Șerb în antologia lui, *Flori alese din poezia populară*: „Sunt născut pe frunzi de fag,/ Ca să fiu la lume drag./ Și scăldat de mic în Olt,/ Să mă fac viteaz de tot;/ Și-s frecat cu busuioc,/ Să am zile cu noroc". Să ne amintim, însă, și de cântecele în care fata atrasă erotic de haiducul călător („Că e 'nalt și subțirel/ Mă duc, mamă, după el") e avertizată de mama ei că acesta e „om cu belea", care nu-i va aduce decât nefericire („Și pe câte le-a iubit/ Pe toate le-a părăsit").

Cu toate că în lume bravează, în singurătate, haiducul are „inima amară" și nu-i poate împărtăși dorul lui decât fratelui-codru, ce „frunza-și îndesește,/ Pe voinic îl mistuiește": „Nu te teme, măi pribege,/ C-amândoi suntem de-o lege/ Câtu-s codru de bătrân/ Tot mai țin voinici în sân". În „poza" haiducului mai intră, obligatoriu, calul (murgul ori roibul ce „sare zid în loc/ scoate voinicul din foc"), armele (în mod tradițional, baltagul, flinta, „durda ghintuită") și ca o umbră, cucul, „pasărea străină": „Cântă, cuce, când te-i duce,/ cântă, cuce, până joi,/ că om merge amândoi;/ cântă, cuce, până marți,/ că om merge ca doi frați:/ tu vei merge sus pe creangă,/ eu voi merge jos pe iarbă;/ tu-i merge pe sus cântând,/ eu-oi merge pe jos plângând".

Pe lângă determinările sale istorice, termenul „haiduc" are rezonanțe imaginare ce depășesc granițele și epocile, ajungând să desemneze un fel de avatar al eroului fixat în memoria colectivă europeană și chiar universală prin trăsături precum contradicția dintre esență și aparență, curajul și simțul umorului, spiritul dreptății și traiul liber în natură, generozitatea, invulnerabilitatea și farmecul irezistibil și neconvențional. Un astfel de erou trece cu ușurință din folclor în literatura cultă, mai cu seamă în epoca romantică, primind, desigur, în cadrele acestui curent estetic, atributele damnatului și marginalului excepțional.

Dincoace de ficțiune, haiducii fac parte din istorie. Și dincolo de ea, din mit.

Un muzeu fascinant

(urmare din pagina 18)

de piese: bijuterii, sticlă și decorații interioare.

În imediata apropiere „Fata cu ulciorul", sculptura lui Joseph Bernard, dar și „Oglinda lui Venus", pânza semnată de Edwuard Burne Jones, cu acea nuanță a estetismului, curent din acea perioadă în Anglia.

Plecând de la ambianța aristocratică a sălilor pline de un fast aliniat la modernism al sălilor colecției, cu pereți purtând stucaturi, tavane și podele având în componența lor materiale dintre cele mai sofisticate și a căror rețetă cuprinde sume importante, pătrunderea în pavilionul artei moderne, care ne introduce în atmosfera unei locații cu linii aspre, într-o atmosferă mult mai austeră, dar în care imaginile puternic colorate și formele și structurile șoc te fac să tresari și-ți stârnesc curiozitatea și deopotrivă admirația pentru dinamicitatea elementelor utilizate ca mijloace de expresie în arta ultimului secol.

În respectivul pavilion, arta modernă portugheză se prezintă în toată evoluția sa.

Începând cu Amadeo Souza Cardoso, care într-un subiect banal, bucătăria casei sale, introduce un ritm original, indus printr-o rețea de linii, utilizând fragmentația cubistă nu numai pentru fărâmițarea obiectelor, doar drept o sculă creativă, ci și pentru a repune și a oferi ocazia imobilității lucrurilor și a spațiilor.

„Nudul" lui Eduardo Viana, creat pentru „Bristol Club" care a funcționat între 1928-1938, un club nocturn, modern, din Lisabona, care ca și cafeneaua „A Brasileira" din cartierul Chiado al metropolei a comandat diferiților artiști lucrări dificil de acceptat în saloanele și galeriile de artă. Să ne amintim cohortele de artiști ale căror opere împânzesc pereții localurilor din Montmartre sau Montparnase (un exemplu: „Le lapine agile"). Avalanșa de turiști straini, ca și la noi in Centrul Vechi al Bucureștiului, desigur și succesul tabloului, l-a determinat pe artist să facă două lucrări: în afara nudului feminin privit din spate a făcut și un altul privit din față, ambele figurând în Muzeul din Chiado. Această pictură matieristă dovedește interesul pentru o pictură simultaneistă, precum în cazul soților Delauney, dar în care se simte suflul cezannian.

Și pentru că tot vorbirăm despre Delauney, marea maestră a morfismului, Sonia Delauney, trebuie să subliniem tabloul „Cântăreții de flamenco". Ferventă admiratoare a specificului flamenco, a transpus prin mijloacele simultaneiste, tendință artistică care își propune să caute armonia întregului prin îmbinarea simultană a culorilor, linie care se regăsește la baza acestei lucrări din 1916, când soții Delauney au petrecut doi ani în Peninsula Iberică.

Muzeul "Gulbenkian" din Lisabona

Un simbol al artei moderne lusitane, Jose de Almeida Negreiros, este prezentat printr-o impresionantă lucrare, de circa zece metri, în holul clădirii Colecției, îl regăsim și aici cu o lucrare: „Autoportret într-un grup", îmi sugerează pe moment „Terasa Oteteleșanu" a lui Ressu, în timp ce lucrarea de mari dimensiuni mă face să-mi aduc aminte de o lucrare mai mare a Wandei Sachelarie-Vladimirescu care împodobea pereții sălii Dalles la una din expozițiile artistei.

Lucrarea lui Negreiros, împreună cu o a doua, „La scăldat", temă dragă lui Renoir, au fost realizate pentru cafeneaua „A Brasileira". Atunci s-a încredințat executarea unor lucrări modernișilor Eduardo Viana, Antonio Soares, Jose Pacheco, care au alcătuit astfel „unica" galerie de artă modernă din Lisabona la acel moment. Numele respectivilor le regăsim astăzi, bineînțeles, în vasta clădire dedicată artei moderne portugheze.

Alături de alte nume ale artei portugheze îl întâlnim și pe Mario Eloy cu acea alegorie despre Lisabona, rod al impresiilor culese în sejururile petrecute la Paris și Berlin, în timp ce la Joaquim Rodrigo regăsim un ciclu memorial de călătorie Lisabona-Algeciras (punct de plecare al feribotului către Ceuta africană). Alături Ana Vieira cu „Coafeza", piesă dintr-o serie de zece cutii pictate cu acril, cu ambiențele fotografice, ca și acel Smog a lui Numo Cera. Nu trebuie să uităm însă un nume cunoscut pe plan mondial, Maria Helena Vieira de Silva, cu acea „Stradă în noapte" realizată în primul an după ce autoarea își declarase vădit intenția cercetării spațialității în opera sa, în lucrare fiind sugerate patru spații și concomitent temporalități diferite.

O vizită într-o asemenea instituție nu se încheie niciodată. Ea continuă să fie răstălmăcită în cortexul nostru și persistă îndelungat timp, permițându-ne să facem, alături de celelalte cunoștințe dobândite, noi și noi legături care întregesc viziunea personală asupra artei în general.

Poveste cu valoare arhetipală, un decupaj din istoria milenară a românilor

Maria Stoica

Fiecare om poartă în sine o poveste, pe care este dornic s-o împărtășească oricând și oricui ar fi dispus s-o asculte. Dacă omul are înclinație spre confesiune, dar cine nu are? Auzi deseori afirmația: „Viața mea e un roman... dacă aș putea să povestesc, ehe!...” Nu oricine are însă puterea de a include povestea personală într-una colectivă, care să identifice modul de viață și psihologia proprie unui popor, fixând un mental colectiv și imprimând „poveștii” sensuri majore care să-i asigure valoarea general-umană. Minunea transfigurării poveștii personale în act artistic se poate petrece, ne demonstrează cartea „Poveste din Voinești Covasnei” scrisă de profesoara covăsneancă Florentina Teacă, atunci când povestitorul coboară treptele vremii, mergând spre izvoare. Și așa putem vorbi despre valoarea arhetipală inclusă în povestea în care se va regăsi marea colectivitate, echivalentă unui popor, cu o cultură și civilizație specifice.

O poveste cu valoare arhetipală ne spune, așadar, volumul apărut la Editura Eurocarpatica în toamna lui 2018. Demersul povestitoarei este el însuși un drum inițiatic, de căutare, găsire și punere în valoare a originilor. Reușește să realizeze, într-o construcție de dimensiuni mici, dar densă în conținut, o carte cu valențe sapiențiale. Ea reiterează povestea unui mod de viață străvechi, al ciobanilor din Voinești Covasnei, trăitori de la începutul timpului în arcul intracarpatic, unde sălășluiește de milenii cetatea dacică scoasă la iveală de o furtună puternică din anul 1977. Cetatea Zânelor, cum este cunoscută în toponimia locală, căci furtuna a smuls din adâncul muntelui nu doar copacii și pământul, ci a adus la suprafață și legendele îngropate în negura timpului.

Alcătuită din șapte mininarațiuni, integrate într-un tot unitar, cartea dezvoltă în ansamblu o „poveste” care amplifică latura simbolică a cărții: 1. *Totu-i drum și numai drum*; 2. *Cum sunt lupii*; 3. *Cum sunt oamenii*; 4. *De-a buzduganul*; 5. *Lumina din carte*; 6. *Șuțu*; 7. *Ilie-Sântilie*. Oamenii pe care îi înfățișează Florentina Teacă au rezistat în istorie practicând, din timpuri care se pierd și ele în negura vremii, un mod de viață cu norme riguros instituite de calendarul naturii și cel religios, perpetuând un etnostil definitoriu pentru acest spațiu geografic ce a păstrat căile de comunicare cu țara. Prin textele conținute, cititorul este introdus în universul de viață păstoresc, cu drumurile transhumanței care țin de o practică străveche și constituie modul prin care românii –„valahii” – din Covasna au ținut legătura cu frații de peste munți. Îl aflăm din prima povestire care reface un drum al mocanilor voinești spre casă, de la Mare, prin Dobrogea, la Dunăre prin Vadul Oii, Bărăgan, Buzău, Întorsura/ Vama-Buzăului și până la Covasna-Voinești.

În centrul poveștii avem un personaj: Ilie, a cărui evoluție o urmărim în cele șapte texte, și ele respectând o alcătuire specială, în conformitate cu valoarea simbolică a cifrei. Ilie, personajul generic, e prezentat într-o anumită evoluție, în perioada cuprinsă de la copilărie până la tinerețe. Copilăriei îi aparține timpul uceniciei într-ale oieritului, dar și într-ale vieții și ale cunoașterii lumii, inițiere făcută pe lângă bunicul Barbu; de aceeași perioadă ține o practică a jocului („De-ale buzduganele”), de inițiere în tainele luptei (cu sabia, cu arcul); tot de această perioadă ține actul esențial al învățăturii de carte, în podișorul bisericii, pe lângă preot. În tot acest timp, poveștile bunicului îl poartă pe nepot, (alături de alți nepoți) în celălalt univers: al creșterii și îngrijirii animalelor, al iubirii față de animalul credincios, sprijn de nădejde al omului.

Drumul are, ca în orice basm, valoare inițiatică: îl introduce pe Ilie, nepotul, în tainele vieții și ale lumii. Copilul află regulile ciobăniei, cum să iubească animalele, cele care îi ajută să trăiască (oile, care asigură lapte, carne, lână, produse necesare vieții), cele de transport (măgărușii, caii) și cele de pază (câinii ciobănești). Mai află copilul despre diferența dintre oameni și animale, printr-o pilduitoarea explicație despre atacul lupilor. Dacă fiarele atacă, în virtutea instinctului de supraviețuire, căci așa își asigură hrana, oamenii hrăpăreți, dornici de mai multă avere și, mai ales, fală, nu au iertare pentru actele lor de cruzime (*Cum sunt lupii; Cum sunt oamenii).*

Mai ales, nepotul Ilie află despre importanța cărții, care îl învață să iasă din starea de robie și să lupte pentru drepturile sale. Căci altă semnificație a drumului ciobăniei este și schimbul de carte, care este ascunsă în desagii mocanilor, păzită de privirile vameșilor. Cartea ține legați între ei frații de limbă românească, din zonele intra și extracarpatice. Cartea, învățătura, le este predată copiilor iarna, în podișorul bisericii, de către preotul Din Codreanu, care a făcut școala în Sibiu. Cheamă pe copii la școală. Predică frumos. Localnicii se uită la el „ca la un drapel”. Preotul, învățător, e un simbol al păstrării valorilor românismului (*Lumina din carte*).

Dragostea față de animalele credincioase reiese din cele două povești: *Cum sunt lupii* și *Șuțu*. Cele descrise în aceste povestiri emoționante sunt cățeaua bătrână Ursa și berbecul Șuțu. Prima se aruncă în luptă cu ultimele puteri, când lupii atacă turma pe vreme de ninsoare, găsindu-și sfârșitul în mod eroic. La nevoie, pe lângă câinii ciobănești, învățați să aibă grijă de oi și să le apere, sar în ajutor și berbecii. Unul dintre ei este berbecul Șuțu care salvează turma de cârlani, dar și pe tinerii ciobani, căci bâtele sculptate cu drag de ei și tocite de folosire, nu sunt de ajuns la ceas de mare primejdie, când se trezesc în față cu ursul.

Jocul copilăriei, *De-a buzduganele*, are loc lângă Cetatea Zânelor, loc de poveste. Personajele alese de copii, cu nume specifice (Dan Buzdugan, Gruia, Ali-Pașa etc.), preiau elemente din balada *Baba Novac* și *Paşa Hassan*. Au personaje cu valoare de simbol pentru istoria românilor: Mihai-Viteazul, Gruia și Baba Novac, Sinan Pașa, așa cum îi conservă memoria colectivă, transmisă prin balada istorică. Copiii se inițiază de timpuriu în tainele luptei, aceea de apărare a țării în vederea împlinirii unui ideal unificator simbolizat de Dan Buzdugan.

Prin pilda de zi cu zi, le este făcut cunoscut copiilor un model de viață: al vieții de cioban, al vieții de familie, al iubirii de carte și de frații de limbă românească, al respectului față de tradiții. Cea mai importantă dintre ele este Sântilia, descrisă în ultima povestire, *Ilie-Sântilie*. Aflăm aici despre obiceiuri: hora, învârtita tinerilor (când se pun la cale cununii), sârbe cu strigături și chiuituri (cărora autoarea le adugă texte generice pentru folclorul ciobănesc), dar și întreceri sportive (lupta cu bâta, ori ridicarea de bolovani, care atestă forța și vitejia tinerilor pregătiți să preia obligațiile ciobăniei). În obiceiul străvechi intră și târgul de produse, cele specifice: caș, brânză, obiecte sculptate în lemn, dar și altele aduse de vecini: fierătanii și pălării confecționate de sași, țesături strălucitoare și mirodenii aduse de regățeni etc. Sărbătoarea verii este totodată un mod de a pune la cale cununii, prin legăminte de căsătorie pe care și le fac tinerii. Cei care în prima povestire sunt copii, ajung în ultima la acest moment important al vieții lor. Ilie și Ana își fac daruri care pecetluiesc legătura pe viață: el îi dăruiește o păpușă de caș, simbol al ciobăniei și al împletirii destinelor, iar ea, o tufănea de busuioc, care sfințește și consfințește jurământul de iubire.

Ultima povestire reia metafora drumului: acel Ilie, „al 23-lea”, hotărăște să treacă munții și Dunărea, să lupte în Războiul de Independență al românilor împotriva turcilor.

Început și sfârșit, același personaj cu valoare semnificativă pentru mocani, căci el se leagă de sărbătoarea verii închinată Sf. Prooroc Ilie. Este Nedeia ciobănească sărbătorită în largul spațiu ardelenesc.

Cartea Florentinei Teacă transmite respectul față de valori perene: istorie, limbă, cultură și civilizație românească. Valori și instituții cinstite sunt Istoria, Biserica și Școala, ele stând la temelia unui neam.

Atmosfera de viață este reconstituită prin regionalisme care dau contur spațiului voinestean din Covasna. Ardelenisme din spațiul intracarpatic: *dâlmul* (de zăpadă), *vălăul* (de zăr), *vălătucii* (de zăpadă), *viroagă*, *cârlan, podișor*, *citov*, *tufănea*, *fierătănii* etc. prezintă întrepătrunderi cu limbajul „regățean”, folosit până în prima jumătate a secolului XX. Prezența arhaismelor: *valahi*, *vătaf*, *poteri, cătană, Legendariu* etc. are rolul de a-l purta pe cititor într-un trecut recuperat al istoriei românilor din Carpații de Curbură. Iar legătura mocanilor din Voinești Covasnei cu românii de peste munți este o realitate istorică pe care ne-o confirmă „povestea” Florentinei Teacă, apelând la argumentul cel mai important: limba română.

Farmecul povestirii e dat în carte de frumusețea genuină a limbii române, de naturalețea, simplitatea și firescul narației care are conținuturi sapiențiale evidente. Este o carte de învățătură pentru tinerii care vor să cunoască esența neamului lor. Cartea adună valoare artistică și valoare istorică deopotrivă, deoarece rescrie povestea unui neam din care-și trage obârșia autoarea. O viață de demult și până azi, o existență multimilenară, din care se reconstituie generic istoria ultimelor două secole, cu lupta de emancipare a românilor. Identitatea lor națională nu s-a pierdut nici un moment.

Ilustrația grafică, asigurată prin desenele realist-expresive ale artistului plastic Alexandrina Căşunean Vlad sporesc frumusețea, întregind fericit valoarea intrinsecă a cărții. Avem aici un decupaj din istoria milenară a românilor, legați indisolubil prin unitatea de limbă, cultură și civilizație ce le-a definit identitatea și le-a consfințit valoarea.

(Florentina Teacă, *Poveste din Voinești Covasnei*, Editura Eurocarpatica, Sfântu-Gheorghe, 2018)

Un microroman balzacian: Alexandra Man, *Oraşul subteran*,

Cuvânt înainte de Ion Țugui, Bucureşti, Editura Amurg sentimental, 2001

Corneliu Vasile

Născută la Bolintin Deal, în anul 1961, Alexandra Man a debutat în revista lunară „Amurg sentimental” din București (1996), editorial cu „Simfonii din adâncuri” (1998) și a colaborat la publicațiile *Sud*, *Albina*, *Ora de Cluj* și este prezentă în antologii literare, începând din anul1997. A moștenit talentul de povestitor de la tatăl său, Ilie Radu, căruia îi dedică această carte.

Prefațatorul spune, în „Cuvânt înainte”, că autoarea sparge tiparele conform cărora numai bărbații ar fi buni prozatori. Remarcă spiritul de observație, sensibilitatea, percepția poetică a unei realități „aproape terestră”. Portretele în mișcare sunt convingătoare, iar cartea este o reușită.

Dacă ne gândim la proza clasică de mare întindere (deși acest text are mai puțin de 60 de pagini), maniera în care autoarea tratează tema poate fi considerată balzaciană, iar proza un microroman social.

Argumente sunt amănunțita descriere a personajelor, a încăperilor, a îmbrăcămintei de epocă (medievală și contemporană), a mediului ambiant, prezentarea, prin contrast, a două grupuri de vizitatori ai catacombelor de la Hanul lui Manuc din București, pătrunderea ochiului autoarei în gândurile și meandrele faptelor unor escroci de ieri și de azi, privirea de ansamblu și susținerea logicii unor întâmplări, deși trecerile dintr-o lume (actuală) în alta (medievală) par a caracteriza proza modernă. Autoarea arată compasiune pentru ființele nedreptățite de oameni și de soartă, pentru cei care, împotriva dorinței lor, sunt împinși să facă fapte umilitoare sau reprobabile.

Interesantă și constantă este ideea complicității celor cu responsabilități administrative, politice și sociale, la jafuri, sechestrări de persoane, înșelătorii și manipulări.

Pentru incursiunea personajelor, vizitatorilor muzeului, în trecut, autoarea menționează sursa de documentare, care este un ghid al Bucureștiului din anul 1963, semnat de Dan Berindei și Șerban Cioculescu.

Romanul de mică întindere debutează cu prezentarea peisajului de toamnă târzie, în descrieri care pot fi considerate ale literaturii clasice. De exemplu: „Jocul frunzelor arămii de castan și arțar zburătăcite de vânt îmbracă într-o îmbrățișare caldă asfaltul orașului București”, sau „Scântei pâlpâinde în pulberea de mătase a aerului de octombrie se ivesc printre blocurile ce stau de veghe ca un brâu protector al Curții Vechi din București, cetate de scaun a domnitorilor Țării Românești, prin care s-au perindat de-a lungul anilor ținând în mâinile lor destinele țării.” Imediat vine nota socială: „De obicei acest lăcaș de cultură străveche este rar vizitat în zilele noastre când viața este atât de grea cu unii oameni, iar ceilalți în goana după bani nu mai au timp pentru a cerceta trecutul istoric al țării. „Un grup de turiști este format din „oameni de rând”, mânați de setea de cunoaștere, prost îmbrăcați, dar veseli, sosiți de la un cenaclu. Celălalt, din trei bărbați și patru femei, de vârste diferite, „acoperind parcă toate deceniile”, îmbrăcați elegant, sfidându-i, parcă, pe ceilalți.

Abătându-se de la traseul parcurs de ghid, literații se pomenesc, în timpul citirii unei inscripții vechi, cu un vânt polar, o furtună sau mișcări tectonice, fiind teleportați în mijlocul unui han din perioada medievală, unde apar alte personaje și preocupări. De mai multe ori se produce această translatare, astfel că acțiunea continuă într-o atmosferă de mister, personajele fiind de multe ori nedumerite la revenirea în lumea contemporană, reală.

Atât în universul real, cât și în cel imaginat, medieval, apar personaje asemănătoare, de exemplu, dintre cele pozitive, o fată gingașă, sinceră, fină, supusă unor atrocități de către cei care își satisfac poftele trupești și lăcomia de bani folosind-o, iar dintre cele negative, hrăpărețiii, infatuați, brutali, lipsiți de bun simț și de omenie.

Din grupul celor veniți de la cenaclu, o fată, Cristina, a scris un roman, intitulat „Timpul”, cu care îl asaltează pe profesorul de la care cere o părere, un aviz, până la urmă reușind să-i citească fragmente.

Un turc aclimatizat este negustor de grâu, rolul său schimbându-se, la sugestia unor români, care îi propun, cu știrea și mânjirea autorității, să deschidă o parcare pentru tiruri, cu restaurant și bordel, victime fiind tinere românce. Cei care țin secretul și nu se opun sunt lăsați acolo în calitate de clienți, ceilalți sunt terorizați fie ca să plece, fie amenințați și devenind victime ale unui sistem bine structurat.

Sunt intercalate fragmente din ghidul sau istoria Bucureștiului, concretizate prin întâmplări și evenimente pe care le produce cu succes imaginația autoarei.

Nu lipsește nici fauna trăitoare în canalele Capitalei, unde unii s-au instalat drept șefi, iar ceilalți trebuind să le aducă zilnic câștigurile din cerșetorie și din alte activități blamabile.

O descindere a poliției, pentru a-l face pe turcul bogat să cedeze, să dea adică taxă de protecție, nu are drept scop îndreptarea situației și pedepsirea celor care încalcă legea, ci numai extorcarea acestuia. Complicitățile dintre infractori și autorități, din prezent și din trecut, devin aproape explicite.

Animalitatea celor cu bani duce la formarea unor alianțe sau asocieri nocive, pentru exploatarea de carne vie sau înșelarea unor participanți la jocurile comerciale. O victimă, cum este o femeie fără apărare, este abandonată de unul, pentru a fi pasată altuia, sau trimisă la bordel.

O scenă sentimentală este aceea în care Cati, după ce naște un copil, se bucură de simpatia prostituatelor din jur, care vin cu cadouri pentru copil, văzut „ca o rază curată ce pătrunsese și-n viața lor cenușie”, însă patroana stabilimentului, Melania, o anunță că are greutăți și Cati va trebui din nou să-și vândă trupul, ceea ce duce la o tragedie: fata se aruncă în Dâmbovița, lăsând lângă copilaș punga cu galbeni primită de ea mai înainte.

Personaje malefice, Stelică și Petre uneltesc atât pentru profituri materiale, îndeosebi financiare, cât și în scop politic, al doilea fiind implicat. Influența lor în societate este considerabilă, astfel că ajung să se teamă de ei și cei care nu știau dedesubturile afacerilor.

Concepția autoarei este că istoria se repetă, oameni cu aceeași înfățișare sau culoare a ochilor revin în epoci diferite, iar răscolirea istoriei, așa cum fac eroii romanului, provoacă furtuni, cataclisme.

Atmosfera de mister, teama de necunoscut, sunt reiterate în final, când sosiții de la cenaclu, în mod evident beneficiind de simpatia autoarei, ies din străduța întunecată unde se află muzeul, ajungând să respire în marele bulevard.

Microromanul „Orașul subteran” este o proză de mici dimensiuni care atestă, negreșit, talentul autoarei Alexandra Man, dovedind o excepțională capacitate de a crea un spațiu epic credibil, care îl face pe cititor să rămână curios până la epuizarea lecturii.

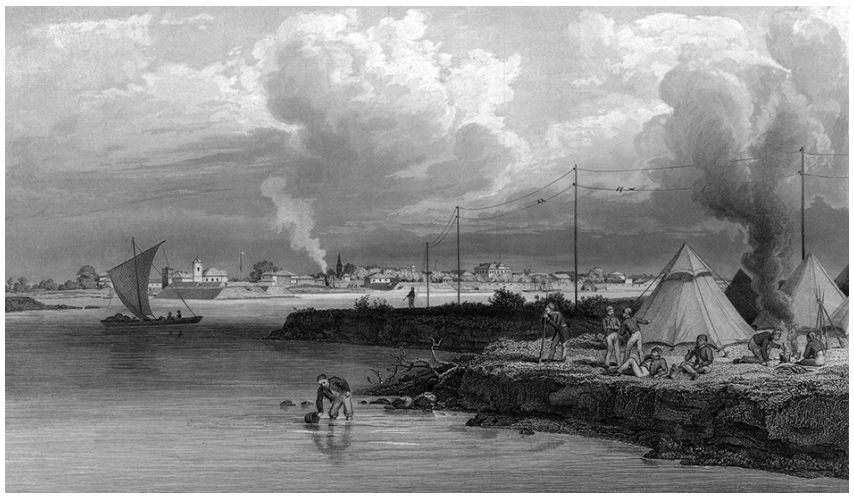
RĂZBOAIELE MODERNE LA DUNĂREA DE JOS ŞI CONSECINŢELE LOR STUDIU DE CAZ: ORAŞUL GIURGIU (1828-1958)

Emil PĂUNESCU
Florentin BREAZU

Am participat, împreună cu colegul Florentin Breazu de la Muzeul judeţean „Teohari Antonescu”, la a XVIII-a ediţie a sesiunii de comunicări ştiinţifice „Ţara Bârsei”, manifestare organizată de Muzeul „Casa Mureşenilor” din Braşov (23-24 mai a.c.). Tema principală a sesiunii a privit războaiele moderne şi „moştenirile” lor şi a atras aproape 60 de cercetători din 19 judeţe, din Bucureşti şi din Chişinău. Ca temă complementară, organizatorii s-au oprit la „Ştefan Baciu – poet universal”, secţiune la care a participat şi doamna prof. dr. Luminiţa Cornea, colaboratoare constantă a revistei „Sud”. (E.P.)

Generalităţi

Încă din secolul al XVIII-lea libertatea navigaţiei pe cursul inferior al Dunării a reprezentat o permanentă dispută între imperiile creştine conduse de Habsburgi şi Romanovi şi imperiul sultanilor, aflat în evidentă „descreştere”. După Congresul de la Viena (1815) şi mai ales după cel de la Paris (1856), a devenit tot mai clară şi dorinţa celorlalte puteri ale continentului de a participa la accesul neîngrădit în porturile dunărene. În prima jumătate a secolului al XX-lea, ambele războaie mondiale au evidenţiat interesul pregnant al Germaniei de a-şi asigura controlul celui mai important fluviu european, pretenţie aflată în contradicţie atât cu aspiraţiile restului statelor riverane, cât şi cu interesele celorlalte puteri.

Linia de telegraf militară din ostrovul Ramadan. Giurgiu, 1854. Colecţia MIMB

Internaţionalizarea tot mai accentuată a confruntărilor, lupta pentru acapararea surselor de materii prime şi a noilor pieţe de desfacere a generat o sumedenie de războaie, care au afectat tot mai des teritoriile de la Dunărea de Jos. De la un conflict la altul, teatrul de război dunărean a avut însemnătăţi şi dimensiuni diferite, fie că s-a aflat în centrul evenimentelor, fie că a rămas la periferia lor. Dincolo însă de rezultatele politice şi militare ale acestor războaie – caracteristica principală fiind creşterea progresivă a pierderilor umane şi materiale – ele au avut consecinţe complexe asupra populaţiilor şi teritoriilor afectate. Între urmările consemnate în istoria secolelor XIX-XX subliniem modificările teritoriale, favorizarea sectoarelor economice legate de înzestrarea şi aprovizionarea armatelor, dar şi impulsionarea modernizării infrastructurii, măsuri pentru combaterea epidemiilor şi pentru refacerea echilibrului demografic, reorientarea politicilor externe etc.

Un atribut comun războaielor ruso-turce din secolul al XIX-lea a fost implicarea localităţilor perechi de la vadurile Dunării dintre Ţara Românească şi Imperiul otoman (Brăila-Măcin, Călăraşi-Silistra, Oltenița-Turtucaia, Giurgiu-Ruse, Turnu Măgurele-Nicopole, Calafat-Vidin). În secolul următor accentul s-a mutat asupra principalelor porturi dunărene (Galaţi şi Brăila, iar în plan secund Giurgiu şi Turnu Severin).

În toate războaiele moderne de la Dunăre, oraşul Giurgiu a fost implicat – mai mult decât suratele sale din sudul României – datorită poziţiei lui geografice şi apropierii de capitala Bucureşti. El şi-a continuat astfel parcursul medieval de „pasăre Phoenix”, dacă ar fi să reamintim doar distrugerile din 1445, 1461, 1595 şi 1659. Considerăm cazul său reprezentativ pentru demonstrarea complexităţii urmărilor postbelice oricărei aşezări umane, fie ea riverană Dunării sau nu. De aceea ne propunem o succintă analiză a parcursului său istoric printre evenimentele militare ale secolelor XIX-XX.

Studiu de caz: oraşul Giurgiu

Încă din ultimul sfert al secolului al XVIII-lea, monopolul otoman în privinţa navigaţiei pe Dunărea Inferioară a devenit de domeniul trecutului, realitate consfinţită de păcile de la Kuciuk-Kainargi şi Sviştov. În ambele războaie ruso-austro-turce din acea perioadă Cetatea Giurgiului fusese cucerită, reliefându-se importanţa ei strategică. Apoi, în războiul ruso-turc din epoca napoleoniană, înfrângerea suferită de otomani lângă Giurgiu a avut consecinţe dramatice nu atât pentru românii din regiune, cât pentru cei dintre Prut şi Nistru. În schimb, următorul război – cel încheiat prin pacea de la Adrianopol – a avut urmări predilect pozitive pentru ambele Principate Dunărene.

Retrocedarea către Ţara Românească a fostei kazale a Giurgiului a însemnat o renaştere pentru localitate, care – încă din primul deceniu al noului său statut – a făcut paşi importanţi spre modernizare: organizare administrativă de tip urban şi reşedinţă a judeţului Vlaşca; plan de sistematizare (încredinţat spre întocmire inginerului Moritz von Ott); comitet de înfrumuseţare şi un prim loc de promenadă (viitorul Parc „Alei”); locaşuri ortodoxe de zid (ctitoria imperială „Sf. Nicolae”, bisericile de cartier „Sf. Treime” şi „Sf. Gheorghe”); spital de boli dermato-venerice, şcoală publică (pe lângă vechea biserică „Adormirea Maicii Domnului”); şantier naval (pe care a fost construită gabara „Mariţa”) şi port pentru vapoarele companiei austriece.

Războiul european din 1853-1856, intrat în istorie ca fiind al „Crimeei”, a început tot prin confruntări ruso-turce la Dunăre. După înfrângerea din insula Ramadan şi retragerea ruşilor, contigentul militar francez aliat al învingătorilor a instalat o primă linie de transmisiuni militare, al cărei traseu a fost preluat apoi de forţele de ocupaţie austriece, care au inaugurat astfel o linie de telegraf între Giurgiu şi Bucureşti, prima din Principate.

Un nou război ruso-turc, cel de la 1877, a contribuit la depopularea temporară a oraşului, iar bombardamentele artileriei otomane de la Rusciuc au produs victime şi pagube materiale. O cale ferată militară, construită de antrepriza Poliakov în numai trei luni a legat satul Frăteşti de lângă Giurgiu de punctul de trecere a Dunării de la Zimnicea, demonstrând potenţialul feroviar al zonei. Din păcate, ea a fost desfiinţată după mai puţin de un an de funcţionare. Importanţa conflictului din Balcani a atras la Giurgiu corespondenţi de presă şi observatori militari din mai multe ţări. Observaţiile şi ideile vehiculate atunci de străini au influenţat ulterior unele dintre deciziile guvernanţilor proaspăt proclamatului Regat, dar şi pe cele ale administraţiei locale.

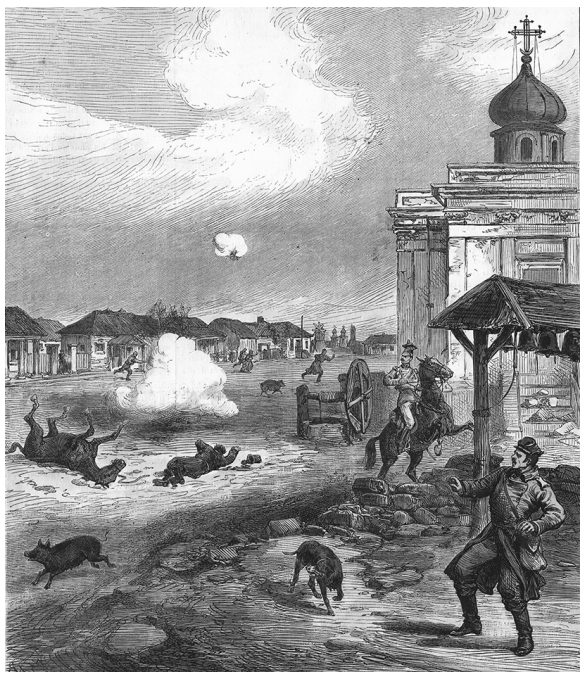
O nouă stare de război se înregistrează în 1913, când are loc mobilizarea armatei române pentru intervenţia în cel de-al doilea conflict balcanic, dar oraşul este ferit de epidemii, datorită bunei funcţionări a carantinei.

Centrul oraşului Giurgiu după incendierea din noiembrie 1916. Carte poştală ilustrată. Colecţia personală Vasile Aldea (Braşov)

Prezenţe armate la Giurgiu, în afara celor deja înfăţişate până aici, s-au înregistrat şi cu ocazia unor frământări sociale deosebite (la revoluţia din 1848, la revolta „bivolarilor” din 1873 şi la răscoalele ţărăneşti din 1907), dar acestea nu fac obiectul temei noastre.

Primul război mondial a însemnat pentru Giurgiu o distrugere fără precedent, produsă la ocuparea oraşului de forţele Puterilor Centrale, în noiembrie 1916. Atunci zona centrală şi străzile comerciale au fost incendiate sistematic şi jefuite, nici o altă localitate urbană din România nemaicunoscând pagube de asemenea proporţii. În timpul ocupaţiei, portul a devenit prioritar pentru Al doilea Reich şi a fost pusă în funcţiune conducta petrolieră Băicoi-Giurgiu. Atunci au funcţionat temporar un pod de vase peste Dunăre şi o instalaţie improvizată de ferry-boat, dar s-a întocmit şi un proiect de mare şantier naval. Cu toate pierderile aduse de teribila conflagraţie (incluzând circa 400 de locuitori morţi pe diverse fronturi), oraşul s-a repopulat cu încetul şi – în noile condiţii sociale din perioada interbelică – şi-a asumat mai hotărât rolul de pol de atracţie pentru zona rurală înconjurătoare. Dacă în primii ani postbelici refacerea clădirilor distruse a fost mai lentă, după marea criză economică a urmat o perioadă de stabilitate şi creştere, însoţită de o dezvoltare edilitar-urbanistică spectaculoasă.

Centrul oraşului Giurgiu bombardat în 1877. Stampă de epocă. Colecţia MIMB

Eliberat de Armata Franceză a Dunării în ultima zi de ostilităţi (şi decorat de Franţa cu Crucea de Război cu palmete şi titlul de oraş-erou), Giurgiu a primit – pe lângă francezi – diverşi reprezentanţi ai fostelor state europene aliate, cei mai importanţi fiind belgienii şi alţi străini de la Fabrica de zahăr „Danubiana”.

În cel de-al doilea război mondial, prin închiderea portului Constanţa şi a celor de la Dunărea maritimă, Giurgiu a devenit principalul port al ţării, cu importanţă deosebită pentru aliatul german. Atât podul de vase, cât şi ferry-boat-ul (inaugurat în 1940) erau superioare celor din războiul precedent, iar noul port petrolier din insula Cioroiu permitea o capacitate de depozitare şi export mult mai mare. Acest din urmă obiectiv a atras bombardamentele aviaţiei anglo-americane, soldate cu pagube semnificative şi victime din rândul populaţiei civile. O ultimă luptă s-a desfăşurat la 26 august 1944, când foştii aliaţi au avut o încercare (eşuată) de ocupare a oraşului, mai multe construcţii importante din zona Parcului Alei având de suferit.

După ocuparea Giurgiului de trupele sovietice, în afara unor abuzuri (de tipul celor cunoscute în întreaga ţară), aici s-a conturat proiectul podului „Dunărea”, obiectiv strategic nu numai pentru România şi Bulgaria, ci pentru toate ţările blocului estic, controlat de U.R.S.S. Construit între anii 1952-1954 şi numit ulterior Podul Prieteniei, acesta a continuat să fie supravegheat direct de militarii „marelui prieten de la Răsărit” până la retragerea lor oficială din 1958. Sub pretextul asigurării unor locuinţe corespunzătoare pentru specialiştii şi consilierii sovietici, în general pentru viitorii constructori ai Podului, încă din 1950 deportările din oraş ale „duşmanilor de clasă” şi „elementelor necorespunzătoare” au fost proporţional mai mari decât în alte zone. Pe de altă parte, adiacent marelui şantier al Podului, au fost construite un prim cartier de „blocuri” cu două nivele, câteva localuri social-culturale şi gara „internaţională” Giurgiu-Nord.

Am trecut în revistă 130 de ani de istorie „modernă”, pe parcursul căreia oraşul Giurgiu a cunoscut şase războaie. Uneori consecinţele directe ale confruntărilor militare au fost dramatice (la 1877, 1916-1918, 1944), fără a uita şi influenţele lor ulterioare, inclusiv pe cele benefice. În alte situaţii (la 1829, 1853, 1913), când localnicii au fost afectaţi într-o mai mică măsură şi nu s-au înregistrat pierderi importante, instaurarea păcii a adus de fiecare dată schimbări, mai mult ori mai puţin profunde şi spectaculoase.

Două veacuri din istoria comunității bolintinene. Poveștile a o sută de mii de bolintineni în două mii de pagini

Bolintin Vale, 15 iunie 2019, pelerinaj la Bolintineanu

Primire tradițională cu pâine și sare la "Casa Sandu Toma" – în imagine Luiza Gabriela Stoica și Nicolae Scurtu

Ștefan Nedelcuță-Apope (director Direcția Județeană pentru Cultură Teleorman), Vasile Grigore, Laura Dumitrescu-Nicolau, Ciprian Necșuțu

La vremea vorbelor, pe malul Ilfovățului, în atmosfera primitoare a "Casei Sandu Toma"

În încercarea de a face un „pro domo" Bolintinului și acțiunilor lui culturale prin reprezentanții săi, nu pot să nu remarc și să nu vă împărtășesc ceea ce se întâmplă meritoriu în acest spațiu giurgiuvean. Dacă în urmă cu aproape zece ani revista „Sud" renăștea, oarecum, făcând pași mici dar siguri către o recunoaștere cel puțin la nivel național, iat-o astăzi capabilă să descopere nume noi, să promoveze acțiuni culturale de talie internațională sau concursuri literare cu premii câștigate de scriitori români, apariții editoriale bilingve cu participare românească, dar și evenimente culturale consemnate în periodicele de specialitate din străinătate. Mai mult decât existența paginilor acestei reviste „Sud", de organizarea Toamnei Culturale Bolintinene, de inițierea concursului de literatură „Și eu vreau să fiu scriitor" care să vină în sprijinul elevilor care iubesc și vor să se exprime liber prin scris, câțiva dintre cei care realizează aceste activități culturale, Ștefan Crudu, Marian Grigore și Ciprian Necșuțu, coordonați de Vasile Grigore au reușit să editeze cea mai importantă lucrare care a vorbit vreodată despre destinele a peste o sută de mii de locuitori ai Bolintinului ultimelor două veacuri: „Metamorfozele unei comunități. Bolintinul și neamurile lui".

Așa cum spunea însuși acad. Răzvan Theodorescu, vicepreședintele Academiei Române, cartea aceasta este „*cea mai importantă operă de antropologie socială din România contemporană. Ceea ce ați făcut în legătură cu populația Bolintinului și a satelor circumvicine pe baza datelor precise din arhive, la știința mea nu a mai făcut nimeni*".

Autorii acestei ample lucrări în două volume au gândit un program de promovare a acesteia în trei etape: pe 15 iunie în moderna sală de sport a Liceului „Dimitrie Bolintineanu" din Bolintin Vale, pe 21 iunie la Biblioteca Județeană „I.A. Bassarabescu" din Giurgiu și pe 26 iunie la Academia Română, în Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu".

La prima apariție a cărții în fața cititorilor, Bolintinul s-a bucurat de prezența a peste 200 de poeți, scriitori, jurnaliști, critici literari, profesori, studenți, elevi care au înțeles importanța acestor pagini ce vor fi prezente de acum în bibliotecile publice unde încă mai vorbește despre tradiție, cultură și identitate națională. Dacă la orele dimineții curtea bisericii din Bolintin era învăluită de liniște, iar centrul orașului era amorțit și tăcut ca o zi toridă în așteptarea unei ploi reci de vară, câteva ore mai târziu totul părea să fiarbă în micul orășel, din toate punctele de vedere: oameni mulți, dar și o căldură care nu oferea decât deshidratare și disconfort. La un moment dat a apărut și un echipaj de poliție la porțile bisericii, neînțelegând ce se întâmplă, mirat și curios totodată în fața unei mulțimi care, prin atitudine nu dădea de înțeles că ar fi vorba despre vreun protest spontan, tocmai în fața mormântului scriitorului Dimitrie Bolintineanu. Imediat ce ne-am adunat cu toții, am intrat în curtea bisericii unde redactorul-șef al revistei „Sud", Vasile Grigore a prezentat istoria seculară a monumentelor dedicate marelui poet, creații ale sculptorilor Karl și Carol Storck.

Ne-am deplasat apoi în Sala de Sport din oraș unde am fost întâmpinați cu diplome de participare, dar și cu insigne care, prin simbolul care îl conțineau, al unui copac ADN cu rădăcinile la vedere, copacul vieții, ne-au amintit faptul că existența noastră este în strânsă relație și determinare cu cea a generațiilor trecute. Mai mult decât atât, este vorba despre identitate, tradiție, apartenența la o cultură, un neam care datează de secole.

Referitor la acest volum, moderatorul întâlnirii, scriitorul și editorul Florentin Popescu a afirmat: „o carte cu totul de excepție și cred că acesta va rămâne un moment crucial, un moment de referință în istoria, nu numai a locurilor Bolintinului, ci chiar pentru istoria întregii țări. Prin acest volum autorii fac cunoscute țării o serie de evenimente din istoria Bolintinului, oraș care se pierde ca vechime în negura veacurilor. Cele două volume, pur și simplu m-au copleșit. Așadar, autorii au făcut investigații foarte serioase în arhivele județului Giurgiu, în arhivele statului, chiar și investigații pe cont propriu cu mare succes printre oamenii Bolintinului. Lucrarea domniilor lor este excepțională, recompune istoria de aproape două veacuri a Bolintinului, schimbările care s-au petrecut, formele administrative, deciziile care s-au luat, unele bune altele mai puțin bune, în câteva cuvinte viața așezării de-a lungul anilor."

Un moment deosebit a fost acela când a luat cuvântul poetul Nicolae Dan Fruntelată și a scos în evidență tristul adevăr al existenței de astăzi a societății românești, scăldată – așa cum am mai spus-o și eu de atâtea ori – în mocirla indiferenței față de adevăratele valori, față de frumosul autentic. Am ajuns să asistăm cu tristețe la dansul grotesc al multora în hora prostului gust și a interesului de moment. Astfel că poetul Nicolae Dan Fruntelată a citit manuscrisul „Un exercițiu de nemurire", al unui articol care este publicat în pagina a treia a numărului curent al revistei.

Așa cum bine remarca și fostul ambasador Neagu Udroiu, în cartea aceasta „sunt sinteze, aici nu este vorba de descriere. Se puteau transcrie absolut toate informațiile găsite în arhive și am fi avut aceleași cuvinte frumoase de spus. Dar aici este vorba despre o serioasă căutare, documentare și sintetizare a informațiilor, de îndepărtare a neesențialului și de a pune unele sub altele aceste date care, iată, au ajuns să umple două mii de pagini."

În binecunoscutu-i stil distinct, în care cuvintele importante sunt exprimate într-un mod apăsat, cu o tonalitate gravă, profesorul și istoricul Nicolae Scurtu, printr-un exercițiu autentic de oratorie a mărturisit: „ceea ce face grupul de la Bolintin este cu totul excepțional. Ce se întâmplă în Bolintin de câteva decenii se datorează în mod deosebit dlui Vasile Grigorescu și colaboratorilor lui. Această carte vine de fapt să umple un gol istoric. Aici, pe lângă românii care sunt majoritari au muncit și au contribuit prin eforturile lor fizice și intelectuale bulgari, sârbi, greci, aromâni, țigani... Cartea aceasta este rodul a peste două decenii de muncă intensă în Arhivele Naționale, în arhivele particulare, în cele mai importante biblioteci științifice ale țării. Cartea aceasta beneficiază de un aparat critic și de o bibliografie temeinic structurate. Ea se constituie de fapt într-o exemplară radiografie a unei comunități care a existat, a viețuit și a creat în aceste locuri. Autorii coordonați cu multă atenție și grijă de domnul Vasile Grigorescu au evidențiat în contribuțiile lor esențialul. Această carte nu este conspectarea unor documente la arhivele statului, este citirea integrală a acelor documente, fișarea lor analitică și rezumarea în câteva propoziții a esențelor. Aceste aspecte înseamnă rigoare, o cunoaștere temeinică a subiectului și mai ales o pasiune greu de egalat, greu de învins. Această carte se impune ab initio ca un monument închinat Bolintinului, Giurgiului și culturii naționale. Această carte constituie din acest moment o sursă extrem de importantă pentru istorici, pentru literați, pentru folcloriști, pentru lingviști și pentru toți oamenii de cultură."

Participarea d-lui Doru Dinu Glăvan, președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, pentru prima dată la evenimentele culturale organizate în Bolintin, l-a făcut să mărturisească următoarele, cu o oarecare emoție stăpânită cu succes în fața numerosului public: „Uniunea Ziariștilor Profesionisti din Romania are deja o sută de ani de existență. Avem lucruri mari pe care le-am făcut până acum, dar și acțiuni puternice pe care le vom realiza de acum înainte și vă asigur că în aceste proiecte ale noastre Bolintinul cultural va exista în sufletul și în fapta noastră."

Acest prim eveniment organizat cu prilejul apariției lucrării „Metamorfozele unei comunități. Bolintinul și neamurile lui" s-a încheiat într-o locație absolut superbă, din satul Podișor, la câțiva kilometri de Bolintin, pe proprietatea domnului Sandu Toma, un om care a sprijinit cu mărinimie acțiunile culturale prin care se scot în evidență și valorifică tradițiile și istoria acestor locuri. Astfel că, toți cei peste două sute de participanți, creatori din diverse domenii ale culturii, prin grija domnului Sandu Toma au fost întâmpinați tradițional, cu pâine și sare, delectându-se mai apoi cu un pahar cu vin, purcel la proțap și alte delicii în compania Tarafului de la Vărbilău, cunoscut publicului din emisiunile realizate de poetul Mircea Dinescu.

„Consfătuirea" cultural-gastronomică s-a întins până târziu, pentru că nimeni nu-și dorea să fie primul care să se despartă de o sărbătoare pe care cuvintele sunt prea sărace pentru a o descrie.

Felicitări organizatorilor – revista „Sud" și Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu – și mulțumiri generoaselor gazde, domnului Sandu Toma, soției și fiicei sale, Doina și Ionela Toma.

Deoarece în data de 21 iunie nu am fost disponibil pentru a-mi însoți colegii la Biblioteca Județeană „I.A. Bassarabescu" din Giurgiu pentru cea de-a doua prezentare a „Metamorfozelor unei comunități" vă voi descrie în câteva cuvinte momentele din data de 26 iunie 2019, din Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu" al Academiei Române. Într-o zi deosebit de călduroasă, asemenea zilei în care a avut loc prima lansare de la Bolintin Vale, aproape o sută de persoane (poeți, prozatori, critici literari, jurnaliști, artiști plastici etc.) au ieșit din casele lor

(continuare în pag. 23)

(urmare din pagina 22)

pentru a fi prezenți la cea de-a treia prezentare – pot spune și cea mai plină de emoție – a lucrării „Metamorfozele unei comunități. Bolintinul și neamurile lui" semnată de Ștefan Crudu, Marian Grigore, Ciprian Necșuțu, sub directa coordonare a pasionatului de istorie Vasile Grigore, redactor șef al revistei „Sud". După vizionarea unui scurt film documentar care descrie realizarea acestei cărți, despre lucrare au fost invitați să vorbească – exceptându-i pe autorii lucrării – Ștefania Dinu (dir. adj. al Muzeului Național Cotroceni), Cristina Olteanu (șefa Biroului Județean al Arhivelor Naționale Giurgiu), George Apostoiu (diplomat, scriitor și publicist), Emil Păunescu (istoric, fost director al Muzeului Județean Giurgiu), Florin Colonaș (critic de artă), moderați de profesorul și istoricul Nicolae Scurtu. Invitatul de onoare al evenimentului a fost acad. Răzvan Theodorescu, vicepreședintele Academiei Române.

Parcă în ciuda vremii dogoritoare de afară, cu un tonus extraordinar, cu deosebita-i cadență oratorică prof. Nicolae Scurtu a precizat că lucrarea în discuție „reprezintă eforturile îndelungate ale acestei echipe de autori, cercetări de arhivă, de bibliotecă, presă locală, cercetări de arhive particulare și locale. Oamenii aceștia au ceva cu totul special. Ei și-au însușit spusele unui emul al lui Nicolae Iorga care afirma că *dacă ai un sat, ai grijă de el, dacă n-ai un sat, te rog să adopți unul !*. Oamenii aceștia născuți și crescuți acolo, educați în lume s-au întors la matcă și au reliefat prin contribuțiile lor specificitatea acelei zone, a acelui pământ. Această carte se constituie, de fapt, în una dintre cele mai interesante antologii de personaje existente cândva, care au apărut în cultura românească în ultima sută de ani. Această carte este truda unor oameni care au izbutit să aducă în prim plan istoria mai veche, modernă și recentă a Bolintinului."

Ca susținătoare a autorilor, dumneaei însăși fiind bolintineancă, Ștefania Dinu, director adjunct al Muzeului Național Cotroceni consideră că „orașul Bolintin Vale este unul dintre cele mai norocoase orașe din România având o asemenea echipă de oameni inimoși și neobosiți care scot la lumină istoria și o împărtășesc cu noi prin lucrări bine documentate și apreciate de specialiști. Este un minunat mod de a-ți dovedi apartenența la o comunitate, la un neam și de a transmite copiilor de astăzi, tinerei generații un set de valori și un bagaj de cunoștințe care să îi ajute să nu-și uite rădăcinile, tradiția și locul de baștină. Este un omagiu pe care autorii acestei excepționale lucrări îl aduc înaintașilor, locuitorilor de pe meleagurile bolintinene, este așa cum se spune foarte frumos în introducere, un exercițiu de nemurire. Toți visăm, mai mult sau mai puțin, la nemurire și eu cred că prin această carte toți cei pomeniți în paginile ei sunt deja Nemuritori."

O altă distinsă prezență feminină care a luat cuvântul în această sală a Academiei Române a fost d-na Cristina Olteanu, șefa Biroului Județean al Arhivelor Naționale Giurgiu: „Autorii acestor volume reușesc să privească dincolo de scopul imediat pentru care ele au fost create înțelegându-le conținutul informațional ca pe un puzzle ale cărui piese nu au cerut decât să fie îmbinate, puse cap la cap pentru a reda secvențial imagini ale evoluției comunității oferindu-ne, cel puțin nouă, celor care ne tragem rădăcinile din zona Bolintinului prilejul redescoperirii identității, în bună măsură uitate. Cele două volume oferă imaginea parcursului vieții sociale, evoluția numelor de locuri și persoane, de la naționalitate etnie și confesiunea locuitorilor comunității, până la activitățile ocupaționale ale acestora, dinamica populației, nașterea și evoluția familiilor, înrudirile stabilite între persoanele comunității, evoluția acestora în timp precum și rolul pe care l-au avut în parcursul și transformarea societății în diferitele etape ale vremii. Dat fiind caracterul de noutate, al scopului și modului în care a fost elaborată lucrarea, autorii acesteia, pe lângă realizarea unui inedit exercițiu al nemuririi comunității bolintinene oferă o valoroasă sursă de informare urmașilor acestei comunități pentru identificarea propriilor rădăcini înfipte în adâncul a peste 200 de ani. Lucrarea aceasta relevă însemnătatea documentului de arhivă din perspectiva celei mai veridice și obiective surse de cercetare și informare și aduce un plus de cunoaștere și recunoaștere a rolului social al instituției arhivelor naționale în păstrarea și protejarea memoriei noastre colective."

A urmat la pupitru diplomatul și scriitorul George Apostoiu care a subliniat încă odată faptul că „informațiile din primele două volume, adunate deocamdată în 2000 de pagini, mărturisesc despre vechimea satului, despre toponimie, onomastică, despre viața religioasă și bisericească, despre meserii, localnici și venetici, negustorie și negustori, boieri și plugari. Ele depășesc interesul imediat al locului, fac parte dintr-un patrimoniu de izvoare și documente pentru care Academia are temeiul să ia cunoștință și să le valorifice."

Cu multă modestie și emoție în glas, fostul director al Muzeului Giurgiu, remarcabilul istoric Emil Păunescu, a mărturisit: „Ca mic istoric, dar care am viciul acesta al bibliografiilor confirm că, într-adevăr, din nefericire, în alte zone ale țării, în comunități cu tradiții care impresionează nu s-au găsit oamenii care să facă așa ceva. Autorii ne-au încredințat că lucrează la al treilea volum în care vor fructifica o nouă parte din munca aceasta migăloasă de repertoriere a documentelor."

Așa cum spuneam și mai sus, invitatul special al acestei lansări a fost acad. Răzvan Theodorescu, vicepreședinte al Academiei Române. Cu o notă elegantă și o distincție aparte, a subliniat importanța acestei lucrări din perspectivă academică, științifică, aceste peste 2000 de pagini fiind de un real ajutor cercetătorilor, oamenilor de știință în demersurile lor de evidențiere a adevărului istoric, social și cultural: „Este o operă care redă un univers uman pe care Nicolae Iorga, imediat după primul război, îl numea, într-un faimos studiu al său, *istoria țării prin cei mici*. Lumea aceasta mică, lumea de negustori, de arendași, lumea de țărani care mișună în documentele pe care le-ați adunat este adevărata Românie. Dumneavoastră ați reușit, și repet, nu știu o altă lucrare de această proporție, ați reușit să faceți o istorie adâncă, o proiecție adâncă în universul acesta țărănesc și popular. La dumneavoastră este o lume țărănească, dar și o lume populară care bate la porțile orașului care face până la urmă și unirea de la 1859, aici în Muntenia și face chiar și Revoluția de la 1848. O lume efectiv cuceritoare ! Ați făcut o treabă extraordinară și, într-adevăr, aici, la Academia Română era locul în care trebuia făcută prezentarea acestei lucrări."

Emoționantă a fost și întâlnirea respectabilului academician cu criticul de artă Florin Colonaș, foști colegi de bancă în anii de liceu. Asigurându-i pe autori de tot sprijinul pe care îl vor primi necondiționat din partea celui mai înalt for cultural român, Florin Colonaș a creionat la rându-i importanța și necesitatea unei astfel de lucrări: „Dat fiind legăturile noastre colegiale și frățești, o prietenie de aproape 70 de ani, îmi permit să spun că Răzvan Theodorescu a găsit întotdeauna un cuvânt bun și pentru tineri, dar și pentru oamenii care se preocupă de anumite domenii culturale și științifice și a fost întotdeauna deschis oricărei colaborări. Ceea ce răsfoim astăzi aici este o lucrare care are conexiuni foarte puternice sociologice, politice și onomastice. Sub diversele sale aspecte este un complex de date care va servi în viitor oamenilor care se ocupă de masterate, doctorate și care vor găsi aici seva unor informații extrem de precise."

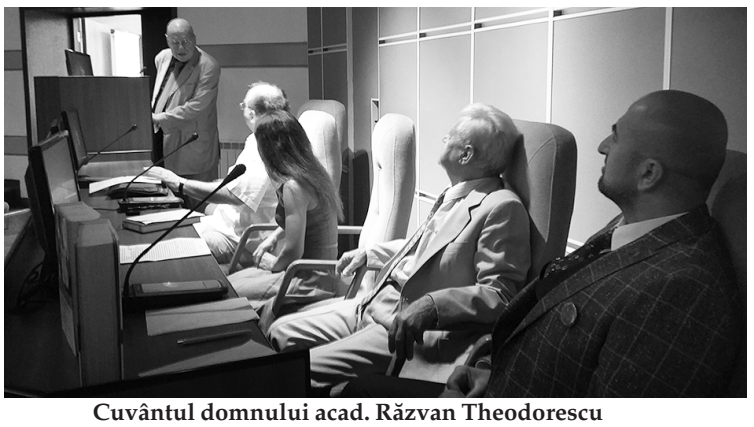
Elocventă prin prisma ideilor enunțate a fost și intervenția d-nei Luminița Cornea, istoric și critic literar, muzeograf colaborator la Muzeul Carpaților Răsăriteni, sosită special pentru acest eveniment tocmai de la Sf. Gheorghe, județul Covasna, care a vorbit despre firele nevăzute ce leagă românitatea, atât peste Carpați, cât și peste fruntarii, lucrarea „Metamorfozele unei comunități" având darul să întărească, să potențeze acest gen de legături absolut necesare pentru coeziunea unui neam.

Vizibil impresionat de atmosfera creată, înconjurat de atâtea cuvinte de apreciere, de încurajări pentru o continuitate la fel de serioasă a activității culturale și științifice, Vasile Grigore, coordonatorul lucrării atât de apreciată de oameni avizați din domeniu, a mărturisit cu emoție: „Vă spun sincer și fără emfază că o astfel de lucrare nu s-a mai făcut până acum. Este o concepție originală și am pornit la drum având un plan cu o structură firavă, doar câteva idei, un plan pe care a fost necesar să îl dezvoltăm din mers, să îl adaptăm să-l îmbogățim fără a avea neapărat un termen de comparație sau un exemplu la care să ne raportăm. Rezultatul îl puteți vedea: informații inedite despre niște evenimente extrem de comune, dar și cele mai importante din viața unui om: nașterea, căsătoria și moartea. [...] Aceste două volume au rolul de a pune niște temelii, unele profunde, temeinice pentru interpretări și analize ce vor putea fi exprimate într-un limbaj mai ușor de asimilat, care se vor putea transforma în niște povești gustate de o categorie mult mai largă de cititori. O primă astfel de carte o pregătim și va fi gata anul viitor. Ea se va numi *Despre niște țărani* și va cuprinde genealogiile unor familii, multe imagini, o iconografie bogată, dar mai ales va cuprinde extraordinar de multe povești. Unele vesele, altele triste, unele cam fără perdea, povești în care personajele principale vor fi chiar oamenii din lucrarea prezentată astăzi."

Același vorbitor a scos în evidență faptul că un proiect de anvergura „Metamorfozelor unei comunități", care s-a întins de-a lungul mai multor ani, a necesitat resurse importante și implicarea multor oameni și instituții, dintre care a ținut să-i numească și să le mulțumească membrilor Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, Consiliului Local și Primăriei Bolintin Vale, domnului primar Daniel Trăistaru, Arhivelor Naționale, iar pentru organizarea evenimentelor prilejuite de prezentarea lucrării a ținut să mulțumească, încă odată, d-lui Sandu Toma, d-nei prof. Mihaela Enache, director al Liceului „D. Bolintineanu", d-nei Emilia Bordieru, administrator al Sălii de Sport, ca și d-lor Arnăutu Răduță, Dan Tudor, Gheorghe Tudor și Nelu Cristea.

În foaierul Amfiteatrului „Ion Heliade Rădulescu" al Academiei Române cei aproape o sută de participanți, fie ei prieteni ai cărților, cititori, scriitori sau jurnaliști, bucurându-se de această sărbătoare a culturii române au schimbat impresii, cărți de vizită, au inițiat proiecte, colaborări noi, totul în numele unei continuități care trebuie să vorbească despre noi, despre identitate, despre trecutul istoric, un trecut pe fundațiile căruia ne construim noi astăzi visele.

A consemnat Gabriel Dragnea

Cuvântul domnului acad. Răzvan Theodorescu

Foaierul Amfiteatrului "I.H. Rădulescu", în prim plan profesoarele Andreea Grigore, Raluca Nițescu, Gianina Mehedințu

George Theodor Popescu, Radu Boroianu, Florentin Popescu, Vasile Grigore

Academia Română, 26 iunie 2019

Satisfacție după un eveniment memorabil: Vasile Grigore, Constantin Bărbuță, Gabriel Dragnea

Diploma de Merit oferită gazdelor manifestării din partea ACTIB și revistei SUD: Ionela Toma, Marian Grigore, Vasile Grigore

La Podișoru, lângă Bolintin, pe malul Ilfovățului: în plan secund gazda evenimentului, Doina Toma, iar în prim-plan Nicolae Roșu și "nepoții din America"

Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai... pe malul Ilfovățului, locul unde Cultura și-a găsit o binemeritată răsplată

Un mare susținător al Culturii: Sandu Toma împreună cu unul dintre autori, Marian Grigore

La Biblioteca Județeană Giurgiu, 21 iunie 2019: Emil Păunescu, Daniela Bardan (directorul instituției), Vasile Grigore, Ștefan Crudu, Marian Grigore, Ciprian Necșuțu

Romanița-Maria Ștențel

Limba română

Limba română, în cuget și-n simțire...

„Limba română la sine acasă este o împărătească bogată… limba este însăși floarea sufletului etnic al românimii, limba românească e o muzică…” spune poetul Eminescu, cel care a văzut „poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere”, iar noi, cei de astăzi, vorbitori ai limbii române, avem o sărbătoare care îi încununează toate calitățile, o zi specială de cinstire:

ZIUA LIMBII ROMÂNE – 31 august

Ca reporter am străbătut țara și m-am bucurat să intru în multe școli, de la oraș și de la sat, și să văd afișate panouri cu citate despre limba maternă, fie în clase ori în biblioteca școlii, sau în cabinetele speciale de studiu al limbii și literaturii române. Deseori am citit și acest vers-poem: „Limba română este patria mea”, semnat de Nichita Stănescu.

O altă mărturisire de prețuire a limbii în care gândim, vorbim și scriem, mi-a oferit-o la microfon Academicianul-matematician Gheorghe Păun de la Pitești, întemeietorul revistei de cultură „Curtea de la Argeș”. Domnia sa spunea: „Celulele mele, de la buricele degetelor până la neuroni, au crescut cu apă românească, argeșeană chiar, au crescut în limba română, de asta nu pot trăi cu altă apă, în altă limbă”…

Ca cititoare am aflat și alte mărturisiri dovezi ale dragostei pentru limba română, cea strămoșească, în cărți ori în reviste scrise pe suport de hîrtie, fabricată din celuloză, de esență vegetală… Cu bucurie am aflat însă din revista U.Z.P., editată de Uniunea Ziariștilor Profesioniști, că unii creatori preferă și alt suport pentru scris… Așa mărturisește cel care a scris „pogoane de articole prin ziare și reviste, dar și o căruță de cărți”, gazetarul Ștefan Mitroi, din al cărui eseu „Scrisul pe frunze” voi cita câteva fragmente ca un elogiu adus cuvântului în limba maternă, cea românească, pe cer, pe nori, pe copaci ori pe frunze.

„Am început prin a-I trimite o scrisoare lui Dumnezeu, încă înainte de a merge la școală. Nici pomeneală să-mi pese de faptul că nu cunoșteam literele alfabetului. Nu mi-ar fi fost oricum de folos, căci, imediat ce rosteam un cuvânt, în gând, îl și vedeam desenându-se pe cer ca să-l poată citi Dumnezeu. Așa era pe atunci, cuvintele se scriau singure. Vorbesc de cele pe care I le trimiteam prin intermediul cerului, lui Dumnezeu.

După aceea, tot încercând să dau de barza ce mă adusese pe lume, am zis să le trimit și păsărilor câteva rânduri, și m-am apucat să scriu pe aer. Dovadă că le plăcea ce le spun, privighetorile nu se mai opreau noaptea din cântat, iar ciocârliile nu mai voiau să plece toamna în țările calde…

După asta am scris pe iarbă, să mă citească iezii și mieii… apoi pe florile de salcâm. Să mă poată citi și albinele. După care, pe picăturile de ploaie, ca să mă poată citi iarba. Mai apoi pe scoarța copacilor, să mă poată citi îmbrățișările fetelor îndrăgostite. Și mai apoi, pe lumina zilei, pentru lumina ochilor mamei, care nu știau altfel să citească, întrucât mama nu făcuse nici măcar o zi de școală.

…Când m-am îndrăgostit prima oară, am scris , o vară întreagă, pe înserări…

…Cel mai drag e atunci când scriu pe frunze, lucru ce mi se întâmplă tot mai des în ultimul timp. Căci, scrisul pe frunze e, dintre toate, singurul cu șanse să rămână. Pe lângă faptul că-l ia vântul și-l duce prin toată lumea, primăvara, când crezi că i s-a pierdut urma, se întoarce la tine mai proaspăt decât în clipa în care te-a părăsit.”

Vasile Szolga

Lumea așa cum este

INVAZIA ȚÂNȚARILOR

Sosise vara, cu căldurile toride, după o perioadă de vreme ploioasă când plouase de credeai că s-au deschis baierele cerului. Verdeața izbucni mai abitir decât în ceilalți ani dar, pe lângă verdeață, apărură țânțarii. Mai întâi câțiva, apoi orașul se umplu de nori întregi de țânțari prăsiți în bălțile de apă rămase de pe urma ploilor. Grădinile și parcurile orașului deveniră adevărate oaze în care, unii, și nu spun că toți, deoarece puțini se mai aventurau prin parcuri, nu se mai puteau înțelege de bâzâitul lor. Cum ieșeai din casă, țânțarii tăbărau pe tine și îți intrau în ochi, urechi și chiar în gură, dacă aveai nesansa să deschizi gura cât timp te aflai pe stradă. Lumea arăta ca după o epidemie de pojar, iar unii se scărpinau până la sânge.

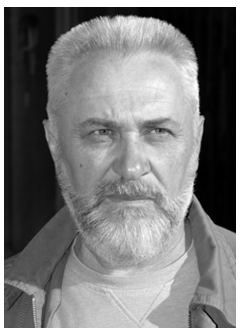
Văzând nenorocirea care se abătuse asupra orașului, primăria hotărî că trebuie luate măsuri drastice. Așa nu se mai putea trăi, parcă era una din plăgile abătute asupra Egiptului la prorocirea lui Moise și la porunca Domnului. Mai întâi se formă o comisie care studie temeinic problema în discuție, circa două săptămâni, doar nu se putea lua o hotărâre pripită cu o astfel de calamitate. Apoi se hotărî o licitație și după încă două săptămâni, licitația firmelor de distrugere a țânțarilor avu loc. Sigur că după licitație apărură contestațiile celorlalte firme, și chiar și unele organizații de ocrotire a faunei depuseră contestații. Evident că aceste contestații fură rezolvate cu rapiditate maximă, în circa trei săptămâni.

În sfârșit, firma câștigătoare trecu la treabă. Se începu cu un proiect de prefezabilitate, doar nu era să treacă la treabă, așa fără o pregătire temeinică, proiect care însă nu dură mult, doar o singură săptămână, deoarece, după asta, urmă proiectul cel mare, de fezabilitate. După ce mai trecură încă două săptămâni, se trecu serios la treabă, adică întocmirea planului de distrugere a țânțarilor care terorizau orașul. Dezbaterile pe marginea proiectului se desfășura cu vehemență, unii susținând că se puteau produce pagube însemnate, iremediabile, nu se știa care, dar trebuiau avute și astea în vedere. Se aduseră câțiva specialiști din Amazonia, știut fiind că acolo problema țânțarilor reprezenta într-adevăr o mare problemă și chiar un specialist din mlaștinile de la vărsarea fluviului Mississippi. Nu mai spun că se consultară, doar telefonic, cu niște specialiști aflați în delta Nilului.

În sfârșit, se putea trece la treabă dar, natura, acea natură vitregă care nu ascultă de omenire, își băgă coada, precum dracul în ciorba săracului, aduse iarna mai devreme cu îngheț și zăpadă și proiectul fu abandonat din lipsă de obiect al muncii. Sigur că se cheltuise jumătate din bugetul primăriei, buget alocat asfaltărilor unor străzi, dar acum oricum, iarna, nu se mai punea problema asfaltărilor, în schimb se câștigă o neprețuită experiență în domeniul extirpării țânțarilor.

Dar, din nefericire, femeia de serviciu, singura rămasă în birourile, acum goale ale firmei câștigătoare, rebegită de frigul din camerele firmei, puse pe foc maldărul de hârtii reprezentând documentația în domeniul exterminării țânțarilor.

Dar nu mai conta, mai venea un alt an, în care poate se mai câștiga o licitație, și lumea putea scăpa de invazia de țânțari, sau de vreo altă calamitate.

George Theodor Popescu

Academia lui Diogene (V)

– Stanca Țiganca –

– Un’ te-ci fă Dadă ? !

– Ia-ncoa să fac rostirea, zicea. Se pripășise încă dă pă vremea lu’ Brăiloiu cu tot nemetu’. Dintâi la Curte mai pă urmă-n cătun. Cilibie muiere Stanca… Țiganca ! ! Și delicată. De, …nevastă de lăutar; pambriu verde cu colțunaș, fustă-nflorată, brâu de tafta, scurteică. Păi ce-o mâna Stan la de-alde Toma Negoi de-avea nevoie la sapă, la seciră ? ! măcar la cârpit coșaru’, cu baligă ? ! Mira-m-aș. Umbla cât îi ziulica – mai lesne-i era să dea-n cărți. Ba la Chiva lu’ Colac, ori încolo pă Sârbeasca la una Lina Drugii că iubea, sau la aia dă pă Linie beteagă dintr-ai lui Mărțan.

– Te văz supărată Daică, o căina. Să scot cărțile ? Adă un țol aci, ceva să nu stăm în țărână. Pân’ s-aducă asta un preș, o velință, numai ce le descânta «douășpatru dă sfinți cu douășpatru dă cărți, bine știți, bine să-mi dați dă știrea lu’»

– Supărată... mai întrebi ? ! Păi nu se prăpădi omu’ meu mai an ? ! acuși înspre vară dădu și piatra, vai și amar, c-a venit așa pă sus ca o șfoară dăspre Colceag... negură și prăpăd... Acu’ Dumnezeu cu mila. Ce lega, ce dezlega – măre nu știu, c-o fi, c-o păți, cum că „dama dă roșu, la drum dă seară... cu craiu dă verde… cu vorbe rele pentru craiu dă tobă… care ca-ntr-o gloată… la dama dă ghindă, cu veste”. Ăstea cu gura căscată… mulțămite. Și nu pleca Oacheșa cu mâna goală; un ciur dă mălai, mai rar o mână de făină, un mertic dă fasole, câteva oușoare proaspete, o gâtie de ceapă… Bolbotine ? ! nici vorbă, că era sgarandivă rău.

– Da, ceva unsoare n-ai ? ! acolo niște jumări. Poate un franc dă țigări ? ! că fuma. Fuma ca o șerpoaică. Și numai d’ăle boierești... Aroma ! ! ! Când ostenea – din calea vipiei venea dă să punea colea pă șanț. C-aveam un păr sălbatic, rotat, cu umbra dulce, nu-ș dă unde răsărise. Da nu singură… că-l avea pă Manole dă să ținea scai.

Ăsta, un plăvan dă țigan la vreo șase – șapte ani. Și-unde nu mi se tolănea rumen cum era în poala mână-si și tânjea… ca mielu’. Că era neînțărcat.

– Hai treci și crapă piază-rea, îl îndemna – c-avea slăbiciune, unde-l lepădase la șapte luni de neleapcă. Ia-n să vezi ce-am pățit. Taman ne’ntorceam dă la pogonu’ ce-l aveam cu secară la Drumu’ lu Berechet de-l năpădise rugu’. Pă prispă al meu plângea – uitat de-a bătrână, nu-ș pe unde’și făcea veacu’ – Plângea de mama focului dă gândeam că face aprindere. Cu ce să-l alin ? ! Stanca pă șanț… numai ce cată dintr-o parte și zice:

– Fă Daică, nu te supăra... din ce bag de seamă, n-ai piept… și lu’ ăsta micu’ al tău îi e foame.

– Fugi d’acilea, Dadă ! Și – unde nu mi-l înșfacă…Păi nu s-a’nseninat copilu’ și i-a trecut și sughițu’ ! ! Gungurea vesel ca și cum ar fi vrut să cânte.

Ne-am pus pă râs ca ălea... Până-ntr-un timp, că ne-a retezat-o Ăl bătrân – că trăia.

– Ptiu femei proaste, ați spurcat fecioru’. Na că-l făcurăți frate cu țiganu’. Cum să-l mai fac io p’ăsta popă ? ! ! și continuă, murmurând, după un gând numai de el știut. De-acu, tot într-o “rostire” are să bântuie... bietul, slugă la cai albi.

– Nicu Butimanu –

– Mă – zicea - voi n-ați văzut bobocu’ ăsta dă gâscă ? !

Trage de-un fir de troscot până dă-n cur și tot el se miră de ispravă. Ptiu, ăsta-i mai prost ca Vasilica lu’ Grădinaru ! !

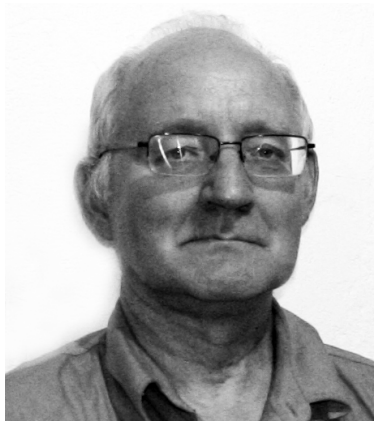
Și ne lăsa așa mască fără să ducă raționamentul până la capăt. Încât puteam să facem tot felul de presupuneri. Cărui fapt se datora că aia lu’ Grădinaru devenise etalon de prostie și către ce înțelegere se arunca gândul lui, greu de spus.

Alt’ dată de bine ce Mogleață, câinele, se învârtea în jurul cozii ca năucu’ plin de-ncântare numai că-l aud:

– Păzea, a căpiat nebunu’, parcă-ar fi Nandy. Și tot așa țintea înadins c-o vorbă și se ducea într-ale lui.

– Io-te la alde Is, a uitat de ce-a plecat de-acasă. Hei, pălărie ..zărghitu’, ziua de ieri e-n partea ailaltă. Și arăta malu’ dimpotrivă al gârlii, pe Golășeanca.

Unchiul meu Nicu Butimanu – că despre el este vorba, părea înclinat către acea parte chisnovată a lucrurilor și întâmplărilor. În particular, cum ar zice Fane Articol – fiindcă pe fond trăia nehotărât. Slujind cu silnicie nevoilor sale.

Charles Michelson (1900-1970), originaire de Falticeni, département Suceava, le fondateur d'une famille française d'exception

Jean Yves-Conrad

Verificând textul celor două cărți pe care le-am dedicat românilor înmormântați la Paris sau în afara capitalei Franței, m-am „îndrăgostit" pur și simplu, din punct de vedere intelectual, desigur, de membrii unei familii de origine evreiască care ilustrează perfect aportul strălucit al românilor la dezvoltarea Franței, cu o contribuție esențială la cultura franceză, de care poate fi mândru poporul român atât de iubit de mine și care m-a inspirat în alegerea motto-ului: „România nu-mi aparține, dar eu aparțin României".

Cu ocazia împlinirii unei cifre rotunde – 80 de ani pe 11 iunie 2019, profit de paginile revistei „Sud" pentru a ura „La mulți ani !" „fratelui" și colaboratorului permanent al acestei publicații, ziaristului de excepție Ion Andreiță, cel care în urmă cu exact 21 de ani mi-a dat impulsul necesar pentru a mă implica profund într-o cultură atât de bogată precum este cea românească, pe care o descopăr încântat în fiecare clipă, iar de aproape 38 de ani nu mai pot trăi fără ea.

Vă las să parcurgeți primul articol al unei serii prin care pun în valoare orașul Fălticeni și poporul evreiesc prin intermediul unei familii cu totul deosebite, familia Michelson:

1. Charles Michelson (1900-1970), om de afaceri, între altele fondatorul postului de Radio Europe 1;

2. Suzanne Last (1900-1944), soția lui Charles Michelson, cea care a fost unul dintre martirii Rezistenței, asasinată de naziști la Baudrigues, în comuna Roullens, departamentul Aude;

3. Monique Salzmann (1928-2018), fiica celor doi de mai înainte, o mare psihanalistă a Franței, decedată anul trecut în departamentul Lozère și care a fost căsătorita cu Charles Salzmann (1927-2009), consilier personal al președintelui francez François Mitterrand (1916-1996) și cel mai influent prieten al lui;

4. Jean-Louis Salzmann (n. 1955), fiul lui Monique Salzmann și nepotul lui Charles Michelson și, Suzanne Last, fost președinte al Universității Paris XIII – St-Denis.

Cimetière Bagneux, tombe 3, l. 5, t. 31 - Charles MICHELSON (Fălticeni, 29 octobre 1900 – Paris, 25 mai 1970) – Homme d'affaires, fondateur d'Europe n°1

Charles Michelson est né le 29 octobre 1900 à Fălticeni, dans le département de Suceava.

Arrivé en France en 1920, il se marie à Paris, le 15 mars 1928, à la mairie du IVe arrondissement avec Suzanne Last, née elle aussi à Fălticeni le 1er mars 1900. L'acte de mariage indique que, domicilié 1, rue du Plâtre, il était « *industriel* ».

Voici la copie intégrale de l'acte de mariage n° 218 enregistré à la mairie du 4e arrondissement de Paris :

« *Le quinze mars mil neuf cent vingt-huit, dix sept heures, devant Nous ont comparu publiquement en la mairie: Charles MICHELSOHN, industriel, né à Falticeni (Roumanie) le vingt-neuf octobre mil neuf cent (vingt-sept ans) domicilié rue du Platre, 1, fils de Lupu MICHELSOHN, décédé et de Roza MICHELSOHN, sa veuve, sans profession, domiciliés rue du Platre, 1, d'une part… Et Suzanne LAST, sans profession, née à Falticeni (Roumanie) le premier mars mil neuf cent (vingt-huit ans) domiciliée avenue Kléber, 27, et avant à Bucarest (Roumanie), fille de Iosef LAST banquier, et de Maria David, son épouse, sans profession, domiciliés à Bucarest, d'autre part. Aucune opposition n'existant. Les futurs époux déclarent qu'il n'a pas été fait de contrat de mariage. Charles MICHELSOHN et Suzanne LAST ont déclaré l'un après l'autre vouloir se prendre pour époux et Nous avons prononcé au nom de la loi qu'ils sont unis par le mariage. En présence de: Léon BARETY[1], Député des Alpes Maritimes, Nice, et de Max BERKOVITZ[2], banquier, avenue Kléber, 27, témoins majeurs, qui, lecture faite, ont signé avec les époux et Nous Jules Eugène BOURCIER, adjoint au maire du quatrième arrondissement de Paris, Chevalier de la Légion d'Honneur (./.)*

Suivent les signatures des deux époux et des deux témoins

Une fille, Monique[3], née le 18 juin 1929, donc âgée de 15 ans en 1944, naquit de cette union. Les deux époux divorcèrent. Le jugement de divorce fut prononcé le 15 mai 1937 par le tribunal civil de la Seine, alors que Monique n'était âgée que de 8 ans.

En 1936, Charles Michelson saisit l'opportunité de racheter une modeste station de radio privée à Tanger[4], au Maroc, qui bénéficie d'un vide juridique en termes de règlementation pour la radiodiffusion. En augmentant la puissance d'émission et en modernisant la station en plein cœur d'une zone internationale, Michelson est vite contraint à se voir refuser de trop étendre la couverture de Radio Tanger, à la suite d'une loi votée spécialement par le gouvernement de l'époque, car il redoute une influence extra-métropolitaine qu'il ne pourra pas contrôler. La guerre éclate et il est forcé de céder sa société au gouvernement de Vichy.

Il est fait prisonnier sous ce gouvernement, puis s'évade pour rejoindre les États-Unis. A la Libération, l'État français négocie une compensation avec Michelson. En dédommagement de Radio Tanger, il veut obtenir Radio Andorre mais l'opération, qui déchaîne les passions du monde journalistique et politique, n'aboutit pas. Il obtient alors 98 millions de francs ainsi que la fréquence en ondes courtes de Radio Monte-Carlo (RMC) pour une durée de cinq ans, cette radio étant majoritairement détenue par la SOFIRAD et, de fait, par l'État français. Cependant, Michelson parvient à échanger cette concession pour celle de Télé Monte-Carlo que le ministre François Mitterrand lui accorde juste avant de quitter son poste, le 22 octobre 1949. Là encore, les politiques s'emparent de l'affaire, notamment pour atteindre François Mitterrand. La chaîne Télé Monte-Carlo est lancée le 19 novembre 1954. Michelson devient conseiller en communication du prince Rainier et son associé dans la Société Monégasque de Banques et de Métaux Précieux. Mais il prépare également, en secret, le lancement de Télé Sarre et de la radio Europe n°1. Tout comme TMC, implantée à Monaco, ces deux antennes pourront exploiter un site d'émission en dehors de la France, plus exactement en Allemagne, dans la Sarre.

Nous allons passer à présent en revue les différents vecteurs audiovisuels qu'a créés Charles Michelson.

Il crée à cette fin la société de droit monégasque *Image et Son* avec l'appui de la Société Monégasque de Banques et de Métaux Précieux. L'objectif initial de cette société est de constituer un réseau de stations de télévision privées en France. Pour calmer les inquiétudes du nouveau ministre français de l'information, Pierre-Henri Teitgen, opposé à cette entrave au monopole de la R.T.F., Charles Michelson cède tous ses droits le 20 août 1951 au Prince Rainier III de Monaco qui devient actionnaire et investit dans *Image et Son*. Le 11 février 1952, la création de la télévision monégasque est confirmée par les pouvoirs publics français qui signent le 21 mars 1953 la convention de mise en œuvre de l'option Télé Monte-Carlo en lui supprimant toutefois le droit d'extension sur le territoire français par des relais en France, limitant ainsi sérieusement le développement de cette nouvelle chaîne de télévision.

Le 19 novembre 1954, jour de la fête nationale monégasque, Télé Monte-Carlo est inaugurée par le prince Rainier III en présence de Charles Michelson et d'Henri de France *(https://www.dailymotion.com/video/xnuj9)*. Elle est la seconde chaîne de télévision privée en Europe après Télé Saar qui a commencé ses programmes en Sarre en février de la même année. Elles sont toutes deux la propriété de la société du Prince Rainier III et de Charles Michelson, *Images et Son*. Le 18 avril 1956, Télé Monte-Carlo retransmet en Eurovision le mariage du prince Rainier III avec l'actrice américaine Grace Kelly, ainsi que le 13e Grand Prix automobile de Monaco.

Radio de la France d'après-guerre, Europe n° 1 est créée sous l'impulsion de Louis Merlin, Charles Michelson, Maurice Siegel, Jean Gorini, Lucien Morisse et Pierre Sabbagh. Des hommes qui n'avaient alors aucune expérience de la radio et qui n'ont eu cesse d'innover.

Poursuivant ses investissements, Michelson prépare en secret le lancement de Télé-Sarre et de la radio périphérique Europe N°1. En 1952, le monopole de la télévision et de la radiodiffusion dans le protectorat français de la Sarre, indépendant de la République fédérale d'Allemagne (RFA), est attribué à M. Michelson et à sa société. En contrepartie de la création d'une chaîne de télévision germanophone régionale baptisée Télé-Saar, il obtient des autorités sarroises la concession d'un émetteur de forte puissance pour une « *périphérique* », échappant au monopole français de la radiodiffusion. Pour la diffusion, un émetteur est construit en Sarre, près de Sarrelouis, sur le plateau du Felsberg qui, d'après des études des techniciens du IIIe Reich faites à la demande d'Hitler, était le meilleur endroit pour couvrir toute la France.

Pour concevoir les programmes de la nouvelle station périphérique, Michelson recrute Louis Merlin (Troyes, 10 octobre 1901 – Paris, 20 mai 1976), artisan du succès de Radio Luxembourg. Il embauche également Pierre Sabbagh (Lannion, 18 juillet 1918 – Paris, 30 septembre 1994), le créateur du journal télévisé français, pour diriger la rédaction et Pierre Charles Marcel Napoléon Leroyer, dit Pierre Delanoë (Paris, 16 décembre 1918 – Paris, 27 décembre 2006) pour diriger les programmes de la station qui privilégient alors la musique pop. Quant à Maurice Siegel, il modifia sensiblement le style des journaux parlés, permettant à Europe n 1 d'acquérir une certaine réputation dans le domaine de l'information. La station de radio était lancée en janvier 1955 ! Europe n°1 s'installe au 26 bis rue François Ier à Paris dans les anciens studios de *Voice of America.*

La station prend le nom d'Europe n°1 sur une idée de Louis Merlin, ainsi que celui-ci l'indique dans ses Mémoires: « *On m'a souvent demandé comment et pourquoi j'avais choisi ce nom. Les causes en sont multiples et simples. Lorsqu'à la fin de 1953 je rêvai à un avenir nouveau et à la possibilité de créer une station nouvelle (que je croyais alors devoir être de télévision), je pensai qu'il fallait adopter un nom différent des autres, qui tournaient tous autour de Radio ou Télé-quelque-chose. De plus, cette station idéale devait être dans mon esprit le premier poste "européen". Enfin, cela ne me déplaisait pas d'annoncer qu'il serait "N°1". Les expressions "le premier", "le meilleur", "le plus grand", etc., portent toujours sur le public*. »

Charles Michelson est décédé à Paris le 27 mai 1970 et est inhumé au cimetière de Bagneux (en ligne 5 de la division, mais en réalité en ligne 7, deux rangées ayant été rajoutées) en compagnie de ses parents:

– Rose Michelson, née Vainrauch (17 avril 1976 – 3 mai 1965), sa maman;

– Volf Michelson, décédé le 6 mai 1914, son papa.

Afin de mieux découvrir la vie professionnelle de Charles Michelson, voici une liste de sources documentaires que l'on pourra consulter:

Luc Bernard, *Europe 1: La grande histoire dans une grande radio*, Paris, éditions Centurion, octobre 1990, 755 p. (ISBN 978-2227061019);

Les collections de l'Inathèque;

Histoire de la chaîne monégasque;

Le cadeau de François Mitterrand à Charles Michelson, in *L'affaire* « Images et Son », p. 2;

L'inauguration de Télé Monte-Carlo par le Prince Rainier III, TMC 50 ans – TMC Monte-Carlo, novembre 2004;

Rainier s'associe à Michelson, in *L'affaire* « Images et Son », p. 3;

Les combines de Michelson, in *L'affaire* « Images et Son », p. 5;

Michelson fonde Europe n°1, in *L'affaire* « Images et Son », p. 4.

Les archives professionnelles retraçant l'activité de Charles Michelson de 1929 à sa mort ont été déposées aux Archives nationales et elles comprennent 127 carton. Le fonds est riche en documents éclairant les démêlés – avec la justice et les milieux politiques et financiers – auxquels Charles Michelson fut confronté au cours de sa vie professionnelle fertile en événements.

François Mitterrand lui a rendu hommage le 30 juin 1983 en qualifiant ce fondateur de la station radiophonique Europe1 de « Pionnier de la radiodiffusion et visionnaire »

, première radio privée périphérique (ses émetteurs sont installés en Sarre) dont il se fit rapidement évincé par ses adversaires financiers.

Dans le prochain numéro de « Sud »: *Suzanne Last (1900-1944), une résistante exceptionnelle*.

---

[1] Léon, Jean, Jacques Baréty (Nice, 18 octobre 1883 – Nice, 10 février 1971), conseiller général des Alpes-Maritimes (canton de Puget-Théniers) de 1910 à 1944, député des Alpes-Maritimes (1919-1940), président du Conseil général des Alpes-Maritimes (1932-1945), secrétaire d'État et ministre en 1929-1930. Il a voté les pleins pouvoirs au maréchal Pétain en 1940, membre du Conseil national installé par Vichy sous l'occupation, il est réhabilité en 1947 au vu de son attitude prise, dès 1941, à l'égard du gouvernement de Vichy et l'aide continue qu'il a apportée aux persécutés et aux résistants ».

[2] Max Mihaly Berkowitz (Avasujvaros/Orașu Nou, Maramureș 8 juin 1883 – New York, 1953) était un banquier originaire de ce village dépendant de Baia Sprie, dans le département de Satu-Mare.

[3] Cf., dans notre 3e article consacré à la famille de Charles Michelson où vou découvrirez un portrait de sa fille Monique, psychanalyste, ex-épouse de Charles Salzmann, ami et conseiller du président François Mitterrand.

[4] Historiquement cette radio est à rattacher à Radio Impérial de Charles Michelson née en 1939 et diffusant localement depuis Beni Makhada jusqu'en 1942.

Charles Michelson (1900-1970), originar din Fălticeni, județul Suceava, întemeietorul unei familii franceze de excepție

Cimitirul Bagneux, Parcela 3, l. 5, t. 31 – Charles MICHELSON (Fălticeni, 29 octobre 1900 – Paris, 25 mai 1970) – om de afaceri, fondator al postului Europe 1.

Charles Michelson s-a născut la 29 octombrie 1900 la Fălticeni, județul Suceava.

Sosit în Franța în 1920, se căsătorește la Paris pe 15 martie 1928, la primăria arondismentului IV cu Suzanne Last, născută de asemenea la Fălticeni, la 1 martie 1900. Certificatul de căsătorie indică faptul că locuia la nr. 1 pe strada Plâtre; el era „industriaș".

Iată copia integrală a actului de căsătorie nr. 218 înregistrat la primăria arondismentului IV din Paris:

„La 15 martie 1928, ora 17.00, în fața noastră s-au prezentat public la primărie: Charles Michelson, om de afaceri, născut la Fălticeni (România) la 29 octombrie 1900 (27 de ani), domiciliat pe str. Plâtre, nr. 1, fiul lui Lupu Michelson și al Roza Michelson, văduvă, fără profesie, domiciliată pe str. Plâtre nr. 1, de o parte. Și Suzanne Last, fără profesie, născută la Fălticeni (România) la 1 martie 1900 (28 de ani) domiciliată pe Bulevardul Kléber, nr.

27 și înainte la București (România), fiica lui Iosif Last, bancher și a Mariei David, soția fără profesie, domiciliați în București, de cealaltă parte. Nu a existat nicio opoziție. Viitorii soți declară că nu au încheiat un contract de căsătorie. Ch. Michelson și Suzanne Last și-au declarat unul altuia voința de a se căsători și noi am pronunțat în numele legii că ei au fost uniți prin căsătorie. În prezența martorilor Léon Barety[1], deputat al Alpilor Maritimi, Nisa și Max Berkovitz[2], bancher, Bulevardul Kléber nr. 27, martor principal, care după ce au citit documentul au semnat împreună cu tinerii căsătoriți și noi, Jules Eugène Bourcier, viceprimar al arondismentului IV al Parisului, cavaler al Legiunii de Onoare."

Urmează semnăturile celor doi soți și ale celor doi martori.

O fiică, Monica[3], născută la 18 iunie 1929, deci în vârstă de 15 ani în 1944, vine pe lume din această căsătorie.

Cei doi soți divorțează curând. Sentința de divorț a fost pronunțată la 15 mai 1937 de Tribunalul Civil al Senei, pe când Monica nu avea decât 8 ani.

În 1936 Charles Michelson profită de oportunitatea de a înființa un modest post de radio privat la Tanger[4], în Maroc, care beneficia de un vid legislativ în privința reglementării. Michelson va constata repede că i se restrânge zona de acoperire pentru Radio Tanger ca urmare a unei legi votate special de guvernul epocii, căci aceștia se temeau de o influență extrametropolitană pe care nu ar putea-o controla. Războiul izbucnește și este obligat să-și cedeze societatea guvernului de la Vichy.

Este prizonier al acestui guvern, apoi evadează ca să ajungă în SUA. După eliberare, statul francez negociază cu Michelson o recompensă, iar ca despăgubire, în loc de Radio Tanger vrea să obțină Radio Andorre, dar această operațiune, care declanșează pasiuni în lumea jurnaliștilor și a politicienilor, nu reușește. El obține atunci 98 de milioane de franci și postul Radio Monte Carlo, cu frecvența pe unde scurte (RMC) pe o perioadă de cinci ani, acest post de radio fiind deținut majoritar de SOFIRAD, de fapt, de statul francez. În același timp reușește să schimbe această concesiune cu cea de la Télé Monte Carlo (TMC), pe care ministrul François Mitterand i-o acordă chiar înainte de a-și părăsi funcția, la 22 octombrie 1949. La acest nivel însă, politica pune stăpânire pe afacere, în special pentru a-l afecta pe Mitterand. Canalul Télé Monte Carlo este lansat la 19 noiembrie 1954. Michelson devine consilierul în comunicare al prințului Rainier și asociatul său la Societatea Monegască pentru Bănci și Metale Prețioase.

Însă el pregătise, de asemenea în secret, lansarea postului de televiziune Télé Sarre și Radio Europe 1. Ca și TMC cu sediul la Monaco, aceste două posturi vor putea emite și în afara Franței, mai exact în Germania, la Sarre.

Charles Michelson

Am trecut în revistă diversii vectori audio vizuali creați de Michelson.

El înființează în final societatea (de drept monegasc) „Image et Son" cu sprijinul Societății Monegasce a Băncilor și a Metalelor Prețioase. Obiectivul inițial al acestei societăți era de a constitui o rețea de stații de televiziune private în Franța. Pentru a calma îngrijorările noului ministru al comunicațiilor, Pierre Henri Teitgen, oponent al acestei spargeri a monopolului RTF, Charles Michelson cedează toate drepturile sale la 20 august 1951 prințului Rainier III de Monaco, care devine acționar și investitor la societatea „Image et Son". La 11 februarie 1952 crearea televiziunii monegasce este confirmată de autoritatea publică franceză care semnează la 21 martie 1953 convenția de înființare a Télé Monte Carlo, în cadrul căreia se suprimă totodată dreptul de extindere pe teritoriul francez prin relee, limitând astfel în mod drastic dezvoltarea acestui nou canal de televiziune.

La 19 noiembrie 1954, sărbătoarea zilei naționale în Monaco, Télé Monte Carlo este inaugurată de prințul Rainier III, în prezența lui Charles Michelson și a lui Henri de France. Este al doilea canal de televiziune privată din Europa după Tele Saar, care își începuse activitatea în Sarre, în februarie același an. Ambele sunt proprietatea societății prințului Rainier III și a lui Charles Michelson, „Image et Son".

La 18 aprilie 1956, Télé Monte Carlo retransmite prin Eurovision căsătoria prințului Rainier III cu actrița americană Grace Kelly, ca și al treisprezecelea Grand Prix automobilistic la Monaco.

Radioul francez de după război, Europe 1, ia naștere din inițiativa lui Louis Merlin, Charles Michelson, Maurice Siegel, Jean Gorini, Lucien Morisse și Pierre Sabagh, oameni care nu aveau atunci nicio experiență în domeniu și care nu au încetat să inoveze.

Michelson pregătise în secret lansarea Tele Sarre și Radio Europe 1. În 1952, monopolul televiziunii și radioului Sarre, regiune autonomă de Republica Rederală Germania, este atribuit lui Charles Michelson și societății sale. În contrapartidă la înființarea unui post de televiziune germanofon regional Tele Saar, el obține de la autorități concesiunea unui emițător foarte puternic pentru o zonă „periferică", ieșind de sub monopolul francez de radiodifuziune. Pentru difuzare a fost construit un emițător în Sarre, aproape de Sarrelouis, pe platoul din Felsberg care, după studiile tehnicienilor celui de-al III-lea Reich, efectuate din ordinul lui Hitler, era cel mai bine situat pentru a acoperi întreaga Franță.

Pentru a concepe programele noii stații periferice, Michelson îl recrutează pe Louis Merlin (Troyes, 10 octombrie 1901 – Paris, 20 mai 1976), artizan de succes al Radio Luxembrug. De asemenea, îl angajează pe Pierre Sabbagh (Lannion, 18 iulie 1918 – Paris, 30 septembrie 1994), creatorul jurnalului de știri în televiziunea franceză și pe Pierre Charles Marcel Napoleon Leroyer, zis Pierre Delanoë (Paris, 16 decembrie 1918 – Paris, 27 decembrie 2006) pentru a conduce programele stației care promovau atunci muzica pop. În ceea ce-l privește pe Maurice Siegel, el modifică sensibil stilul jurnalelor, permițând postului Europe 1 să dobândească o reputație în domeniul informației. Stația de radio fusese lansată în ianuarie 1955, Europe 1 stabilindu-și sediul la nr. 26 bis, pe strada François I din Paris, în fostul studio de la „Vocea Americii".

Este numită Europe 1 după ideea lui Louis Merlin, după cum notează acesta în Memoriile sale: „M-am întrebat adesea cum și de ce am ales acest nume. Cauzele sunt multiple și simple. Până la sfârșitul lui 1953 visam la un viitor altfel și la posibilitatea de a crea o stație nouă (ceea ce credeam atunci că trebuia să fie o televiziune), gândeam că trebuia adoptat un nume diferit de altele, care schimba totul în jurul Radio sau Tele-ceva. În plus, aceasta stație ideală trebuia să fie, după părerea mea, primul post european. În sfârșit, nu-mi displăcea să anunț că el va fi nr. 1. Expresiile primul, cel mai bun, cel mai mare erau prea des folosite în public."

Charles Michelson a murit la Paris la 27 mai 1970 și a fost înmormântat în cimitirul Bagneaux (pe rândul 5, dar în realitate pe rândul 7 al parcelei, două rânduri fiind mutate) alături de părinții săi:

– Rose Michelson, născută la Vainrauch (17 aprilie 1876 – 3 mai 1965), mama sa;

– Volf Michelson, mort la 6 mai 1914, tatăl său.

Ca să aprofundăm mai bine viața profesională a lui Charles Michelson, iată o listă de surse documentare pe care le-am putea consulta:

Luc Bernard, *Europe 1: La grande histoire dans une grande radio*, Paris, éditions Centurion, 1990, 755 p. (ISBN 978-2227061019);

Colecțiile Inathèque;

Istoria postului monegasc;

Le cadeau de François Mitterrand à Charles Michelson, în *L'affaire* « Images et Son », p. 2;

L'inauguration de Télé Monte-Carlo par le Prince Rainier III, TMC 50 ans – TMC Monte-Carlo, noiembrie 2004;

Rainier s'associe à Michelson, în *L'affaire* « Images et Son », p. 3;

Les combines de Michelson, în *L'affaire* « Images et Son », p. 5;

Michelson fonde Europe n°1, în *L'affaire* « Images et Son », p. 4.

Arhivele profesionale ce tratează activitatea lui Charles Micleson din 1929 până la moartea sa au fost depozitate la Arhivele Naționale și conțin 127 de dosare.

În numărul următor al revistei „Sud": „Suzanne Last (1900-1944), o excepțională luptătoare în Rezistență".

Traducere în limba română de
Constanța Crudu

---

[1] Léon, Jean, Jacques Baréty (Nisa, 18 octombrie 1883 – Nisa, 10 februarie 1971), consilier general al Alpilor Maritimi (cantonul Puget-Théniers) din 1910 până în 1944, deputat pentru Alpii Maritimi (1919-1940), președinte al Consiliului General al Alpilor Maritimi (1932-1945), secretar de stat și ministru între 1929 și 1930. El a votat guvernarea mareșalului Pétain în 1940, membru al Consiliului National stabilit la Vichy în timpul ocupației, reabilitat în 1947 pentru atitudinea luată încă din 1941 față de guvernul de la Vichy și ajutorul continuu pe care l-a dat celor persecutați și celor angajați în Rezistență.

[2] Max Mihaly Berkovitz (Orașul Nou, Maramureș, 8 iunie 1883 – New York, 1953) era un bancher originar din acest sat aparținând de Baia Sprie, în județul Satu Mare.

[3] Conform celui de-al treilea articol al nostru dedicat familiei Charles Michelson, unde veți descoperi un portret al fiicei sale, Monique, psihanalist, fostă soție a lui Charles Salzman, prieten și consilier al președintelui François Mitterand.

[4] Acest post de radio a fost atașat la Radio Imperial al lui Charles Michelson, apărut în 1939 și transmițând local, după afirmațiile lui Beni Makhada, până în 1942.

Clubul de istorie

Marian GRIGORE

La Academia Română, 26 iunie 2019: George Apostoiu, acad. Răzvan Theodorescu, Nicolae Scurtu, Cristina Olteanu

Suntem în plină vară și deși „miroase” puternic a vacanță, membrii Clubului de Istorie nu dau semne că ar face vreo pauză. Și aceasta după o lună iunie foarte bogată în evenimente, care le-a solicitat la maximum capacitățile organizatorice și resursele.

Așadar, pe 20 iulie 2019, la Bolintin Vale s-a desfășurat a XLV-a ediție a Clubului de Istorie, cu o participare mai numeroasă decât ne-am fi așteptat, ținând cont de cele mai înainte expuse. Tema a fost una destul de liberă, pentru a permite intervențiile cât mai multor participanți, ea gravitând în jurul celor petrecute cu 75 de ani în urmă, la 23 august 1944.

Așa cum este obiceiul la reuniunile noastre, prima parte a fost dedicată celor mai noi știri și evenimentelor întâmplate în răstimpul trecut de la ultima întâlnire. Am avut astfel prilejul să trecem în revistă cele trei prezentări ale lucrării „Metamorfozele unei comunități. Bolintinul și neamurile lui”, de la Bolintin Vale, Biblioteca Județeană Giurgiu și București, la Academia Română, o deosebită emoție stârnind discursul susținut cu acest prilej de domnul academician Răzvan Theodorescu, care a avut deosebite cuvinte de apreciere la adresa realizării echipei formate din Vasile Grigore, Ștefan Crudu, Marian Grigore și Ciprian Necșuțu. Opinia Domniei sale, că o asemenea realizare ar merita răsplătită cu distincția „Meritul Academic”, ne face să concluzionăm că proiectul acesta, de creare a unei baze de date istorice care să-i cuprindă pe toți locuitorii Bolintinului veacului premergător Marii Uniri din 1918, la care au contribuit atât membrii Clubului de Istorie, cât și Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu și-a atins scopurile.

După aceste momente de satisfacție unanim împărtășită, au urmat altele, care au semănat tristețe în sufletele participanților la această ediție a Clubului, căci s-au vizionat imagini ce n-ar fi trebuit să existe, unele care prezentau demolarea, în ultima săptămână a lunii mai, a Hanului de la Ciorogârla, clădire seculară, emblematică în localitate, cu o istorie bogată despre care paginile revistei nostre pot da mărturie. Declasarea din categoria Monumentelor Istorice și demolarea sunt urmare a unor acțiuni greu de înțeles din perspectiva unor iubitori ai trecutului și patrimoniului istoric și arhitectural așa cum sunt membrii Clubului de Istorie. Însă, așa cum s-a spus, până când în sânul comunităților ponderea acestui gen de oameni nu va fi mai însemnată, aceasta va fi soarta multor asemenea monumente valoroase, văduvite însă de aprecierea și dragostea celor în mijlocul cărora își înalță bătrânele ziduri.

Referitor la tema ediției, adică 23 august 1944, Vasile Grigore a anunțat descoperirea unui nou document, la Arhivele Județene Alba, care face referire la prezența la Bolintin a Guvernului României în săptămâna posterioară acestui eveniment.

Doamna Milica Dan, după anunțul unei viitoare apariții a unei lucrări dedicate învățământului bolintinean, ocazionată de sărbătorirea în această toamnă a 130 de ani de la inaugurarea clădirii Școlii Vechi, operă a arhitectului Jules Elisee Berthet, a prezentat mai multe cărți poștale din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, unele expediate de pe front, altele în direcția frontului, provenind din Arhiva Ion Carbarău, extrem de importante prin conținutul lor nu numai pentru istoria locală, ci și pentru cea națională.

Despre alte asemenea înscrisuri – scrisori de pe front – a vorbit și Ștefan Crudu, evocând figura unui erou de război care nu a mai avut șansa să-și revadă familia și satul, căzând victimă glonțului inamic – ironia soartei – în chiar ziua de 23 august 1944. Tot Ștefan Crudu a relatat vizita făcută la cimitirul Ghencea Militar la mormântul aviatorului Marin Ghica, doborât la Bolintin Vale în august 1943 și despre care revista noastră a relatat într-un număr precedent (Ciprian Necșuțu, *Căpitanul aviator Marin Ghica*, în „Sud”, nr. 214-215, ianuarie-februarie 2019, p. 22-23).

Mormântul aviatorului Marin Ghica

Aviatorul Sile Tănescu

În aceeași notă, Ciprian Necșuțu a prezentat noi informații privitoare la aviatorul bolintinean Vasile C. Tănescu, căzut în anul 1943 pe frontul rusesc (Vasile Grigorescu, *Doi eroi: Călin și Vasile Tănescu*, în „Sud”, nr. 210-211, septembrie-octombrie 2018, p. 22). Ele i-au fost furnizate de un foarte bun specialist în domeniu, dl Deneș Bernard, căruia îi mulțumim.

Așadar, conform acestor informații, Vasile C. Tănescu era sublocotenent aviator în rezervă în Escadrila 74 Bombardament din 19 iunie 1941.

Pentru curajul său și spiritul de sacrificiu de care a dat dovadă a fost decorat de trei ori cu Ordinul Virtutea Aeronautică cu Spade:

1. Clasa Crucea de Aur, prin I.D.R. nr. 2840/11.10.1941 pentru „fapte de arme deosebite și servicii excepționale pe câmpul de luptă. Observator și fotograf cu 20 de misiuni executate pe front”;

2. Clasa Prima Baretă la Crucea de Aur prin I.D.R. 3037/4.11.1941: „Sublocotenentului av. rez. Tănescu C. Vasile – are 28 ieșiri pe front, rămânând întotdeauna în urmă pentru a fotografia rezultatele bombardamentului, înfruntând riscurile cele mai mari și aducând prețioase informații. Observator în escadrila 74 Bombardament și echipaj fotografic”;

3. Clasa a doua Bareta Crucea de Aur prin I.D.R. 539/20.02.1942 – „Sublocotenentului av. rez. Tănescu C. Vasile pentru cele 42 misiuni de război executate, din cele mai grele. A bombardat cu efecte nimicitoare coloanele motomecanizate inamice. A bombardat cu rezultate foarte bune amplasamentele de artilerie și aglomerări de trupe.”

În continuare, cum întâlnirea avea loc la 20 iulie, ziua Sfântului Proroc Ilie Tesviteanul, pr. Vasile Valeriu Dumitrescu ne-a reamintit semnificațiile acestei sărbători creștine.

Partea finală a întâlnirii a fost rezervată prezentării unei noi cărți de istorie, volumul al doilea al lucrării monografice „Comuna Ciorogârla. Pași prin timp...”, o realizare admirabilă a domnului Niculae Stoica, vechi membru al Clubului și al colectivului de redacție al revistei „Sud”, care a primit aprecieri din partea celor prezenți.

Au fost și alte intervenții și comentarii în care au fost implicați toți participanții la această ediție a Clubului de Istorie bolintinean: Constantin Bărbuță, Niculae Stoica, Marian Grigore, Vasile Constantin, Ștefan Crudu, Erasmina Porojan, Mioara Mănescu, Constantina Chiva, Marin Ceaușu-Sterian, Călin Octavian, Gianina Mehedințu, Tudor Țurlui (cu o prezență tonică la respectabila vârstă de 94 de ani !), Gabriela Dumitru, Milica Dan, Daniel Negescu, Nicolae Ciubuc, Alexandra Man, Ciprian Necșuțu, Vasile Grigore.

Ediția din septembrie a Clubului de Istorie va avea loc în ziua de 14 septembrie și sunt propuse pentru desfășurare trei locații absolut spectaculoase: Casa-atelier Gheorghe Iacob de la Malu Spart, Conacul Drugănescu de la Stoenești sau Conacul Djuvara de la Florești. În oricare din ele vom reuși să organizăm întâlnirea, iubitorii de istorie sunt așteptați să se alăture Clubului nostru pentru că nu vor avea ce regreta.

Note franceze

Alex. CAZACU

Două personalități de origine română şi fabuloasa lor intersecție cu orașul Nisa

Capitala Coastei de Azur (Côte d'Azur), Nisa a atras întodeauna numeroase personalități grație potențialului ei turistic

Alexandru Negrescu în 1921

dat de una dintre cele mai frumoase plaje ale Mediteranei, dar și de efervescența economică a urbei situată între primele zece din Franța din punct de vedere al populației. Pentru un om de afaceri și un scriitor, ambii de origine română, întâlnirea cu acest oraș avea să le schimbe radical destinul.

Henri Alexandru Negrescu s-a născut la București în 1868 ca fiu al unui băcan din zona periferică a capitalei. Mânat de o ambiție și un talent remarcabil, atât în domeniul bucătăriei, dar și al gestiunii localului, sau cum s-ar zice astăzi al domeniului ospitalității, după o extrem de utilă ucenicie la renumita „Capșa", pleacă în jurul vârstei de 25 de ani la Paris. De aici, după diverse munci în restaurante și hoteluri, atât în capitala Franței, dar și în cea a Belgiei, ajunge pe Riviera Franceză, mai întâi la Monaco și în cele din urmă la Nisa, care devenise în acei ani antebelici o destinație predilectă pentru bogata protipendadă rusă și franceză și o luxoasă destinație pentru americani, italieni și nu numai. Făcându-și un nume în domeniul său și deținând deja poziția de director al cazinoului municipal din oraș, Negrescu reușește să atragă pe arhitectul olandez (naturalizat francez) Edouard Jean Niermans și pe marele concesionar de autoturisme Pierre Alexandre Darracq, multimilionar, într-o întreprindere ce se dorea a fi numită „cel mai luxos hotel din lume". Lucru care se și întâmplă pentru că pe 4 ianuarie 1913, în prezența unui public din care făceau parte capete încoronate și notabilități de prim nivel politic, economic și artistic se deschidea „Hotel Negresco". Amplasat ideal pe faimoasa esplanadă „Promenade des Anglais", pe malul Baie des Anges (Golful îngerilor), în vecinătatea Muzeului de Artă și dispunând de facilități în premieră la acel moment, hotelul a avut un succes pe măsură, cu încasări record. Din acel moment numele lui Negrescu devine o marcă a luxului în industria hotelieră. Oaspeții sunt pe măsură: Salvador Dali, Ernerst Hemingway, Edith Piaff...

Din păcate „la belle époque" a marelui antreprenor român durează puțin. Odată cu începutul războiului (pe durata primei conflagrații a fost transformat în zonă de triaj sanitară, așa cum o să se mai întâmple și cu ocazia sângerosului atac terorist din 2016) și mai ales ulterior nu mai poate face față datoriilor și este nevoit să-l vândă unei familii din Nisa. De altfel, Negrescu se retrage ruinat la Paris unde moare la nici 52 ani. Ultimul descendent al familiei cumpărătoare, doamna Jeanne Augier, a decedat și ea chiar la începutul anului 2019, superbul hotel fiind astăzi condus în administrație judiciară de autoritățile din Nisa, deoarece este monument istoric, galerie de artă găzduind operele unor mari pictori și sculptori, reușind să fie independent și nefăcând parte din niciun lanț hotelier, fiind evaluat astăzi la aproximativ 350 milioane euro.

Panait Istrati la Nisa, fotograf pe Promenade des Anglais în 1921

Povestea hotelului Negresco va continua la Nisa, ducând mai departe amintirea românului care îi dă numele.

Panait Istrati s-a născut la Brăila în 1884 având origini modeste. Este fiul nelegitim al unui comerciant grec (pe atunci orașul dunărean având importante minorități de origine turcă, greacă, italină, bulgară și altele), iar mama spălătoreasă. Crescut de bunicii din partea mamei practică de mic diverse meserii și presat de situația materială mereu precară schimbă des orașele, mai întâi în țară apoi și în străinătate. În această primă perioadă este sincer atras de mișcările socialiste și se manifestă atât prin organizarea de greve muncitorești, cât și publicistic, în revistele de stânga ale epocii. Între timp învață franceza în Elveția lucrând ca zugrav și este admiratorul lui Romain Rolland căruia îi și scrie o scrisoare ce se întoarce la expeditor. La începutul anului 1921, Panait Istrati se află la Nisa trăind din mici ocupații pasagere, însă ce urmează începând cu data de 3 ianuarie concurează, în senzațional, chiar romanele pe care însăși Istrati le va scrie.

Copleșit de pauperitate, datorii, nemulțumiri de natură personală, încearcă să se sinucidă tăindu-și gâtul. Nu reușește, iar echipa medicală care îl tratează pe Istrati trimite scrisoarea găsită în buzunarul pacientului către marele romancier francez și de această dată Romain Rolland, editorialist la ziarul socialist L'Humanité (deja laureat al premiului Nobel la acel moment), o primește, o citește și îi răspunde entuziast. Îl ajută material (printre altele îi trimite un aparat de fotografiat profesional pentru a se putea întreține), îl încurajează permanent să scrie, dar mai ales îi înlesnește publicarea nuvelei Chira Chiralina, căreia îi scrie prefața numindu-l pe autor un Gorky al Balcanilor. Nuvela are un imens succes, ca și celelalte scrieri ce vor urma, toate aducând în lumea literară franceză a momentului (majoritatea operei lui Istrati este scrisă în franceză) un exotism al locurilor dunărene și al Brăilei natale, cu oameni necăjiți și lumea multietnică a straturilor inferioare propunând o morală a transformării în bine a oricărui om în ciuda condiției sale sociale; transformându-l pe românul vagabond Panait Istrati într-un foarte citit scriitor.

Episodul Nisa, se poate afirma, fără teama de a greși, că transformă definitiv existența lui Istrati. Ulterior, traiectul biografic îl va face să mai revină o dată în acest oraș, în ultima parte a vieții, pentru a se trata de tuberculoză. S-a scris mult și se va mai scrie despre controversatele opțiuni politice ale gazetarului Istrati, care după două vizite în URSS se dezice complet (scriind o „spovedanie pentru învinși") de tot ce lăudase cu privire la societatea comunistă, admițând că s-a înșelat, sfârșind, la cincizeci de ani, prin a fi indezirabil pentru scriitorii francezi de stânga. Posteritatea însă va fi mult mai generoasă cu el, numărându-se astăzi printre cei mai citiți scriitori de origine română, cu un public extrem de numeros în spațiul de limbă franceză (azi există asociații franceze ce se ocupă de opera lui), dar are, de asemenea, mulți cititori în Grecia și Turcia. Iar în cinstea lui Nisa organizează activități culturale, iar o mică stradă din oraș îi poartă numele

Atât Negrescu cât și Istrati sunt des evocați în capitala Coastei de Azur, făcând parte din patrimoniul unui oraș care se dovedește a fi extrem de atent cu figurile importante pe care le-a găzduit, dincolo de notoria și perena sa ofertă turistică.

Sculptorul ERNŐ BARTHA și opera GRATTE CIEL (Zgârie-Nori) în Jardin du Luxembourg, Paris

Jean-Yves CONRAD

Pe 12 iunie 2019 a fost dezvelită în prestigiosul parc Luxembourg, adică parcul din mijlocul capitalei franceze, cel în care se află Senatul, opera „GRATTE CIEL" a sculptorului român Ernõ Bartha. Această sculptură modernă se numără acum printre cele 106 care se află în parc, alături de cele ale regilor și reginelor Franței, ale artiștilor și scriitorilor Stendhal, Baudelaire sau Stefan Zweig.

„GRATTE CIEL", care este realizată din fân cu o tehnică străveche, simbolizează atât tenacitatea și dezvoltarea europeană, cât și un exemplu de generare ecologic utilizat într-un mediu urban. Sculptura exprimă dorința de a trăi împreună, de a căuta soluții comune pentru această lume în loc de a lăsa loc confruntării, iar dezvelirea ei a fost ocazionată de președinția română a Consiliului UE și de desfășurarea sezonului cultural Franța-România.

Trebuie amintit că sculptura nu este prima care reprezintă România în acest prestigios cadru, căci tot aici, din 2009 se afla sculptura „Femeie cu mere", aparținând artistului de origine română Jean Terzieff (București, 30 ianuarie 1894 – Paris, 22 ianuarie 1978), care a creat această operă cu ocazia expoziției internaționale din 1937.

Sculptura „Gratte ciel", Doina Marian, director ICR la Paris, Erno Bartha și membrii ambasadei Românei la Paris

„Femeie cu mere", a sculptorului de origine română Jean Terzieff

Ștefan Crudu

Mersul târgului

26.05.2019: ***S-a votat... târgul***

O zi tocmai bună pentru târg. Cu toate acestea, parcă nu era multă lume ca până acum. Dar nici controale, de niciun fel. Mi-am amintit atunci că azi avem votare pentru europarlamentare. Ne-am pricopsit cu o campanie agresivă și insipidă. Fluturași colorați plini de promisiuni care nu-și au rostul acum, dovedesc ipocrizie și desconsiderare pentru cetățenii care nu mai sunt chiar proști, cum încă sunt percepuți, din păcate. Așa că apetitul pentru vot este relativ scăzut. Și, pentru că putem alege, alegem târgul care ne oferă atâtea. Încă se vând răsaduri de primăvară. Au apărut cartofii noi (5 lei/kg) la concurență cu cei vechi (2,5 lei/kg). Evident că cei noi – în plase mari – sunt turcești și vizibil de calitate inferioară. Zarzavaturi din belșug, proaspete și ieftine. Încă multe mere de Voinești prea frumoase și convenabile (1,5-2 lei/kg). Cireșe scumpe, care de asemenea nu sunt autohtone și în plus plimbate prin toate târgurile. Cu nepotul Vlad bolintineanu de mână am fost nevoit să cumpăr pui de găină. La 11-12 lei/buc., merită să-i creștem, scăpați de griji fiind. Durdulia spoitoreasă Didina, specializată în cerșetorie agresivă, nemulțumită de „încasări”, se adresa tuturor: „Nimic nu luați cu voi. Pișa-m-aș pe voi, calicilor !” Ce să-i fac, dădusem mutei obolul zilei. Am uitat să-i spun să se ducă la votare, pentru un viitor mai bun (ajutor social permanent și fără muncă) și mici gratis. Haideți, totuși, la votare, orice și pe oricine ați vota !

Luni, 27.05.2019, ora 8:30: ***Mangalizare***

Am mai spus că Bolintinul din Vale a ajuns mare platou de filmare, de data aceasta pentru un serial TV. Mă surprinde însă comportamentul oamenilor de pe stradă, care nu par curioși din cale-afară și nici surprinși, considerând că scenele ce se filmează fac parte din viața reală, cotidiană. În fața Poliției „Mangaliţa” (sediul Policlinicii) se filma o astfel de scenă. O mașină a Poliției staționa în față ca decor (afectând cred vreo posibilă intervenție la un eventual eveniment real). Trecând întâmplător la acea oră pe Republicii, am încetinit pentru că circulația se făcea cu dificultate. Nela Pasiune era prezentă într-o scenă de furt stradal (de obicei ea vinde flori de grădină în chite și zarzavaturi în piața centrală). A fost remarcată la „casting” ca valabilă pentru rolul de păgubită de un june hoț măsliniu chiar în fața Poliției Mangaliţa (că de, ce nu se fură în Mangaliţa !). Sigur că în film, ca și în realitate, hoțul este eliberat ca fiind minor. Nela, pentru 50 lei, joacă realist, cu plăcerea debutantului într-un film care, după ea, se numește „Caracatița” (ca să vezi !). Mai bine ar fi zis „Caracratița”, cum spunea Petre Acordeonistu’ când striga darurile pentru soacra mare la nunți. Poliția asista apatică (la propriu) după o noapte nedormită de muzica super-tare (135 dB, pe puțin !) la o nuntă în spoitori la care se adaugă oboseala după alegeri (toată administrația adormită). Deci, Bolintinul este un izvor nesecat de scenarii haioase de care suntem și vom fi mândri ? ! Aștept filmări în târg care este fabulos ca idei pentru scenariști, iar decorul este ideal, cu figuri și figuranți vii, cu personaje pitorești, ca de exemplu Didi, cu o salbă de cocoșei (de recuzită) la gât și cu traista de rafie în spinare. Pentru că s-a filmat toată primăvara, am fost martor, fără să-mi propun, la multe scene. Dintre acestea, una mi s-a părut foarte tare: „Zilele Mangaliței, mai 2019”. Într-un decor de bâlci (filmările s-au făcut în părculeţul copiilor), cu o scenă înaltă pe care se afla un tron mare, regal, pentru mai marele așezării, mărginit de însemne heraldice pe măsură (cap de mangaliță cu colți uriași de vier) se desfășura un târg-bâlci cu diverse: vată de zahăr colorat, grătare cu mici (mici mici de Mangaliţa și mici mari de Mangaliţa !), bere la dozator etc. La coadă la mici (adevărați) stăteau protagoniști bine aleși: primul servit era Vali Manolache, care a plătit cu cardul (? !), apoi urmau Tanța Posmogita, Leta Balon Trompeta, Kape Misteriosul, Cristel Carmolistu și Katy Drujbista, dulce ca zahărul, îmbrăcată ca o vulpiță din poveștile pentru adormit copiii și moșii. Ar fi multe de spus, dar mă opresc cu dezvăluirile și vă invit să vedeți serialul, de mare succes probabil, în curând la Antene.

16.06.2019: ***Rusalii cu călușari***

De Rusalii (căldură mare) avem iar călușari în târg. O ceată completă, îmbrăcată corespunzător, cu lăutari maronii de vatră, a străbătut târgul îndreptându-se spre casele mari din cartierul spoitorilor, care-i primesc pentru făloșenie. Ar fi fost frumos să joace în centrul Bolintinului, în fața bisericii, spre neuitarea tradițiilor. Dar staful Primăriei în jurul d-lui L.Z. se delecta cu mici și bere rece la botul calului, sub umbrelele grătaragiilor, dregându-se (încă) după marea nuntă de politicieni de vineri noaptea. Trebuie să menționez că ieri, de ziua tuturor sfinților și a Marelui Eminescu, s-a lansat cu mare fast la Bolintin Vale impunătoarea lucrare „Metamorfozele unei comunități” la care a asistat un

Zilele „Mangaliţa” filmate la Bolintin

numeros public local, personalități, colaboratori ai revistei „Sud”, dar deloc cei pe care-i știm noi. Un mânz înțărcat, pe nume Samir (!), sta în soare lângă mama lui în timp ce stăpânul spoitor înfuleca mici și bea bere. Vânzătorii, obosiți de nesomn și toropiți de căldură (azi se anunță caniculă cca. 37 grade C și ITU “ 80%) așteptau blazați cumpărătorii. Multe fiare. M-a ademenit unul cu un cuțit cerând 20 lei pe el și în final am luat tot setul de 3 buc. cu 25 lei. Afacere, nu-i așa ? Legume de sezon peste tot: castraveți cu 2,5 lei/kg, roșii 4 lei/kg (3,5 pentru supă-ciorbă). Cartofii la preț corect: 1,5 lei/kg, aparent frumoși, deși printre ei erau unii stricați de ploile multe din această primăvară, care continuă alternând cu căldurile mari. Totuși, se anunță o recoltă foarte mare la cereale și floarea soarelui. Să fie ! Fructe scumpe (cireșe și căpșuni de import plimbate prin alte târguri și sortate continuu), ba încă și mere din toamna trecută cu max. 2 lei/kg. O alegere mai bună, de n-ar fi pofta pentru trufandale de sezon.

7.07.2019: ***Foaie verde matostat/ Bolintinu-i bombardat***

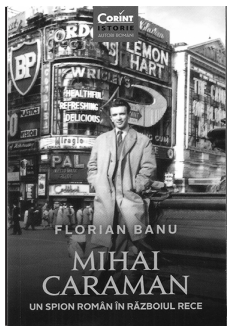
O indispoziție trecătoare m-a urmărit toată dimineața. Posibil să fie de vină căldura tropicală a nopții care continuă azi cu temperaturi anunțate de 35 grade C. Chiar și fără mine (am lipsit motivat duminica trecută) târgul își vede de ale lui. Aceleași personaje, cu urmele nesomnului, aceeași marfă de sezon, mai proaspătă la producători și mai trecută, veștedă, storcită și supraîncălzită la intermediarii care sunt majoritari. Prețuri bune de sezon plin. Roșii cu 2,5-4 lei/kg (chiar 1,5 lei/kg pentru bulion, fără pretenții de calitate), ardei gras și capia roșu (4 și respectiv 6 lei/kg), vinete 4 lei/kg, verdețuri proaspete, varza 1 leu/kg. Slab reprezentate fructele verii. Câteva caise cu 4 lei/kg și chiar cireșe și vișine cu 10 lei/kg. Evident nu din livezile noastre, ci din en-gros, tratate, ca să nu se strice prea repede. Fructele noastre din pomii de lângă casă, deși sunt multe în acest an, nu are cine să le culeagă, cad pe jos și se strică, nemaifiind interesante nici pentru țuică. Atitudine aparent ciudată, explicabilă pentru că cei în vârstă nu mai pot, iar copiii nu mai servesc o muncă pe care o consideră inutilă, având ca preocupare doar distracția. Și nu e bine deloc. Paradoxal, foarte mulți pepeni verzi și mai puțini galbeni se găsesc în multe locuri din târg: 1,5 lei/kg și respectiv 4 lei/kg. Lumea cumpără. În mod normal nu e sezonul lor, iar calitatea nu merită banii. Ne păcălim, de poftă ! Lactatele expuse direct la soare au intrat în fermentație. Am cumpărat o sticlă cu lapte dulce garantat de vânzătoare și acasă s-a dovedit necorespunzător. Pe tarabe erau încă răsaduri de praz, varză de toamnă și chiar de tomate pentru seria a doua în solarii. Toate ar fi bune, exceptând starea drumurilor din toată localitatea noastră. Parc-ar fi bombardate, nu de americani sau ruși, ci de „extratereștri” supărați pe bolintineni și pe toți cei care tranzitează Bolintinul din Vale. Ce păcate am făcut ? Că de votat, i-am ștampilat pe cei mai buni în promisiuni !

N.B. La ora târgului, 10:00, s-a stins din viață cel cunoscut tuturor sub porecla de Arac (71 ani). Un om fără noroc, așa cum se lamenta când era (cam des) sub influența „coneacului”. Și avea dreptate, jucase timp de 50 de ani la Loto aceleași numere și nu câștigase încă. Sâmbăta, ar fi spus că o să câștige când va muri. Prietenii de pahar, invidioși pentru moartea lui fulgerătoare și izbăvitoare, spun că jucase chiar sâmbătă și că s-ar fi putut întâmpla previziunea. Dar unde-i biletul, căci în graba de a scăpa de el (trăia singur), rudele îndepărtate nu s-au gândit. L-o fi luat cu el în groapă ? Singura soluție: deshumarea ! Unde ești, Caragiale, cu loturile tale ?

14.07.2019: ***Mândra mea cu negi pe spate/ Te iubesc de nu se poate !/ Te-aș iubi, cum vrei, pe luncă,/ Dar... ţânţarii mă mănâncă !***

Am ales acest titlu influențat de folclorul nou mangalizat ca să arăt drama grădinarului care, în această vară, are de ales între oferta practic de nerefuzat a iubitei sale și pericolul de nesuportat al ţânţarilor, care nu-l poate convinge nici la răspunsul acesteia: „Și pe mine mă mănâncă !”. Toți suferim din plin de înțepăturile acestei insecte cu apucături canibalice. Discutând cu o bulgăroaică din Băleni, mi-a spus că s-a înfășurat toată cu eșarfe, ca arăboaicele, ca să poată culege legumele și zarzavaturile din grădină. Am simțit și eu, ca și dvs., pe piele, aceste „injecții” dureroase chiar când udam grădina sau culegeam fructele. Calvar ! Este urmarea ploilor abundente din primăvară și a canalizării stradale betonate cu denivelări, unde se menține apa, condiții prielnice înmulțirii acestei insecte. O ploaie sâcâitoare de scurtă durată a început la ora 9:00, alungând cumpărătorii și apoi vânzătorii luați prin surprindere. Am alergat printre tarabe ca să cumpăr ce-mi trebuia. Credeam că prețurile vor scădea, dar m-am înșelat. Destul de mari în vârf de sezon: roșiile 3-4,5 lei/kg, vinetele 3-4 lei/kg, capia roșu 5-6 lei/kg, ardeiul gras încreţit ca armonica 4,5 lei/kg, ceapa 4 lei/kg, castraveți 2-5 lei/kg. Pepenii roșii 1,5 lei/kg peste tot, iar cei galbeni 2-3 lei/kg. Cartofii foarte convenabili cu 1,3-1,5 lei/kg (față de Mega-uri unde depășesc 3,5 lei/kg și astfel umflă statisticile prețurilor la nivel național). Ceva răsaduri, destul de scumpe, de roșii, vinete, varză, castraveți și dovlecei la alveole cu 0,4-1 lei/buc. pentru solarii, recolta a doua. La carne și brânzeturi a fost control și zona goală. Echipele sar însă ca lăcustele peste cei care au imunitate plătită nu știu cum. Acumulări mici de nemulțumiri care vor duce la surprize mari într-un viitor nu prea îndepărtat.

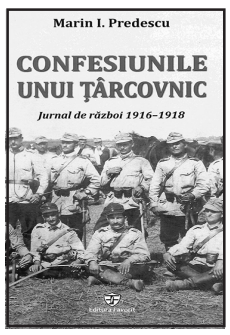
Biblioteca SUD-ului

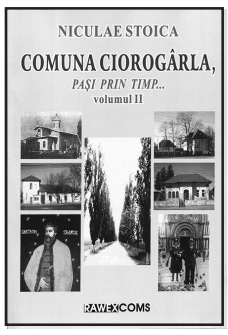
Florian Banu, ***Mihai Caraman: un spion român în Războiul Rece***, *prefață de Ion Cristoiu, postfață de G-ral bg. (r) Gheorghe Dragomir, București, Editura Corint Books, 2019. „O carte pe cât de necesară, pe atât de așteptată ! Mesajul ei poate fi sintetizat într-o singură propoziție: Să nu ne uităm eroii ! Titlul cărții, Mihai Caraman – un spion român în Războiul Rece, având drept autor pe un pasionat istoric al serviciilor secrete, domnul Florian Banu, este sugestiv și ne propune o rememorare a etapelor uneia dintre cele mai răsunătoare acțiuni de spionaj ale secolului XX, realizată de o echipă de spioni români conduși de Mihai Caraman. Timp de un deceniu, rețeaua condusă de cel supranumit, pe bună dreptate, maestrul Caraman, a accesat cele mai bine păzite secrete ale NATO, în folosul menținerii păcii și echilibrului geopolitic și geostrategic al celor două blocuri militare: NATO și Tratatul de la Varșovia.*" (G-ral bg.r. Gheorghe Dragomir)

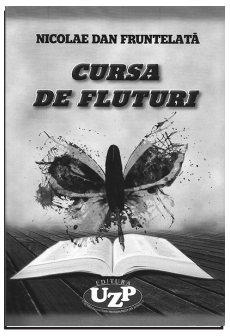
Alexandru Cazacu, ***Mesaje pentru Iulia***, Brașov, Editura Libris Editorial, 2019. *„Într-o atmosferă în care protagoniștii dialogului se cunosc mult prea bine, încât mesajele lor sunt punctate într-un limbaj telegrafic, desfășurat la graniță cu tăcerea, poetul încearcă să transforme rutina de care e cuprins omul de astăzi într-o cunună a poeziei. Poetul pare a ne spune ca poezia e pur și simplu ceea ce ni se întâmplă acum și aici.*" (Grigore Chiper)

Marin I. Predescu, ***Confesiunile unui țârcovnic: jurnal de război 1916-1918***, *ediție îngrijită de Dan Gîju, București, Editura Favorit, 2019. „Războiul țârcovnicului Marin I. Predescu este cu atât mai valabil cu cât este prins în condeiul unui profesionist, ziarist important la vremea lui. Deși scrisă în fugă și redusă ca dimensiune, avem de-a face cu o carte mare, una cum nu credeam să se fi scris în legătură cu participarea noastră, a românilor, la Primul Război Mondial. O dramă tratată în registru grav, dar în esență ironic și autoironic, totodată cât se poate de sinceră. Cartea unui oltean autentic*." (Dan Gîju)

Niculae Stoica, ***Comuna Ciorogârla, pași prin timp...***, vol. 2, București, Editura RawexComs, 2018. *Prezentarea geografiei, a componentei structurale și a subordonării administrative, a terminologiei și a toponimelor, a celorlalte aspecte economico-sociale se impuneau de la sine. Pentru ca această comună numită Ciorogârla este produsul proceselor socio-politice ce s-au derulat de-a lungul timpului, mai ales începând cu anul 1864, când au fost inițiate și adoptate o serie de acte normative de mare valoare pentru modernizarea Principatelor Române Unite.*

Nicolae Dan Fruntelată, ***Cursa de fluturi***, București, Editura UZP, 2019. *În această carte-antologie se adună un jurnal de gazetar dinainte și de după marea revoluție capitalistă din decembrie 1989, cea care democrație multă ne-a adus și a înlocuit dictatura proletariatului cu vesela dictatură a lumpenburgheziei, acest jurnal fiind un parcurs al vieții mele de gazetar (gazetar comunist, că altfel nu prea exista atunci, deși colegi de generație se bat cu tot felul de cărămizi în pieptul lor de dizident și anticomunist), al tinereții mele cu toate ale sale.*

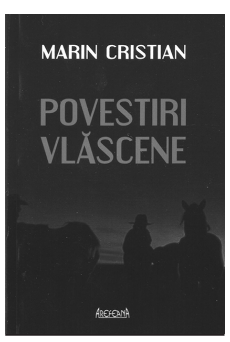
Vasile Szolga, ***Decedat, nu e cazul***, București, Editura Rawex Coms, 2019. *Va fi deci, o poveste a unui tânăr care a trecut prin acea perioadă a vieții purtând în bagaje unele din consecințele vremurilor în care a trăit și care au pus unele pecete, pentru totdeauna, pe întreaga lui viață, unele mai rele, altele mai bune.*

Florentin Popescu, ***Noi epigrame cu materialul clientului***, București, Editura Detectiv Literar, 2019. *Pe lumea asta plină de erori/ Sunt fel de fel de autori/ Ce scriu cu toții pe-ntrecute/ Vrute și nevrute,/ Eu unul, mai modest, mă mulțumesc/ Cu epigrame frunți să descrețesc.*

Geo Călugăru, ***Cartea vieții mele***, București, Editura Paul Editions, 2019. *Mi-e greu să-mi imaginez cum gândesc alții, însă eu sunt convins că într-o lume devastată de patimi, a dărui puțină mângâiere celor care au nevoie de ea și cei care își pun atâta speranță în cuvântul care zidește, scriitorii, fără îndoială, au nevoie de ea...*

Marin Cristian, ***Povestiri vlăscene***, București, Editura Arefeana, 2018. *„Cele trei texte din acest volum, deși inegale ca valoare artistică și întindere, trasează treptele împlinirii lui Marin Cristian ca scriitor cu un dezvoltat simț al realului, cu talent și umor, pentru o analiză atentă a tainelor sufletelor omenești. Îi urez deplin succes pe mai departe și îmi exprim convingerea că drumul său literar ascendent va di eficient și de durată.* (Ion C. Ștefan)

Reviste primite la redacție

Litere, anul XX, nr. 5-6 (230-231), mai-iunie 2019, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni. Director Tudor Cristea; Redactor șef Mihai Stan.

Bucureștiul literar și artistic, anul IX, nr. 6-7 (93-94), iunie-iulie 2019. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Actualitatea literară, anul X, nr. 92, mai 2019; nr. 93, iunie 2019, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Societatea Culturală Lugojpress. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Caligraf, anul XIX, nr. 204, mai 2019; nr. 205, iunie 2019; nr. 206, iulie 2019, revistă editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; secretar general de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, serie nouă, anul XXII, nr. 6 (248), 2019, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru.

Ramuri, nr. 5 (1235), 2019, revistă a Uniunii Scriitorilor din România. Redactor șef Gabriel Coșoveanu; Redactor șef adjunct Gabriela Gheorghișor.

Pro Saeculum, anul XVIII, nr. 3-4 (135-136), 15 aprilie – 1 iunie 2019, revistă de cultură, literatură și artă editată de Centrul Cultural Vrancea. Director executiv Nina Deșliu; Redactor șef Rodica Lăzărescu.

Bucovina literară, anul XXIX, nr. 9-10 (331-332), septembrie-octombrie 2018; nr. 11-12 (333-334), noiembrie-decembrie 2018, revistă editată de Societatea Scriitorilor Bucovineni. Director Carmen Viorica Steiciuc; Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă.

Mărturii culturale, anul IV, nr. 1 (13), ianuarie-martie 2019, revistă trimestrială de cultură. Director fondator Aurel Pop; Redactor șef Viorel Câmpean.

Arena literară, anul 4, nr. 13, aprilie-iunie 2019. Director onorific Ion Dodu Bălan; Director R.N. Carpen; Redactor șef Aureliu Goci.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la Librăria Traian Chiva și de la sediul redacției.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Revista "SUD" recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor
Telefon editură: 0720 773209
Consilier editorial: Vasile Grigorescu
Telefon revista "SUD": 0786 455702

Alte convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (X)

„Oamenii sunt florile de busuioc pe care le seamănă Dumnezeu pe pământ”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, pentru că la sfârșitul lunii august în calendarele noastre este trecută sărbătoarea *Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul*, vă rog să ne vorbiți despre acest mare sfânt, Ioan Botezătorul.

Înaltpreasfințitul Ioan: Ziua Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul este una dintre cele mai triste zile care au fost în istorie; după ea n-a mai fost alta decât atunci când s-a întunecat soarele, când pe Golgota a fost răstignit Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Sfântul Ioan Botezătorul a fost fiul rugăciunii preotului Zaharia și a sfintei sale soții Elisabeta, care s-au rugat lui Dumnezeu să le dea și lor un fiu moștenitor și un fiu pentru bucuria Cerului.

Ce sunt oamenii ? *Oamenii sunt florile de busuioc pe care le seamănă Dumnezeu pe pământ* și apoi rând pe rând, pe cea mai frumoasă floare, în zori de zi, Dumnezeu o răsădește de pe pământ în Rai. Să rânduiască Dumnezeu ca, încet-încet, după bună vreme și după bună rânduială, să ne răsădească Dumnezeu pe toți în Rai, acolo unde sunt strămoșii noștri, alături de sfinți, de Maica Domnului și de Sfântul Ioan Botezătorul.

Spuneam că Sfântul Ioan Botezătorul s-a născut într-o familie preoțească. De la tatăl său, Sfântul Zaharia, a învățat toată legea *Vechiului Testament*. Eu cred, după cuvintele care ne-au rămas din predicile Sfântului Ioan Botezătorul, că el aproape știa pe de rost tot ce se scrisese până atunci de profetul Zaharia, de Daniel, de Iezechiel, și de Amos, și de Maleahi, pe toate le știa din casa părintească.

Dumnezeu să ajute cititorilor ca să poată insufla în inimile copiilor lor duhul Evangheliei lui Hristos. Spuneam că Sfântul Ioan Botezătorul a fost ultimul profet al *Vechiului Testament*, însă a fost cu totul un profet special. Toți ceilalți profeți până la Sfântul Ioan Botezătorul foloseau verbul „a veni” la viitor și spuneau „va veni”, „va fi timpul”, „va veni Mesia”. Este pentru prima dată în istoria omenirii când profetul Ioan folosește verbul „a veni” la prezent: „vine” sau „iată-L”. El Îl arată lumii pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

La botez, în Iordan, Ioan a fost cel mai apropiat om de Sfânta Treime Dumnezeu. Nu pot să-mi dau seama cum cercul acela de foc, de heruvimi și serafimi, care se rotesc în jurul tronului Sfântei Treime-Dumnezeu, nu știu cât poate să se apropie de puterea Preasfintei Treimi, dar știu că Sfântul Ioan Botezătorul a atins cu mâna sa pe Unul din Sfânta Treime-Dumnezeu, pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pe care doar Maica Domnului l-a mai purtat pe brațele ei sfinte și binecuvântate. Nimeni n-a fost atât de aproape de Dumnezeu cât Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul.

L.C. Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să ne spuneți câteva cuvinte despre activitatea de duhovnic a Sfântului Ioan Botezătorul.

Îps. Ioan: Sfântul Ioan Botezătorul a fost numit în vremea lui *duhovnicul de la Iordan*. După ce părinții, unul câte unul, au fost chemați la Dumnezeu, el s-a retras pe malul Iordanului, ducând cu sine credința în Dumnezeu, cele învățate de la tatăl și de la maica sa. Acolo a trăit ca un pustnic și duhovnic cunoscut în istoria vieții noastre creștine. Ne spun sfintele scripturi că veneau oameni la el din toate părțile, coborau Ierusalimul unde era templul unic al poporului Israel, să-i ceară sfat.

Oamenii își dădeau seama că ceva nu este în regulă. Se întâmplă ceva cu credința lor. Era prea mult formalism. Însuși Dumnezeu, prin profetul Isaia, spune: „m-am săturat de jertfele voastre”. Dumnezeu nu mai voia jertfe vițel pui pe altar și arși. Dumnezeu voia mai mult. Voia inimilor noastre, inimile oamenilor. Și atunci acești oameni coborau să-i ceară cuvânt de folos, ce să facă ca să dobândească Împărăția lui Dumnezeu. Și își mărturiseau păcatele, apoi îi afunda în apa limpede și repede a Iordanului, ca semn de curățire. Astăzi și frățiile voastre când mergeți la duhovnic, puneți epitrafirul peste frățiile voastre, semn că treceți prin Iordan și ne spălăm de păcatele pe care le-am făcut.

Doamne, fie-ți milă de noi și iartă-ne, pentru că nu puțin păcătuirăm în viața aceasta !

Aflăm din contextul Sfintelor Evanghelii că nu veneau la el doar oameni simpli, ci din toate categoriile sociale. Predica lui are un profund caracter social, adresându-se ostașilor, vameșilor, tuturor celor ce aveau anumite demnități în vremea aceea.

În vremea aceea, era rege în Israel, Galileea și Pereia, un anume rege care poartă numele Irod. Acest Irod se numea Irod Antipa. El era fiul lui Irod cel Mare. A domnit peste Israel între anii 4 î.H. – 39 d. H. Vă aduceți aminte cum tatăl său, Irod cel Mare a căutat, după venirea magilor, să taie toți pruncii din Ierusalim și din jurul lui, mai mici de doi ani, pentru că primise veste de la magi că s-a născut Cel care va domni veșnic peste scaunul lui David. Știți cum au pornit ostașii și au tăiat sute și sute de copilași nevinovați. Au rămas mame îndurerate, tați plângând, neastâmpărându-și durerea, văzând că îți intră un ostaș în casă cu o sabie, smulge pruncul din brațele mamei sale și-l sfâșie.

O ! câtă durere ! Numai mamele noastre pot să înțeleagă și ele puțin din durerea unei mame care își pierde un fiu sau o fiică.

L.C.: Știm, Înaltpreasfințite Părinte, că pruncul Ioan a scăpat de sabia lui Irod cel Mare.

Îps. Ioan: Ce n-a putut face tatăl, Irod cel Mare, a făcut fiul său, Irod Antipa. Iată că pruncul Ioan Botezătorul, de acum în vârstă de 32 de ani, n-a mai scăpat de sabia fiului lui Irod cel Mare. Timp de treizeci de ani l-a urmărit sabia pe Sfântul Ioan Botezătorul. Treizeci de ani să ai o sabie deasupra capului tău nu este ușor. Noi spunem că avem o cruce, că purtăm o cruce. Crucea duce la mântuire, la izbăvire. Dar iată că Sfântul Ioan Botezătorul n-a purtat o cruce pe umărul său, ci a purtat o sabie care, într-o zi, a căzut peste grumazul său.

Văzând fărădelegea regelui care luase pe soția fratelui său Filip, pe Irodiada, și pe fiica ei, Salomeea, aducându-le în palatul lui, Sfântul Ioan Botezătorul i-a spus că nu se cade să trăiască cu soția fratelui său. Auzind Irodiada mustrarea făcută de pustnicul de la Iordan, a zis întru sine: „Am să scot eu sabia din teacă !”. Și într-o zi, regele își sărbătorea ziua de naștere, știți bine cum a jucat nebunește fiica ei. La plăcerea regelui care a spus că-i dă până la jumătate din regatul său, știți cum mama, Irodiada, i-a spus fiicei să ceară capul Sfântului Ioan Botezătorul. Atunci s-a întunecat pentru o clipă țara lui Israel, s-a întunecat și regele.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, când ați fost superiorul Așezămintelor Românești de la Ierusalim ați avut prilejul de a vizita locuri sfinte legate de viața Sfântului Ioan Botezătorul ?

Îps. Ioan: Când eram la Ierusalim, cred că prin harul lui Dumnezeu și a iubirii Sfântului Ioan căruia m-a încredințat maica mea din pruncie, am ajuns și eu la locul numit Machaerus, unde era palatul regelui. S-au descoperit ruinele acestui palat și am văzut sala/încăperea în care a jucat nebunește tânăra fiică a Irodiadei, Salomeea. Mai jos era temnița unde era întemnițat Sfântul Ioan Botezătorul. Am pășit și am vărsat o lacrimă, știind că atunci au plâns și îngerii lui Dumnezeu în cer, când i s-a tăiat capul Sfântului Ioan Botezătorul.

De la templul din Ierusalim, n-a luat nimeni nicio atitudine, nici când regele păcătuia, nici când i s-a tăiat capul Sfântului Ioan Botezătorul. N-avem nicio consemnare, nici din partea preoților de la templu, nici din partea laicilor în vreo cronică. N-au zis nimic de frica regelui.

Știți că pe 6 ianuarie prăznuim *Botezul Domnului nostru Iisus Hristos în Iordan de la Ioan*. Pe 29 august, prăznuim *Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul*. Așa scrie în calendarele noastre, așa este în tradiția noastră ortodoxă și bisericească, însă eu, dacă îngăduiți, aș zice că în 29 august prăznuim și botezul în sânge al Sfântului Ioan Botezătorul. Pe el nimeni nu l-a botezat în Iordan, dar în 29 august el s-a botezat în sângele său.

L.C.: Foarte interesantă și inedită afirmație, Înaltpreasfințite Părinte, dar explicabliă.

Îps. Ioan: De la acest botez al sângelui, vom vedea în decursul istoriei atâția martiri dintre care unii nici n-au fost încă creștini botezați, erau catehumeni, începuseră să învețe învățătura creștină și-au fost prinși și uciși de prigonitori. Biserica noastră ne spune că și aceștia s-au botezat în sângele lor.

Iată cum a fost botezat Sfântul Ioan Botezătorul în sângele său ! Vestea a ajuns la ucenicii Mântuitorului și la Mântuitor și știm din Sfintele Scripturi că Mântuitorul încet-încet a urcat în Galileea. Iată în vremea aceea i s-a tăiat capul Sfântului Ioan Botezătorul. În vremurile noastre oare ce se taie ? Ce tăiem noi astăzi ? Întâi am început să tăiem poruncile lui Dumnezeu. Fiecare dintre noi purtam o sabie și primul lucru pe care îl facem tăiem poruncile lui Dumnezeu, adică nu le mai ținem, nu le mai respectăm. Asta este echivalent cu tăierea poruncilor lui Dumnezeu. Ce mai tăiem noi astăzi ? Din nefericire de la ora șapte din dimineața aceasta, până la ora actuală, dulcea noastră Românie a fost iarăși însângerată. De azi dimineață până acum au fost uciși două sute de copii de către mamele lor și încă este ora amiezii, până spre apusul soarelui, din nefericire, încă peste o sută de copii.

Doamne, oprește însângerarea neamului nostru românesc, căci pierim ca popor, ca neam, aici, în această țară binecuvântată de Dumnezeu, așternută la poalele Carpaților !

Mă adresez mamelor și părinților ca să le spun să bage sabia în teacă și să nu se mai lupte cu neamul nostru românesc ! Nu mai luptați cu țara ! Nu mai luptați cu ceea ce este viața acestei țări !

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, la finalul unui cuvânt de învățătură, de sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Bătezătorul, ținut la sfânta Mânăstire Făgețel (Harghita), aflată în apropierea râului Trotuș, ați realizat o legătură cu luptele grozave duse pe acele meleguri în Primul și în al Doilea Război Mondial.

Îps. Ioan: Desigur, cititorii știu de la părinți sau din alte surse, cât de însângerat a fost Trotușul în urmă cu o sută de ani și mai aproape apoi. Au pierit, pe acest râu, copii, feciori, nu sfârtecați, nu tăiați de mamele lor ci de obuze și de gloanțe. Dacă vă aflați la acea mânăstire, vă îndemn să vă duceți pe culmea muntelui de acolo, să vedeți că și acum se păstrează tranșeele de unde a curs foc și, pe râu, sânge. De acolo curgea foc, pe acea vale. Ați auzit de cele petrecute la Mărășești, Mărăști și la Oituz. Au spus frații noștri atunci: „Pe aici nu se trece”, însă pe valea aceea, s-a spus altfel: „Pe aici se trece” și s-a trecut la frații noștri români din Transilvania.

Este o frescă în ansamblul mănăstiresc Făgețel, pictată pe când mă aflam eu la Episcopia Covasnei-Harghitei, atunci am ținut și am spus pictorului să picteze ostașii români trecând pe valea de acolo și cum călugării se rugau lui Dumnezeu pentru ei. L-am rugat pe Dumnezeu să pogoare har din cer și s-o sfințească. În sfânta mănăstire, vor fi pomeniți toți acei feciori români care au pierit de sabie și de foc în munții aceștia. Vă îndemn să mergeți când puteți în această vatră românească, ca să vă aduceți aminte de cele petrecute în viața Sfântului Ioan și de jertfele ostașilor noștri români.

Dumnezeu să vă întărească pe toți, să vă ajute, să aveți sănătate și bucurie în familiile dumneavoastră. Dumnezeu să le dea copiilor înțelepciune și dascălilor răbdare ca să dăltuiască în fiecare copil un sfânt pentru Patria de Sus.

A consemnat Luminița Cornea

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Redactor șef: Vasile Grigore. **Senior editor:** Florentin Popescu
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Constantin Bărbuță, Constanța Crudu, Marian Grigore, Corneliu State, Alexandru Cazacu, Ciprian Necșuțu, Gianina Mehedințu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, județul Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.